

**4ο ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΑΛΙΜΟΥ
ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ**

**ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ
Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ**

Θεωρία και ασκήσεις Συντακτικού

**Σχολικό Έτος 2014- 2015
Υπεύθυνοι μαθήματος
Αλέξανδρος Μητσέλος – Κατερίνα Μπουκόρου**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1 ^ο ΜΑΘΗΜΑ: ΑΠΡΟΣΩΠΗ ΣΥΝΤΑΞΗ – ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ ΕΙΔΙΚΟ – ΤΕΛΙΚΟ	4
I. ΑΠΡΟΣΩΠΑ ΡΗΜΑΤΑ.....	4
II. ΑΠΡΟΣΩΠΕΣ ΕΚΦΡΑΣΕΙΣ.....	4
III. ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ ΑΠΡΟΣΩΠΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ	4
IV. ΔΟΤΙΚΗ ΠΡΟΣΩΠΚΗ.....	5
V. ΕΙΔΙΚΟ – ΤΕΛΙΚΟ ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ.....	5
2 ^ο ΜΑΘΗΜΑ: ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟ - ΕΙΔΗ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟΥ	6
I. ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟ.....	6
II. ΓΕΝΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΗΜΑΤΙΚΗ (με ρήματα συνδεδετικά).....	6
III. ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΟ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟ	6
IV. ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΟ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟ	7
3 ^ο ΜΑΘΗΜΑ: Η ΧΡΗΣΗ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ	8
I. Η ΓΕΝΙΚΗ ΜΕ ΡΗΜΑΤΑ	8
II. Η ΓΕΝΙΚΗ ΜΕ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΕΠΙΘΕΤΑ	8
III. Η ΓΕΝΙΚΗ ΩΣ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ.....	10
IV. Η ΓΕΝΙΚΗ ΜΕ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ	10
4 ^ο ΜΑΘΗΜΑ: Η ΧΡΗΣΗ ΤΗΣ ΔΟΤΙΚΗΣ.....	13
I. Η ΔΟΤΙΚΗ ΜΕ ΡΗΜΑΤΑ	13
II. Η ΔΟΤΙΚΗ ΜΕ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΕΠΙΘΕΤΑ.....	14
III. Η ΔΟΤΙΚΗ ΜΕ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ.....	14
IV. Η ΔΟΤΙΚΗ ΩΣ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ.....	14
5 ^ο ΜΑΘΗΜΑ: ΕΙΔΙΚΕΣ – ΕΝΔΟΙΑΣΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	18
I. ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	18
II. ΕΝΔΟΙΑΣΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	18
ΜΑΘΗΜΑ 6 ^ο : ΠΛΑΓΙΕΣ ΕΡΩΤΗΜΑΤΙΚΕΣ – ΟΝΟΜΑΤΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	20
I. ΠΛΑΓΙΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ.....	20
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΠΛΑΓΙΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ.....	20
II. ΟΝΟΜΑΤΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	21
ΜΑΘΗΜΑ 7 ^ο : ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΕΣ – ΤΕΛΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	23
I. ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	23
II. ΤΕΛΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	23
ΜΑΘΗΜΑ 8 ^ο : ΥΠΟΘΕΤΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ.....	26
ΜΑΘΗΜΑ 9 ^ο : ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ – ΕΝΑΝΤΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	28
I. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	28
II. ΕΝΑΝΤΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	28
ΜΑΘΗΜΑ 10 ^ο : ΟΜΟΙΟΠΤΩΤΟΙ ΟΝΟΜΑΤΙΚΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ	30
I. ΕΠΙΘΕΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ.....	30
II. ΚΑΤΗΓΟΡΗΜΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ	30
III. ΠΑΡΑΘΕΣΗ.....	30
IV. ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ	31
ΜΑΘΗΜΑ 11 ^ο : ΧΡΟΝΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	33
ΧΡΟΝΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	33
ΧΡΗΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΞΗ ΤΟΥ ΠΡΙΝ	33
ΜΑΘΗΜΑ 12 ^ο : ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΕΣ – ΠΑΡΑΒΟΛΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	35
ΑΝΑΦΟΡΙΚΗ ΕΛΞΗ.....	37
ΜΑΘΗΜΑ 13 ^ο : ΜΕΤΟΧΗ.....	38
ΕΠΙΘΕΤΙΚΗ ΜΕΤΟΧΗ.....	38
ΚΑΤΗΓΟΡΗΜΑΤΙΚΗ ΜΕΤΟΧΗ.....	38
ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΗ ΜΕΤΟΧΗ	40
ΧΡΟΝΙΚΗ.....	40
ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ.....	40

ΤΕΛΙΚΗ.....	41
ΥΠΟΘΕΤΙΚΗ	41
ΕΝΑΝΤΙΩΜΑΤΙΚΗ ή ΠΑΡΑΧΩΡΗΤΙΚΗ	41
ΤΡΟΠΙΚΗ.....	41
ΑΠΟΛΥΤΗ ΜΕΤΟΧΗ	41
ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ ΑΠΟΛΥΤΗ.....	42
ΜΑΘΗΜΑ 14ο: ΑΝΑΛΥΣΗ ΜΕΤΟΧΗΣ ΣΕ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑ ΠΡΟΤΑΣΗ	44
ΕΠΙΘΕΤΙΚΗ - ΑΝΑΦΟΡΙΚΗ ΜΕΤΟΧΗ	44
ΚΑΤΗΓΟΡΗΜΑΤΙΚΗ ΜΕΤΟΧΗ	44
ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΜΕΤΟΧΗ	44
ΤΕΛΙΚΗ ΜΕΤΟΧΗ	44
ΧΡΟΝΙΚΗ ΜΕΤΟΧΗ	44
ΥΠΟΘΕΤΙΚΗ ΜΕΤΟΧΗ.....	45
ΕΝΑΝΤΙΩΜΑΤΙΚΗ ΜΕΤΟΧΗ	45
ΜΑΘΗΜΑ 15ο: ΕΙΔΙΚΕΣ ΧΡΗΣΕΙΣ ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟΥ	46
ΑΝΑΡΘΡΟ ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ.....	46
ΕΝΑΡΘΡΟ ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ	47
ΤΑ ΜΟΡΙΑ ᾶν & ὤς.....	49
ΜΑΘΗΜΑ 16ο: ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ.....	52
ΜΑΘΗΜΑ 17ο & 18ο: ΕΥΘΥΣ ΚΑΙ ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ.....	55
ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΕΥΘΕΟΣ ΛΟΓΟΥ ΣΕ ΠΛΑΓΙΟ	55
ΠΙΝΑΚΑΣ ΜΕΤΑΤΡΟΠΗΣ ΤΟΥ ΕΥΘΕΟΣ ΛΟΓΟΥ ΣΕ ΕΙΔΙΚΟ ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ	56
ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΠΛΑΓΙΟΥ ΛΟΓΟΥ ΣΕ ΕΥΘΥ.....	59
ΜΑΘΗΜΑ 19ο: ΛΑΝΘΑΝΩΝ & ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΟΣ ΥΠΟΘΕΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ	63
ΛΑΝΘΑΝΩΝ ΥΠΟΘΕΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ.....	63
ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΟΣ ΥΠΟΘΕΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ	64
ΜΑΘΗΜΑ 20ο: ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΤΗΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ ΣΕ ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΩΣ	66
1. ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΤΗΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ ΣΕ ΠΑΘΗΤΙΚΗ.....	66
2. ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΤΗΣ ΠΑΘΗΤΙΚΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ ΣΕ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ.....	67
ΕΚΦΟΡΑ ΤΟΥ ΠΟΙΗΤΙΚΟΥ ΑΙΤΙΟΥ	68
ΡΗΜΑΤΙΚΑ ΕΠΙΘΕΤΑ ΣΕ -τος.....	70
ΡΗΜΑΤΙΚΑ ΕΠΙΘΕΤΑ σε -τέος.....	70

I. ΑΠΡΟΣΩΠΑ ΡΗΜΑΤΑ

Μερικά ρήματα λέγονται απόσωπα, γιατί βρίσκονται συνήθως, ή μόνο, στο τρίτο ενικό πρόσωπο και δεν έχουν ως υποκείμενο όνομα (πρόσωπο ή πράγμα).

Συνηθέστερα απρόσωπα ρήματα είναι τα:

χρή (είναι ανάγκη, πρέπει)	πρέπει (πρέπει, αρμόζει)
δεῖ (πρέπει)	προσέκει (ταιριάζει)
δοκεῖ (φαίνεται καλό)	ἔδοξε (αποφασίστηκε)
ἔστιν ἔνεστι (είναι δυνατό)	ἔξεστι (επιτρέπεται, είναι δυνατό)
μέλει (υπάρχει φροντίδα)	λέγεται, ομολογείται

Σημείωση: μερικά από τα απρόσωπα ρήματα χρησιμοποιούνται και ως **προσωπικά**. Έτσι συναντάμε: *δεῖ* και *δέω*, *δοκεῖ* και *δοκῶ*.

II. ΑΠΡΟΣΩΠΕΣ ΕΚΦΡΑΣΕΙΣ

Οι απρόσωπες εκφράσεις **σηματίζονται**:

1. Με το ρήμα ἔστί και ένα ουσιαστικό:

ἀνάγκη ἔστί (είναι ανάγκη να...)

καιρός ἔστί (είναι ευκαιρία, κατάλληλη στιγμή...)

ῥα ἔστί (είναι κατάλληλος χρόνος να...)

ἀκμή ἔστί (είναι πλέον η κατάλληλη στιγμή...)

θέμις ἔστί (είναι δίκαιο, είναι συνήθεια να...)

2. Με το ρήμα ἔστί και ουδέτερο επιθέτου:

δῆλον ἔστί (είναι φανερό)

δυνατόν ἔστί (είναι δυνατόν) **οἶον** τ' ἔστί (είναι δυνατόν)

ἄξιον ἔστί (αξίζει) **εἰκός** ἔστί (είναι φυσικό)

ράδιον ἔστί (είναι εύκολο) **χαλεπόν** ἔστί (είναι δύσκολο)

3. Με το ρήμα ἔχει και τροπικό επίρρημα: καλῶς ἔχει, ἀναγκαίως ἔχει, εὖ ἔχει.

Σημείωση: στις απρόσωπες εκφράσεις είναι δυνατόν το ρήμα ἔστί να παραλείπεται.

- *Δίκαιον μεμνήσθαι τῶν προγόνων*

III. ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ ΑΠΡΟΣΩΠΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ

Τα απρόσωπα ρήματα - εκφράσεις παίρνουν ως υποκείμενο:

1. ἀναρθρο απαρέμφατο (συνήθως)

- *χρή πείθεσθαι τοῖς νόμοις*

- *Δίκαιον ἔστί διδόνσθαι τήν τιμήν τῆς μνήμης*

2. Δευτερεύουσα πρόταση

α) ειδική - *λέγεται ὅτι Κῦρος τέθνηκεν*

β) ενδοιαστική - *Κίνδυνος ἔστί μή γένωνται μετά τῶν ἐναντίων*

γ) πλάγια ερώτηση - *ἀπόρως ἔχει ἡμῖν πόθεν τύχοιμεν ἄν σωτηρίας*

3. Το αφηρημένο ουσιαστικό που προέρχεται από το απρόσωπο ρήμα:

- *δεῖ χρημάτων (ἔνδεια ἔστί χρημάτων)*

IV. ΔΟΤΙΚΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ

Τα απρόσωπα ρήματα και εκφράσεις παίρνουν συνήθως έναν προσδιορισμό σε δοτική που δείχνει το **πρόσωπο** στο οποίο αναφέρεται το ρήμα και λέγεται **δοτική προσωπική**. Η δοτική προσωπική, αφού μετατραπεί σε αιτιατική, μας δίνει το υποκείμενο του απαρεμφάτου.

- ἔδοξεν αὐτοῖς ἀπιέναι (**αὐτούς**: υποκείμενο του ἀπιέναι)

V. ΕΙΔΙΚΟ – ΤΕΛΙΚΟ ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ

α. Όταν ένα απαρέμφατο εξαρτάται από ρήμα **λεκτικό** (λέγω, φημί), **δοξαστικό** (δοκῶ, νομίζω, οἶμαι, ἡγοῦμαι) ή σπάνια **γνωστικό** και **αίσθησης** τότε το απαρέμφατο είναι **ειδικό**. Μεταφράζεται με: **ὅτι, πως**

- Λέγουσι τινές Θεμιστοκλέα φαρμάκῳ ἀποθανεῖν.

β. Όταν ένα απαρέμφατο εξαρτάται από ρήμα **βουλητικό** (βούλομαι, ἐθέλω), **κελευστικό** (κελεύω) ή **προτρεπτικό** (προτρέπω, παραινῶ) ή **ευχαιτικό** (εὐχομαι), **απαγορευτικό** (ἀπαγορεύω, κωλύω) **δυναιτικό** (δύναμαι, ἔχω, οἶος εἰμί), **αποπειρατικό** (πειρῶμαι, πέφυκα, φιλω, εἴωθα), τότε το απαρέμφατο είναι **τελικό**.

- Πειρᾶται πείθειν ὑμᾶς.

ΑΣΚΗΣΗ

1. Στις παρακάτω προτάσεις να εντοπίσετε τα απρόσωπα ρήματα / απρόσωπες εκφράσεις, το υποκείμενό τους και το υποκείμενο του απαρεμφάτου.

1. Λέγεται τους Χαλδαίους ἐλευθέρους και ἀλκίμους εἶναι
2. Συνέβη τῷ Σόλωνι τελευτῆσαι βίῳ
3. Χρή τους εὐγενεῖς γενναίως φέρειν τὰς συμφοράς
4. Πειθαρχεῖν δεῖ θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις
5. Ἀνάγκη ἐστίν ἡμῖν τὰς τῆς πόλεως πύλας φυλάττειν
6. Προσῆκει ἡμῖν φεύγειν την ἀχαριστίαν
7. Συμφέρει νῦν Θηβαίοις ποιῆσαι ταῦτα
8. Χρή λέγειν τὰ καίρια
9. Γράμματα δεῖ μαθεῖν και μαθόντα νοῦν ἔχειν
10. Δυνατόν (ἐστίν) ἵππεῦσι τους τοξότας διώκειν
11. Οὐ ράδιον ἐστίν ἡμῖν ταῦτα ποιῆσαι
12. Ὄρα ἐστί ἀπιέναι
13. Ἐξεστίν σοι πράττειν τὰ δέοντα
14. Χρή σε πορεύεσθαι ἐπί τον ποταμόν
15. Δεῖ τόν ἄρχοντα τελείαν ἔχειν την ἠθικήν ἀρετήν
16. Καλόν ἐστί και τὰς ξενικάς ἀρετάς μιμεῖσθαι

2. Να χαρακτηρίσετε τα απαρέμφατα (ειδικά - τελικά) και να βρείτε το υποκείμενό τους:

1. Νομίζομεν ὑμᾶς πιστοὺς φίλους εἶναι.
2. Κύρος παραγγέλλει τῷ Κλεάρχῳ ἤκειν.
3. Ἔλεγον Κύρον ἄριστον ἄρχοντα γενέσθαι.
4. Κροῖσος ἔπεισεν αὐτὸν γυναῖκα ἄγεσθαι.
5. Ὄμοσαν οἱ τε Ἕλληνες καὶ Ἄριαῖος σύμμαχοι ἔσεσθαι.
6. Κύρος ὑπέσχετο δώσειν πέντε μνᾶς.
7. Λύσανδος ἐκέλευσε πλεῖν τὴν ταχίστην.

I. ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟ

Κατηγορούμενο είναι το όνομα το οποίο με τη βοήθεια ενός συνδετικού ρήματος αποδίδει στο υποκείμενο ή στο αντικείμενό του μια σταθερή ιδιότητα.

Συνδετικά ρήματα

1. Το **είμι**
2. Τα συνώνυμα του **είμι**: **υπάρχω, τυγχάνω, διατελώ** (=είμαι διαρκώς), **διαμένω, ἔφυν** (= υπήρξα εκ φύσεως), **πέφυκα** (= είμαι εκ φύσεως) κλπ.
3. Τα μεταποιητικά: **γίγνομαι, καθίσταμαι, αποβαίνω, ἐκβαίνω**
4. Τα **εκλογής** σημαντικά παθητικά ρήματα όπως: **αἰρούμαι** (= εκλέγομαι), **χειροτονοῦμαι** (= εκλέγομαι δια χειροτονίας), **λαγχάνω** (=εκλέγομαι με κλήρο), **ἀποδεικνύομαι**.
5. Τα δοξαστικά παθητικά όπως: **φαίνομαι, δοκῶ, ἔοικα, νομίζομαι, κρίνομαι, ὑπολαμβάνομαι**(= θεωρούμαι).
6. Τα κλητικά παθητικά όπως: **λέγομαι, καλοῦμαι, ὀνομάζομαι, προσαγορεύομαι**.
7. Τα ενεργητικά **κλητικά δοξαστικά και εκλογής σημαντικά** ρήματα, και πιο συγκεκριμένα αυτά που σημαίνουν: **ὀνομάζω, νομίζω, ἐκλέγω, διορίζω, ποιῶ** κ.ά.
8. Το ρ. **χρῶμαι** όταν συνάσσεται με δύο δοτικές, τη μία σαν αντικείμενο και την άλλη σαν κατηγορούμενο του αντικειμένου (το ρ. χρῶμαι μεταφράζεται: θεωρώ, ἔχω ως, χρησιμοποιῶ ως).

II. ΓΕΝΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΗΜΑΤΙΚΗ (με ρήματα συνδετικά)

Όταν το κατηγορούμενο είναι **ουσιαστικό** μπορεί να μπει σε **πτώση γενική** που ονομάζεται **Γενική Κατηγορηματική** και ανάλογα με τι δηλώνει **διακρίνεται** σε:

1. **Γενική κατηγορηματική Κτητική**, όταν δηλώνει κτήση: *Ἡ ἡγεμονία ἐστὶ τῆς πόλεως*
2. **Γενική Κατηγορηματική Διαιρετική**, όταν δηλώνει το σύνολο, ένα μέρος του οποίου είναι το υποκείμενο: *Σόλων τῶν ἐπτὰ σοφῶν ἐκλήθη*
3. **Γενική Κατηγορηματική της Αξίας**, όταν δηλώνει την αξία του υποκειμένου: *Τὸ ζῶάριον ἐστὶ εἴκοσι μνῶν*
4. **Γενική Κατηγορηματική της Ὑλης ή του Περιεχομένου**, όταν δηλώνει την ύλη ή το περιεχόμενο από την οποία αποτελείται το υποκείμενο: *Ἡ οἰκία ἐστὶ λίθων μεγάλων*
5. **Γενική Κατηγορηματική της Ιδιότητας**, όταν δηλώνει μια ιδιότητα (ηλικία, διάσταση κ.λπ.) του υποκειμένου: *Εἰμί τριάκοντα ἐτῶν*.

III. ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΟ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟ

Επιρρηματικό λέγεται το κατηγορούμενο το οποίο έχει **επιρρηματική σημασία**. Συνάπτεται σχεδόν μαζί με κάθε ρήμα ιδιαίτερα όμως με ρήματα **κίνησης**.

Είδη επιρρηματικού κατηγορουμένου:

α. τρόπου	β. τόπου	γ. χρόνου
δ. τάξης, σειράς	ε. σκοπού	

Παρατήρηση

Τα πιο συνηθισμένα επίθετα που λαμβάνονται σαν επιρρηματικά κατηγορούμενα είναι τα εξής:

ἐκῶν- ἐκούσιος = με τη θέλησή του	ἐθελοντής = με τη θέλησή του
ἄκων = χωρίς τη θέληση κάποιου	ἄσμενος = με ευχαρίστηση
χρόνιος = μετά ή για πολύ χρόνο	ὄρθριος = «τα ξημερώματα»
ἐναντίος = απέναντι, εναντίον	ἀντιπρόσωπος = αντιμέτωπος, κατά μέτωπον
ὄρκιος = ορκισμένος	ὑπόσπονδος = με την προστασία των σπονδῶν
πελάγιος = στη θάλασσα	ὑπαίθριος = στην υπαίθρο
σκοταῖος = βραδινός, νυχτερινός	αἰφνίδιος = αιφνιδιαστικώς
μέσος = στο κέντρο	

Επίσης, τα επίθετα: *πρῶτος, πρότερος, ὕστερος, ὕστατος, τελευταῖος, τριταῖος...* και πολλά από τα ρηματικά επίθετα σε -τος, π.χ. *ἄκριτος*.

IV. ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΟ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟ

Προληπτικό λέγεται το κατηγορούμενο το οποίο αποδίδει προληπτικά στο υποκείμενο (ή σπάνια στο αντικείμενο του ρήματος), μια μελλοντική ιδιότητα που απορρέει από την ενέργεια του ρήματος, δηλ. μια ιδιότητα που θα αποκτήσει το υποκείμενο όταν θα ολοκληρωθεί η ενέργεια του ρήματος.

Συνάπτεται με ρήματα που δηλώνουν **εξέλιξη** όπως: **αϊρομαι, τρέφομαι, αύξάνομαι, μεγαλύνομαι, παρασκευάζομαι, ρέω, πνέω.**

Καί ἤρето τὸ ὕψος τοῦ τείχους μέγα (=Το ύψος του τείχους ανέβαινε, ώστε να γίνει μεγάλο)

Εἷς τις ὑπὸ τοῦ δήμου ἐτράφη μέγας (=Ενας μόνο από το λαό ανατράφηκε, ώστε έγινε μεγάλος)

ΑΣΚΗΣΗ

Να χαρακτηρίσεις τα κατηγορούμενα.

1. Ἐγὼ ἔφυν ἐσθλός.
2. Ἐρεχθεύς ἠρέθη Βασιλεύς
3. Οἱ ἐθέλονταί ἦσαν δισχίλιοι.
4. Οὔτοι εἰσιν οἱ ὠφελούμενοι
5. Τό σιγᾶν ἐστίν σωφρονεῖν
6. Οἱ πελτασταί ἦσαν περί τούς χίλιους
7. Ἄνυπόδητος καί ἀχίτων διατελεῖς
8. Ἴρα πέφυκα κακός;
9. Ἡ ζημία κείται θάνατος
10. Ἡ ἐλπίς ἀπέβη ματαία
11. Ὁ πόλεμος κατέστη φανερός
12. Σύ ἐκβήσει σοφός
13. Εἴλεσθε κάκεῖνον πρεσβευτήν.
14. Πέμπουσι Καλλίβιον ἀρμοστήν.
15. Ἴφικράτης ἐχειροτονήθη στρατηγός.
16. Οἱ ὑπὸ τῶν ὀλιγαρχιῶν ἐθέλοντες ἄρχεσθαι ἄνανδροι νομίζονται.
17. Οὔτος ἐκρίθη ἄριστος Ἑλλήνων.
18. Λακεδαιμόνιοι δοκοῦσιν κράτιστοι τῶν Πελοποννησίων εἶναι.
19. Τύραννος ὁ ἔρωσ λέγεται
20. Οἱ τάγαθα πράττοντες υἱοὶ Θεοῦ κληθήσονται
21. Τὴν φιλοπονίαν ἀρετὴν ἐγὼ καλῶ
22. Ἴκανά νομίζω τά εἰρημένα
23. Χρῶμαι τινί φίλῳ
24. Ἐγὼ σε ἄσμενος ἐώρακα.
25. Οἱ ἐχθροὶ ἐξέρχονται ὑπόσπονδοι
26. Οὐδεὶς ἄκων ἀδικεῖ.
27. Οἱ στρατιῶται ἐσκήνουν ὑπαίθριοι.
28. Ἐπύαξα προτέρα Κύρου ἀφίκετο.
29. Ὁ Τισσαφέρνης πρῶτος ἔλεγε τάδε.
30. Τίνος ἦκετε διδάσκαλοι;
31. Ἦρето τὸ ὕψος τοῦ τείχους μέγα
32. Μείζω τὴν πόλιν αὔξει.
33. Ἡ ἡγεμονία ἐστὶ τῆς πόλεως
34. Σόλων τῶν ἐπτὰ σοφῶν ἐκλήθη
35. Τὸ ζῳάριον ἐστὶ εἴκοσι μνῶν
36. Ἡ οἰκία ἐστὶ λίθων μεγάλων
37. Εἰμί τριάκοντα ἐτῶν.

3ο ΜΑΘΗΜΑ: Η ΧΡΗΣΗ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ

I. Η ΓΕΝΙΚΗ ΜΕ ΡΗΜΑΤΑ

A. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ

Αντικείμενο σε πτώση γενική δέχονται οι ακόλουθες κατηγορίες ρημάτων που σημαίνουν:

1) μνήμη ή λήθη, όπως μέμνημαι (θυμάμαι), έπιλανθάνομαι (ξεχνώ)

- *Μέμνημαι τῶν ἀπόντων φίλων (τους φίλους που απουσιάζουν)*

2) φροντίδα, επιμέλεια, φειδώ και τα αντίθετά τους όπως φροντίζω, επιμέλομαι, επιμελοῦμαι, κήδομαι, (φροντίζω), άμελῶ, φείδομαι (είμαι οικονομικός, λυπάμαι), άφειδῶ (αψηφῶ, είμαι σπάταλος), μέλω, μεταμέλομαι (μετανῶ)

- *Ἐαυτοῦ κήδεται ὁ προνοῶν ἀδερφοῦ*

- *Ἐπεμελοῦντο τῆς πόλεως*

3) αίσθηση (εκτός από το ὄρῶ), όπως αίσθάνομαι, ακούω, ἄπτομαι, άκροῶμαι, γεύομαι

- *Ἄκουε πάντων*

4) έναρξη ή λήξη, όπως ἄρχω (αρχίζω), λήγω (σταματῶ), παύομαι

- *Ἦρχετο τοῦ λόγου ὧδε*

5) εξουσία, όπως ἄρχω (εξουσιάζω), κρατῶ (νικῶ, υπερισχύω), ἡγοῦμαι (είμαι αρχηγός)

- *Οἱ δῖπους ἄρχει τῆς πόλεως*

6) σύγκριση, διαφορά, υπεροχή, όπως διαφέρω, πλεονεκτῶ, μειονεκτῶ, περιγίγνομαι (υπερέχω), περίεμι (υπερέχω), ἀπολείπομαι (είμαι κατώτερος)

- *Ἑλληνες περιγίγνονται τῶν Μήδων*

7) απόλαυση, επιθυμία, πλησμονή, συμμετοχή και τα αντίθετά τους, δηλ. στέρση, χωρισμό, απομάκρυνση, όπως ἀπολαύω, ἐρῶ (αγαπῶ με πάθος), ἐπιθυμῶ, βριθῶ (είμαι φορτωμένος), πίμπλαμαι (είμαι γεμάτος), μετέχω, κοινωνῶ, στερῶ, δέω (έχω ανάγκη), ἀπαλλάττομαι, ἀπέχω

- *Ἀπολαύουσι πάντων τῶν αγαθῶν*

8) απόπειρα, επιτυχία ή αποτυχία, όπως πειρῶμαι (επιχειρῶ, δοκιμάζω),

(ἐπι)τυγχάνω, ἀποτυγχάνω, ἁμαρτάνω (αποτυγχάνω)

- *πεπειράμεθα πολλῶν κακῶν*

9) σύνθετα με τις προθέσεις από, κατά, πρό, υπέρ, όπως ἀποτρέπω (εμποδίζω, απομακρύνω), ἀφίσταμαι, ἀποκλείω, ἐκβάλλω, ἐκβαίνω, καταγγέλλω, προαιρούμαι, υπερέχω

- *Μή προτρεχέτω ἡ γλῶττα τῆς διανοίας*

B. ΓΕΝΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΗΜΑΤΙΚΗ (με ρήματα συνδετικά)

Όταν το κατηγορούμενο είναι ουσιαστικό μπορεί να μπει σε πτώση γενική που ονομάζεται ΓΕΝΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΗΜΑΤΙΚΗ και ανάλογα με τι δηλώνει διακρίνεται σε:

1) Γενική Κατηγορηματική Κτητική, όταν δηλώνει κτήση

2) Γενική Κατηγορηματική Διαιρετική, όταν δηλώνει το σύνολο, ένα μέρος του οποίου είναι το υποκείμενο

3) Γενική Κατηγορηματική της Αξίας, όταν δηλώνει την αξία του υποκειμένου

4) Γενική Κατηγορηματική της Ὑλης ή του Περιεχομένου, όταν δηλώνει την ύλη ή το περιεχόμενο από το οποίο αποτελείται το υποκείμενο

5) Γενική Κατηγορηματική της Ιδιότητας, όταν δηλώνει μια ιδιότητα (ηλικία, διάσταση κ.λ.π.) του υποκειμένου

II. Η ΓΕΝΙΚΗ ΜΕ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΕΠΙΘΕΤΑ

1. Γενική κτητική

Το ουσιαστικό, επίθετο σημαίνει το κτήμα, το έργο, την ιδιότητα και η γενική δηλώνει τον κτήτορα ή το δημιουργό. Προσοχή στη διάκριση της γενικής κτητικής από τη γενική του δημιουργού.

- *ἡ οἰκία τοῦ Μιλτιάδου (Γεν. Κτητική)*

- *τά ἔπη τοῦ Ὀμήρου (γενική του δημιουργού)*

Επίθετα που συντάσσονται με γενική κτητική είναι:

ἴδιος (ιδιαιτερός), ἐταῖρος (φίλος), ξένος (φίλος από φιλοξενία), κοινός, συγγενής, ἱερός, ἐχθρός, οἰκεῖος (συγγενής, αλλά όταν σημαίνει ευμενής, φίλος συντάσσεται με δοτική), ἀλλότριος (συντάσσεται με δοτική όταν δυσμενής εχθρός).

2. Γενική διαιρετική

Η γενική δηλώνει ομοειδές σύνολο, ένα μέρος του οποίου είναι το ουσιαστικό

- *άνηρ τοῦ δήμου*

Γενική διαιρετική είναι και η γενική χώρας στα τοπικά και επιθετικά ονόματα. Η γενική αυτή συνήθως προτάσσεται

- *Ἀφίκετο τῆς Ἀττικῆς εἰς Οἰνόνην*

Όταν υπάρχει έμφαση στο όνομα, τότε αυτό προτάσσεται της γενικής της χώρας

- *Ἀφίκοντο εἰς Χρυσούπολιν τῆς Χαλκηδονίας*

Η γενική της χώρας πάντοτε έναρθρη. Επίθετα που συντάσσονται με γενική διαιρετική είναι κυρίως ουσιαστικοποιηθέντα επίθετα, μετοχές, αντωνυμίες.

- *οἱ χρηστοί (τίμιοι, αγαθοί) τῶν ἀνθρώπων*

Συνηθέστερα με γενική διαιρετική συντάσσονται:

α) πολλοί, ὀλίγοι, τῖς, τινές, οἱ μέν... οἱ δέ, ἄλλοι, ἕτεροι, εἷς, δύο, τρεῖς, ... , ἕκαστος

β) Το ουδέτερο επιθέτου ή αντωνυμίας όταν έχει θέση ουσιαστικού

- *μέγα δυνάμεως...*

γ) Με τα επίθετα πολῦς, ἥμισυς και με τα υπερθετικά, σε αρσενικό και θηλυκό γένος, έχουμε γενική διαιρετική

- *Τῆς λείας τήν πολλήν ἀπέλευον*

δ) Το επίθετο στον υπερθετικό βαθμό συντάσσεται κατά κανόνα με γεν. Διαιρετική

- *οἱ ἄριστοι τῶν πολιτῶν*

ε) υπερθετικό επιρρήματος

3. Γενική της ιδιότητας

Η γενική αυτή συνοδεύεται από αριθμητικό ή επίθετο που δηλώνει μέγεθος, ηλικία

- *ὁδός τριῶν ἡμερῶν*

4. Γενική της ύλης

Η γενική αυτή δηλώνει την ύλη από την οποία είναι κατασκευασμένο το προσδιοριζόμενο αντικείμενο

- *νόμισμα ἀργύρου καί χρυσοῦ*

5. Γενική περιεχομένου

Δηλώνει το περιεχόμενο του προσδιοριζόμενου πράγματος

- *τοιχος πλίνθου*

6. Γενική της αιτίας

Δηλώνει την αιτία για την οποία γίνεται κάτι και συνάπτεται κατά κανόνα με ουσιαστικά που δηλώνουν ψυχικό πάθος

- *μεγάλων ἀφικημάτων ὀργή*

Επίθετα που συντάσσονται με γενική της αιτίας είναι τα εξής: αἴτιος, ἀνάιτιος, ἔνοχος, ὑπεύθυνος, ὑπόλογος, μακάριος, εὐδαίμων

- *ἔνοχος κλοπῆς*

7. Γενική της αξίας

Δηλώνει την αξία ενός πράγματος και προσδιορίζεται εύκολα

- *Δέκα μνῶν χωρίον*

Επίθετα που συντάσσονται με γενική της αξίας είναι τα εξής: ἄξιος, ἀντάξιος, ἀνάξιος, ὤνιος (ο προς πώληση), ὠνητός (αυτός που μπορεί να αγοραστεί), ἀξιόχρεως, τίμιος (αυτός που έχει αξία, ακριβός)

- *ἐφάνη ἄξιος τῶν πρόσθεν λόγων*

8. Γενική υποκειμενική

Δηλώνει το υποκείμενο μιας ενέργειας και εξαρτάται από ουσιαστικά, όπως πόθος (ποθῶ), νίκη (νικῶ). Η γενική υποκειμενική αναγνωρίζεται, όταν τρέψουμε, το ουσιαστικό στο αντίστοιχο ρήμα και η γενική γίνεται υποκείμενο

- ή εργασία του άνδρος (εργάζεται ο άνήρ)

- Πόλεμος Πελοποννησίων και Αθηναίων (επολέμησαν οι Πελοποννήσιοι και οι Αθηναῖοι)

9. Γενική αντικειμενική

Φανερώνει το αντικείμενο μιας ενέργειας. Με γενική αντικειμενική συντάσσονται αφηρημένα ρηματικά ουσιαστικά. Αναγνωρίζεται όταν τρέψουμε το ουσιαστικό στο αντίστοιχο ρήμα και η γενική γίνεται αντικείμενο

- Πόθος πατρίδων (ποθοῦσι τὰς πατρίδας)

Τα επίθετα που συντάσσονται με γενική αντικειμενική έχουν αντίστοιχα ρήματα που συντάσσονται και εκείνα με γενική ως αντικείμενο και σημαίνουν:

α) Μνήμη ή λήθη: μνήμων, ἀλήσμων, ἐπιλήσμων

β) Φροντίδα, επιμέλεια, φειδώ και τα αντιθετά τους: ἐπιμελής, ἀμελής, φειδωλός, ἀφειδής, ὀλίγωρος

γ) Διαφορά: διάφορος, ἕτρος, ἀλλότριος, ἄλλος

δ) Συμμετοχή, πλησμονή και το αντίθετο στέρηση, χωρισμό, απομάκρυνση, απαλλαγή: συνεργός, σύμμαχος, σύντροφος, μέτοχος, κοινωνός, μεστός, ἔνδεος (φτωχός), γυμνός, ὄρφανός, ἔρημος, ἐλεύθερος, ἄγνός καθώς και τα επίθετα με α στερητικό όπως ἄμικτος, ἄγευστος

- Πλήρης ὕδατος - ἐνδέης χρημάτων

ε) Απόπειρα, εμπειρία, αποτυχία, επιτυχία: ἔμπειρος, ἄπειρος, ἐπιτυχής, ἀήθης (ασυνήθιστος), ἐπιστήμων

- ἔμπειρος πολέμου - ἄπειρος γραμμάτων

στ) Εξουσία ή το αντίθετο: κύριος (κάτοχος), ἀκράτωρ, ἐγκρατής, ὑπήκοος

ζ) Πολλά επίθετα που σημαίνουν δύναμη, ικανότητα, επιτηδειότητα και τα επίθετα σε -ικος: ἔξεταστικός, ποριστικός, διδασκαλικός, τέλειος, προσήγορος

- διδασκαλικός τῆς αὐτοῦ σοφίας

III. Η ΓΕΝΙΚΗ ΩΣ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ

ΕΙΔΟΣ	ΣΗΜΑΣΙΑ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
1. Γενική τόπου	Δηλώνει τον τόπο όπου γίνεται η ενέργεια του ρήματος.	Η χρήση της είναι κυρίως ποιητική. Συνήθης γενική του τόπου στους πεζογράφους είναι: αὐτοῦ (= όπου).
2. Γενική χρόνου	Δηλώνει το χρονικό διάστημα κατά τη διάρκεια του οποίου γίνεται η ρηματική ενέργεια.	Συχνές γενικές του χρόνου είναι οι λέξεις: ἡμέρας, νυκτός, θέρους, ὀπώρας, ἑνιαυτοῦ, ὄρθρου, χειμῶνος, ἔτους, χρόνου , κ.α.
3. Γενική αιτίας	Δηλώνει την αιτία για την οποία γίνεται η ρηματική ενέργεια.	Βρίσκεται συνήθως κοντά σε ρήματα ψυχικού πάθους και κυρίως σε δικαστικά (δικάζω, κρίνωμαι, γράφομαι, φεύγω κ.α).
4. Γενική σκοπού	Δηλώνει το σκοπό της ρηματικής ενέργειας.	Τις περισσότερες φορές είναι γενική ἑναρθρου απαρεμφάτου .
5. Γενική ποιητής	Δηλώνει την επιβαλλόμενη ποιητή.	Βρίσκεται κοντά στα ρήματα καταψηφίζομαι, τιμῶ (= ορίζω ως ποιητή), κρίνω, διώκω .
6. Γενική αξίας (ή ποσού)	Δηλώνει την αξία, το ποσό ή το τίμημα της ρηματικής ενέργειας.	Συνήθεις γενικές του ποσού είναι οι: μικροῦ, πολλοῦ, ὀλίγου . Πιο συχνά η γενική τίθεται κοντά στα ρήματα ἀξιώ, ἀγοράζω, πωλῶ, ἀλλάσσω, ἐκτιμῶ, ὠνοῦμαι, πιπράσκω και τιμῶ .

IV. Η ΓΕΝΙΚΗ ΜΕ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ

Η γενική, όταν συνοδεύει επιρρήματα, έχει συνήθως τις λειτουργίες και τις σημασίες που διαθέτει όταν συνοδεύει επίθετα, καθώς πολλά επιρρήματα παράγονται από επίθετα ή ως προς τη σημασία τους αντιστοιχούν σε κάποια επίθετα. Έτσι η γενική μετά από επιρρήματα μπορεί να είναι:

(α) Γενική διαιρετική μετά από επιρρήματα τοπικά, χρονικά, ποσοτικά και τον υπερθετικό βαθμό των επιρρημάτων. - ἐμβαλεῖν ποι τῆς ἐκείνων χώρας

(β) Γενική της αξίας μετά από τα επιρρήματα ἀξίως, ἐπαξίως, ἀναξίως κλπ.

- ἀξίως εἰπεῖν τῶν τετελευτηκότων

(γ) Γενική της αιτίας μετά από επιφωνήματα που δηλώνουν λύπη, πόνο, έκπληξη.

- Οἴμοι τῶν κακῶν

(δ) Γενική αντικειμενική μετά από τροπικά επιρρήματα παραγόμενα από επίθετα που συντάσσονται με γενική αντικειμενική ή μετά από τα προθετικά τοπικά επιρρήματα (τοπικά επιρρήματα που παράγονται από προθέσεις, όπως ἄνω, κάτω, ἐντός, ἐκτός, ἐγγύς, ἐναντίον, πλησίον κλπ.).

- δεῖ καὶ τοὺς παιδείας ὀρεγομένους μηδενὸς μὲν ἀπείρως ἔχειν || πρέπει κι αυτοί που επιθυμούν την παιδεία να μην είναι αμαθείς σε τίποτα.

(ε) Γενική συγκριτική μετά από συγκριτικό βαθμό επιρρημάτων.

- ὀρῶν δ' αὐτοὺς λυπουμένους μᾶλλον τοῦ προσήκοντος

(στ) Γενική της αναφοράς με τα τροπικά επιρρήματα πῶς, ὅπως, ὡς, καλῶς, κακῶς, εὔ, ὅταν σχηματίζουν περιφράσεις με τα ρήματα ἔχω και κεῖμαι. Η συγκεκριμένη γενική δηλώνει σε σχέση με τι το υποκείμενο της πρότασης βρίσκεται σε καλή/κακή κατάσταση ή θέση.

- ὡς ἕκαστος ἔχει γνώμης

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΣΤΗ ΧΡΗΣΗ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ

1. Να χαρακτηρίσετε τις γενικές.

1. Μέμνημαι τῶν φίλων	34. τά ἔπη τοῦ Ὀμήρου
2. Δέδοικα μὴ ἐπιλαθώμεθα τῆς ὁδοῦ	35. ἀνὴρ τοῦ δήμου
3. Ἐαυτοῦ κήδεταὶ ὁ προνοῶν ἀδερφοῦ	36. Ἀφίκετο τῆς Ἀττικῆς εἰς Οἰνόνην
4. Ἐπεμελοῦντο τῆς πόλεως	37. οἱ χρηστοὶ τῶν ἀνθρώπων
5. Ἀφειδῶ τοῦ βίου	38. Ἀφίκοντο εἰς Χρυσούπολιν τῆς Χαλκηδονίας
6. Ἄκουε πάντων	39. Τῆς λείας τὴν πολλὴν ἀπέλευον
7. Μή μου ἄπτου	40. οἱ ἄριστοι τῶν πολιτῶν
8. Ὅσφραίνομαι κρομμύων	41. ὁδὸς τριῶν ἡμερῶν
9. Δίκαιον ἐστὶ καὶ ἡμῶν ἀκροᾶσθαι	42. παῖς τριῶν ἐτῶν
10. Ἦρχετο τοῦ λόγου ὤδε	43. νόμισμα ἀργύρου καὶ χρυσοῦ
11. Λῆγε τῶν πόνων	44. στέφανος δάφνης
12. Οἰδίπους ἄρχει τῆς πόλεως	45. τοῖχος πλίνθου
13. Οἱ πατέρες ἡμῶν Μήδων ἐκράτησαν	46. ἔνοχος κλοπῆς
14. Ξενοφῶν ἠγεῖτο τῶν στρατιωτῶν	47. γραφὴ ἀσεβείας
15. Ἕλληνες περιγίνονται τῶν Μήδων	48. ἔμπειρος πολέμου
16. τοσοῦτων ἡ πόλις διήνεγκε τῶν ἄλλων	49. Κύριος τῆς Ἀσίας
17. Ἀπολαύουσι πάντων τῶν αγαθῶν	50. Υπήκοοι τῶν γονέων
18. Ἄνθρωπος φύσει τῆς δικαιοσύνης ὀρέγεται	51. ἄπειρος γραμμάτων
19. Μετέσχον πλείστων πόνων	52. φειδωλὸς χρημάτων
20. Αἰ λήκυθοι μύρου γέμουσι	53. Πόθος πατρίδων
21. πᾶσα ἐπιστήμη χωριζόμενη δικαιοσύνης πανουργία, οὐ σοφία φαίνεται	54. Πλήρης ὕδατος
22. Σοφισταὶ οὐ δέονται χρημάτων	55. ἐνδέης χρημάτων
23. πεπειράμεθα πολλῶν κακῶν	56. ὀρφανὸς πατρός
24. τετυχήκαμεν σωτηρίας	57. ἔρημος φίλων
25. ἀμαρτάνω γνώμης	58. μέτοχος τῆς πόλεως
26. Μὴ προτρεχέτω ἡ γλῶττα τῆς διανοίας	59. ἄμικτος κακοῦ
27. Μένων οὐδενὸς κατεγέλα	60. Ἐπιστήμη ἐπιστήμης διάφορος
28. Ἡ ἡγεμονία ἐστὶ τῆς πόλεως	61. ἡ ἐργασία τοῦ ἀνδρός
29. Σόλων τῶν ἑπτὰ σοφῶν ἐκλήθη	62. μνήμων τῶν εὐργεσιῶν
30. Τὸ ζῶάριον ἐστὶ εἴκοσι μνῶν	63. Πόλεμος Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων
31. Ἡ οἰκία ἐστὶ λίθων μεγάλων	64. μεγάλων ἀδικημάτων ὀργή
32. Εἰμί τριάκοντα ἐτῶν	65. Δέκα μνῶν χωρίον
33. ἡ οἰκία τοῦ Μιλτιάδου	66. ἐφάνη ἄξιος τῶν πρόσθεν λόγων

2. Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω γενικές (επιρρηματικοί προσδιορισμοί).

1. Ἀπέχει ἡ Πλάταια τῶν **Θηβῶν** σταδίου ἐβδομήκοντα.
2. **Αὐτοῦ** πολλοὶ ἀπέθανον.
3. **Τῆς νυκτός** ἐβουλεύοντο ἀναχωρεῖν.
4. Οἱ Θηβαῖοι τοῦ αὐτοῦ **θέρου** ἐστράτευσαν.
5. Κατὰ τοὺς χρόνους **τοῦ ἥρου** ταῦτα ἐγένοντο.
6. **Τῶν** αὐτῶν **ἀδικημάτων** ὀργίζεται.
7. Θαυμάζω σε **τῆς τόλμης**.
8. Ζηλῶ ὑμας **τοῦ πλοῦτου**.
9. Διώξομαι σε **δειλίας**.
10. Φεύγω **ἀσεβείας** ὑπὸ Μελήτου.
11. Οὐκ ὄρω τὸν καιρὸν **τοῦ λέγειν**.
12. Ἐτειχίσθη **τοῦ μή κακουργεῖν** τὴν Εὐβοίαν.
13. Πάντας τοὺς συκοφάντας συλλαμβάνοντες ὑπῆγον **θανάτου**.
14. **Θανάτου** κρινόμεθα.
15. Κατεψηφίσθησαν **φυγῆς**.
16. Ὁ ἀνὴρ μοι **θανάτου** τιμᾶται.
17. Οὐ **πολλοῦ** δέω χάριν ἔχειν τῷ κατηγορῷ.
18. Θεμιστοκλέα **τῶν** μεγίστων **δωρεῶν** ἤξιωσαν.
19. Τὴν εὐδαιμονίαν **ὀλίγου** ἐτίμων.
20. Ἡ λεία ἐπράθη **ταλάντων** εἴκοσι.
21. **Τῶν πόνων** πωλοῦσιν ταγαθὰ οἱ θεοί.
22. Τὴν σοφίαν **ἀργυρίου** πωλεῖ.

3. Να χαρακτηρίσετε τις γενικές και να μεταφράσετε τις φράσεις.

1. Τὸ πλοῖον ἤξει τῆς ἐπιούσης ἡμέρας
2. Φεύγω ἀσεβείας ὑπὸ Μελήτου
3. εὐδαιμονίζω σε τοῦ τρόπου (χαρακτήρα)
4. πόσου διδάσκει Εὐήνος.
5. ἐπίσχεσ (ἐπέχω- παραμένω) αὐτοῦ
6. οἴμοι τῶν ἐμῶν κακῶν
7. λάθρα τῶν στρατιωτῶν
8. πῶς ἔχει τῆς γνώμης;
9. ἔξω ἀυλείων πυλῶν
10. ἐγγύς τοῦ θανάτου
11. ἐντός εἴκοσι ἡμερῶν

4ο ΜΑΘΗΜΑ: Η ΧΡΗΣΗ ΤΗΣ ΔΟΤΙΚΗΣ

I. Η ΔΟΤΙΚΗ ΜΕ ΡΗΜΑΤΑ

A. Αντικείμενο

Αντικείμενο σε πτώση δοτική παίρνουν **τα ρήματα που σημαίνουν:**

- 1. Φιλική ή εχθρική διάθεση ή ενέργεια**, όπως εύνοῶ, ἀρέσκω, λυσιτελῶ, φθονῶ, ἐπιβουλεύω, μάχομαι, πολεμῶ
- Δεινόν ἐστί μαχέσθαι θεῶ καὶ τύχη - Φοῖνιξ καὶ Κίλιξιν ἐναυμάχησαν
- 2. Ευπείθεια, απείθεια, υποταγή**, όπως πείθομαι, ἀπειθῶ, δουλεύω (**εἶμαι δούλος**)
- Πείθου τοῖς νόμοις
- 3. Ακολουθία, διαδοχή**: όπως ἔπομαι, ἀκολουθῶ
- τῇ ἀχαριστίᾳ ἔπεται ἡ ἀναισχυντία
- 4. Προσέγγιση, επικοινωνία, ανάμειξη**: όπως πελάζω (πλησιάζω), κοινωνῶ, ὀμιλῶ (συναναστρέφομαι), μείγνυμι
- κακοῖς ὀμιλῶν καυτός ἐκβήσει κακός- ὅμοιος ὀμοίῳ ἀεὶ πελάζει
- 5. Ομοιότητα, ισότητα, συμφωνία**: όπως ἰσοῦμαι, ὀμοιάζω, ἔοικα, συμφωνῶ
- φιλοσόφῳ ἔοικας, ὦ νεανία
- 6. Πρέπει ή ταιριάζει** όπως **πρέπει, ἀρμόττει, προσήκει**
- ὁ κόθῳρνος ἀρμόττει τοῖς ποσίν ἀμφοτέρους
- 7. Παραίνεση, προτροπή, διαταγή**
- Λέγομεν ὑμῖν σπονδάς μή λύειν
- 8. Σύνθετα με τις προθέσεις σύν, ἐν, ὑπό, παρά, περί, πρός** και το επίρρημα **ὁμοῦ**: όπως ἐμμένω, συνοικῶ, ὑπόκειμαι, ἐπιτίθεμαι, παραγίγνομαι, περιπίπτω, προσφέρωμαι, ὁμολογῶ, ὁμονέω
- ἐμμένω τοῖς ὅρκους - ἐγὼ σύνειμι θεοῖς - προσέχω τοῖς λόγοις

Σημείωση 1. Το **χρῶμαι** και τα σύνθετά του συντάσσονται με **δοτική**.

- χρῶ τοῖς εἰρημένοις

Σημείωση 2. Τα **ὠφελῶ, βλάπτω** και τα συνώνυμα συντάσσονται με αιτιατική εκτός από το λυσιτελῶ (με δοτική)

Σημείωση 3. Τα ρήματα **ψυχικού πάθους** συντάσσονται με δοτική προσώπου (**αντικείμενο**) και με δοτική πράγματος (δοτική της **αιτίας**)

B. Δοτική προσωπική

Εἶναι η δοτική ονόματος, προσώπου ή ποσωπικής αντωνυμίας, που βρίσκεται κοντά σ' ένα ρήμα οποιασδήποτε σημασίας και διάθεσης χωρίς όμως να είναι αντικείμενο και ανάλογα με το νόημα που εκφράζει ονομάζεται:

α) Δοτική προσωπική κτητική. Η δοτική αυτή βρίσκεται κοντά στα ρήματα **εἶμι, γίγνομαι, υπάρχω** και φανερώνει το πρόσωπο που κατέχει κάτι. Στη μετάφραση τα υπαρκτικά ρήματα σημαίνουν **ἔχω**.

- ἐστί μοι χρήματα - πολλαὶ καὶ καλαὶ ἐλπίδες ἡμῖν εἰσὶ σωτηρίας

β) Δοτική προσωπική χαριστική ή αντιχαριστική. Η δοτική αυτή φανερώνει το πρόσωπο που **ωφελείται ή βλάπτεται** από αυτό που εκφράζει το ρήμα.

- Ἐκαστος οὐχὶ τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ μόνον γεγένηται ἀλλὰ καὶ τῇ πατρίδι

γ) Δοτική προσωπική της συμπάθειας. Η δοτική αυτή φανερώνει το πρόσωπο που **συμμετέχει** σε ό,τι εκφράζει το ρήμα.

- Διέφθαρτο τῷ Κροίσῳ ἡ ἐλπίς

δ) Δοτική προσωπική της αναφοράς. Δηλώνει το πρόσωπο αναφορικά με το οποίο αληθεύει ή συμβαίνει κάτι. Τέτοια δοτική βρίσκεται κοντά σε μετοχές για τον καθορισμό του χρόνου ή του τόπου στον οποίο ισχύει κάτι.

- Ἐπίδαμνος ἐστί πόλις ἐν δεξιᾷ ἐσπλέοντι τὸν Ἴόνιον κόλπον

στ) Δοτική προσωπική του κρίνοντος προσώπου. Η δοτική αυτή φανερώνει το πρόσωπο σύμφωνα με την κρίση του οποίου ισχύει κάτι. Βρίσκεται συνήθως κοντά σε δοξαστικά ρήματα

- οὐδέ δίκαιον μοι δοκεῖ εἶναι δεῖσθαι τοῦ δικαστοῦ

ζ) Δοτική προσωπική του ενεργούντος προσώπου ή του ποιητικού αιτίου. Η δοτική αυτή φανερώνει το πρόσωπο που ενεργεί. Βρίσκεται κοντά σε **παθητικά** ρήματα **συντελικῶν** χρόνων (σπάνια αορίστου) και στα ρηματικά επίθετα σε **-τος και -τέος**

- ταῦτα Θεμιστογένει γέγραπται - ὁ ποταμός ἐστί ἡμῖν διαβατέος

II. Η ΔΟΤΙΚΗ ΜΕ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΕΠΙΘΕΤΑ

Η δοτική που εξαρτάται από ουσιαστικό ή επίθετο είναι ετερόπρωτος προσδιορισμός του ουσιαστικού ή του επιθέτου που προσδιορίζει και μπορεί να είναι:

1. Δοτική αντικειμενική

Με τέτοια δοτική συντάσσονται τα επίθετα (σπάνια ουσιαστικά) τα οποία παράγονται από ρήματα που συντάσσονται με δοτική και σημαίνουν:

α. Φιλική ή εχθρική διάθεση, όπως *ώφελιμος, βλαβερός, φίλος, έχθρός*

- *οί πονηροί ἀλλήλοις ἐχθροί μᾶλλον εἰσίν ἢ φίλοι*

β) Ευπειθεία, απείθεια, υποταγή, όπως *εὐπειθής, υπήκοος*

- *Ἴππος εὐπειθῆς τῷ ἦν ἰόχῳ*

γ) Ακολουθία, διαδοχή, όπως *ἀκόλουθος, διάδοχος*

- *Ἀκόλουθος τοίνυν ἐστί ὁ νῦν λόγος τῷ τότε ῥηθέντι*

δ) Προσέγγιση, επικοινωνία, ανάμειξη, όπως *γειτων, ὄμορος (γειτονικός), ἄμικτος*

ε) Ταυτότητα, ομοιότητα, συμφωνία, ισότητα και τα αντιθετά τους, όπως ὁ αὐτός, ὅμοιος, ἀνόμοιος, ἴσος, ἄνισος, ἰσόρροπος, σύμφωνος

- *σύμφωνοι ἀλλήλοις εἰσὶ*

στ) Πρέπει ή ταιριάζει και τα αντίθετά τους, όπως *ἀρμόδιος, ἀπρεπής, ἀνάρμοστος*

- *ἀνάρμοστον τό αἰσχρόν παντί τῷ θείῳ*

ζ) Σύνθετα με τις προθέσεις ἐν, σύν και το επίρρημα ὁμοῦ, όπως *σύμφυτος, συγγενής, ἔνοχος, ἔμφυτος*

- *Αἰδώς καί φόβος ἔμφυτα τοῖς ἀνθρώποις εἰσίν*

2. Δοτική της αναφοράς ή του κατά τι

Η δοτική αυτή αναφέρεται σε αυτό ως προς το οποίο ισχύει η έννοια του ουσιαστικού ή του επιθέτου

- *Συγγενεῖς ἔστε φύσει οὐ νόμῳ*

III. Η ΔΟΤΙΚΗ ΜΕ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ

Τέτοια δοτική παίρνουν τα επιρρήματα που παράγονται από επίθετα που συντάσσονται με δοτική αντικειμενική και λεγεται επίσης **δοτική αντικειμενική**.

Επιρρήματα που συντάσσονται με δοτική είναι τα **ἄμα, ὁμοῦ, ἔξης** και τα προθετικά **ἐγγύς, πλησίον**.

- *Πλησίον τῷ φίλῳ - Τό ἔξης τοῖς Μαραθῶνι ἔργον διεπράξατο*

IV. Η ΔΟΤΙΚΗ ΩΣ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ

Η επιρρηματική χρήση της δοτικής φανερώνει:

1. Μέσο: *ή ψυχή τρέφεται μαθήμασι*

2. Όργανο: *τήν θύραν τῇ βακτηρίᾳ ἔκρουε*

3. Τρόπο: *βία εἶλον τό χωρίον*

4. Χρόνο: *Θεσμοφορίοις ᾤχετο εἰς τό ἱερόν*

5. Τόπο: *φαμέν Μαραθῶνι μόνοι προκινδυνεῦσαι τῷ βαρβάρῳ*

6. Αιτία: *οὐχ ὕβρει ἀλλ' ἀνάγκη λαμβάνομεν τά ἐπιτήδεια*

7. Συνοδεία. Τέτοια δοτική είναι οι στρατιωτικοί όροι σε δοτική, όπως *στρατῶ, ναυσί, δυνάμει, πλήθει, ναυτικῶ, ἱππεῦσι* με ρήματα κινήσεως.

8. Αναφορά. Βρίσκεται δίπλα σε ρήματα ή επίθετα που έχουν την έννοια διαφοράς, υπεροχής, σύγκρισης.

- *Ἐγώ δέ οὔτε ποσίν εἰμί ταχύς οὔτε χερσίν ἰσχυρός*

9. Ποσό. Φανερώνει το μέτρο ή τη διαφορά.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΣΤΗ ΧΡΗΣΗ ΤΗΣ ΔΟΤΙΚΗΣ

1. Να σημειώσεις τα αντικείμενα σε δοτική και να δείξεις σε ποια κατηγορία ανήκει το ρήμα στο οποίο αποδίδονται.

1. Ἐνταῦθα ἐντυγχάνομεν τῷ γέροντι
2. Σωκράτης ἔλεγεν δεῖν πάντας τοὺς πολίτας πείθεσθαι τοῖς τῆς πατρίδος νόμοις
3. Πῶς νῦν βούλει σοι πιστεῦειν;
4. Ἐβοήθουν ἅπαντες τοῖς κινδυνεύουσιν
5. Ὁ θεός συνεργάσει ἡμῖν
6. Οἱ Ἕλληνες ἤριζον ἀλλήλοις
7. Ἐμμένω τοῖς ὄρκοις
8. Οἱ βάρβαροι δουλεύουσιν τοῖς Ἕλλησιν.
9. Τὰ ἔργα οὐ συμφωνεῖ τοῖς ἔργοις
10. Ἡ ἵππική προσήκει τῷ ἐλευθέρῳ
11. Σωκράτης τοῖς νέοις συνῆν
12. Φιλοσόφῳ ἔοικας, ὦ νεανία.
13. Βούλου ἀρέσκειν πᾶσι, μη σεαυτῷ μόνον
14. Πανταχοῦ τὰ ἥδεα τοῖς λυπηροῖς μείγνυται
15. Οἱ πεζοὶ ἠμιλλῶντο τοῖς ἵππεῦσι.
16. Κόθορνος ἀρμόττει τοῖς ποσὶ
17. Ἐλεγεν αὐτοῖς τοιάδε
18. Μεγαρεῖς ἐσπένδοντο Λακεδαιμονίοις

2. Να χαρακτηρίσετε τις δοτικές και να διακρίνετε τους ετερόπτωτους από τους επιρρηματικούς προσδιορισμούς

1. ὁμοιοι τοῖς πολεμίοις ἐστέ
2. Χρὴ τοὺς ἄρχοντας γίνεσθαι ὑπηρέτας τοῖς νόμοις
3. ὀλίγῳ πρότερον ἦλθον
4. μάχονται δόρασι καὶ τόξοις
5. οἱ πονηροὶ ἐχθροὶ ἀλλήλοις εἰσίν
6. μέθη φύλαξιν ἀπρεπέστατον
7. Λύσανδρος διάδοχος Καλικρατίδα
8. χώρα ὁμορος τῇ Λακεδαίμονι
9. Εἰσίν εὖνοι τῷ πλήθει τῷ ἡμετέρῳ
10. οἱ πολεμήσαντες Μαραθῶνι
11. Ξέρξης ἤδετο τῇ στολῇ
12. τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ ἀφίκοντο εἰς τὸν ποταμόν
13. ἐξ ἀρετῆς τὰ ἀγαθὰ γίνονται καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ
14. Οἱ Ἀθηναῖοι ἦλθον ναυσὶ τριάκοντα.
15. Ἀλκιβιάδης δυνάμει οὐδέν τῶν ἄλλων διέφερε
16. αἰδῶς καὶ δίκη ἔμφυτα ἀνθρώποις εἰσὶ
17. Βίᾳ ἔλαβον τό χωρίον

3. Να διακρίνετε τα είδη της δοτικής προσωπικής

1. Πολλὰ καὶ καλὰ ἐλπίδες εἰσὶν ἡμῖν σωτηρίας
2. Πᾶς ἀνὴρ αὐτῷ πονεῖ
3. Δουλεία ὑπάρχει αὐτοῖς
4. Θεραπευτέον ἐστί ἡμῖν τοὺς θεοὺς
5. Ταῦτα Θεμιστογένει γέγραπται
6. Ὁ νόμος δοκεῖ μοι ἐλλείπειν
7. Χρήματα γίνεταί μοι
8. Ἦδε ἡ ἡμέρα ἄρξει μεγάλων κακῶν τοῖς Ἕλλησι.

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΗ ΑΣΚΗΣΗ ΣΤΙΣ ΠΛΑΓΙΕΣ ΠΤΩΣΕΙΣ

1. Το ρήμα **κήδομαι** συντάσσεται με:

α) αιτιατική	β) γενική
γ) δοτική	δ) κατηγορούμενο
2. Το ρήμα **τυγχάνω** συντάσσεται με:

α) αιτιατική	β) γενική
γ) δοτική	δ) απαρέμφατο
3. Το ρήμα **προσθήκει** συντάσσεται με:

α) αιτιατική	β) γενική
γ) δοτική	δ) απαρέμφατο
4. Το ρήμα **εύνοῶ** συντάσσεται με:

α) αιτιατική	β) γενική
γ) δοτική	δ) κατηγ. μετοχή
5. Στη φράση «*βάλλανοι θαυμάσαι τοῦ μεγέθους*» η γενική **τοῦ μεγέθους** είναι:

α) αντικειμενική	β) της αιτίας
γ) της αξίας	δ) της ιδιότητας
6. Στην πρόταση «*Ἐνέκειντο τῷ Περικλεῖ*» η δοτική **τῷ Περικλεῖ** είναι:

α) του ενεργούντος προσώπου	β) της αιτίας
γ) αντικείμενο	δ) της αναφοράς
7. Στην πρόταση «*πόσου πρίωμαί σοι τὰ χοιρίδια*» η γενική **πόσου** είναι:

α) αντικειμενική	β) του σκοπού
γ) της αναφοράς	δ) του ποσού
8. Η λέξη που λείπει από την πρόταση «*Χρή καὶ ἀκοῦσαι ὡς περ καὶ τῶν κατηγόρων*» είναι:

α) ἡμᾶς	β) ἡμῶν
γ) ἡμῖν	δ) ὑμῖν
9. Η λέξη που λείπει από την πρόταση «*κόθορνος προσθήκει.....*» είναι:

α) τούς πόδας	β) τῶν πόδων
γ) τοῖς ποσὶ	δ) οἱ πόδες
10. Η λέξη **ῥμορος** συντάσσεται με:

α) δοτική αντικειμενική	β) δοτική αναφοράς
γ) γενική αντικειμενική	δ) γενική αναφοράς
11. Η λέξη **ἔνοχος** συντάσσεται με:

α) γενική αντικειμενική	β) γενική διαιρετική
γ) γενική ποσού	δ) γενική αιτίας
12. Η λέξη που λείπει από την πρόταση «*Σωκράτης οὐκ ἡμέλει*» είναι:

α) τό σῶμα	β) τοῦ σώματος
γ) τῷ σώματι	δ) ὃ σῶμα
13. Η λέξη που λείπει από την πρόταση «*Μή προτρεχέτω ἡ γλώττα*» είναι:

α) ἡ διάνοια	β) τῆς διανοίας
γ) τῇ διανοίᾳ	δ) τὴν διάνοιαν
14. Στη φράση «*πλήθος ἀστῶν καὶ ξένων*» οι γενικές είναι:

- α) διαιρετικές
 γ) περιεχομένου
- β) ποσού
 δ) αναφοράς

15. Στη φράση «*ὀλίγω πρότερον εἰρήκαμεν*» η δοτική ὀλίγω είναι:

- α) του ποσού
 γ) της αναφοράς
- β) του χρόνου
 δ) αντικείμενο στο εἰρήκαμεν

16. Στη φράση «*Κέρκυρα κεῖται καλῶς τοῦ πλοῦ*» η γενική τοῦ πλοῦ είναι:

- α) αφητηρίας
 γ) τόπου
- β) αναφοράς
 δ) χρόνου

17. Στην πρόταση «*Εἰς τοῦτο τόλμης ἐληλύθασι*» η γενική τόλμης είναι:

- α) ὕλης
 γ) διαιρετική
- β) ιδιότητας
 δ) αναφοράς

18. Στην πρόταση «*Ἐφύλαττον τοῦ μηδένα ἐξιέναι*» η γενική τοῦ ἐξιέναι είναι:

- α) χρόνου
 γ) αφητηρίας
- β) σκοπού
 δ) αναφοράς

19. Στην πρόταση «*ἐναυμάχησαν ἀλλήλοις*» η δοτική ἀλλήλοις είναι:

- α) αντικειμενική
 γ) αντικείμενο
- β) συνοδείας
 δ) τρόπου

20. Στην πρόταση «*οὐδεμία τῶν ἀρετῶν φυσει ἡμῖν ἐγγίγνεται*» η δοτική φύσει είναι:

- α) αιτίας
 γ) μέσου
- β) συνοδείας
 δ) τρόπου

I. ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Ειδικές λέγονται οι δευτερεύουσες προτάσεις που συμπληρώνουν ή διευκρινίζουν νοηματικά το ρήμα ή κάποια λέξη (συνήθως δεικτική αντωνυμία) που βρίσκεται στην πρόταση εξάρτησης. Είναι δηλαδή ονοματικές προτάσεις που εξειδικεύουν το γενικό και αόριστο περιεχόμενο ενός ρήματος ή δεικτικής αντωνυμίας.

A. Εισάγονται

1. Με το **ὅτι** (: οτι, πως), όταν εκφράζεται **αντικειμενική** γνώμη

Οὗτοι ἠγγελον ὅτι Κύρος τέθνηκεν

2. Με το **ὥς** (: ὅτι, ὅτι τάχα, ὅτι δήθεν), όταν εκφράζεται **υποκειμενική** γνώμη

Λέγει ὁ κατήγορος ὥς ὑβριστής εἰμί

Όταν εκφράζεται υποκειμενική γνώμη που αποκρούεται από τον ομιλητή μπορεί η πρόταση να εισάγεται με το **ὥς ἄρα** (τάχα, ὅτι δήθεν, ὅτι ὅπως πιστεύει)

- Λέγουσι ὥς ἄρα ἐγὼ ὑμᾶς πειράσομαι πείθειν

B. Εκφέρονται:

με τις εγκλίσεις των προτάσεων **κρίσης** (1, 2, 3). Όταν όμως εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου εκφέρονται με ευκτική πλαγίου λόγου (4)

1. **Με οριστική, όταν εκφράζουν κάτι πραγματικό**

- Δῆλον ἦν ὅτι ἐγγύς που βασιλεύς ἦν

2. **Με δυνητική οριστική, όταν εκφράζουν κάτι που είναι δυνατό να γίνει**

- Λέγω ὅτι οὐκ ἂν τὴν πόλιν μεγάλην ἐποίησαντο οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι

3. **Με δυνητική ευκτική, όταν εκφράζουν κάτι που είναι δυνατό να γίνει στο παρόν ή το μέλλον**

- Εὐδηλον ἦν ὅτι νικῶντες οὐδένα ἂν ἀποκτείνειαν

4. **Με ευκτική πλαγίου λόγου, όταν το ρήμα της εξάρτησης είναι ιστορικού χρόνου**

- Ὁ Ανταλκίδας ἔλεγεν ὅτι εἰρήνης δεόμενος ἦκοι

Η ευκτική του πλαγίου λόγου μεταφράζεται με οριστική: ἦκοι (έχει έρθει)

Γ. Χρησιμεύουν ως:

1. **Υποκείμενο απροσώπων ρημάτων ή εκφράσεων:** λέγεται, αναγγέλεται, ὁμολογεῖται, θρυλεῖται, δῆλον, ἐστί.

Δῆλον ἐστί ὅτι ἡμῖν βοήθειαν παρέξουσιν

2. **Αντικείμενο ρημάτων λεκτικών, γνωστικών, αισθητικών, διανοητικών, δηλωτικών:** λέγω, ἀπομακρίνομαι, αἰσθάνομαι, ἀκούω, ὀρῶ, οἶδα, ἐπίσταμαι, ἀγνοῶ, διδάσκω, σκοπῶ, δείκνυμι, ἐνθυμοῦμαι κ.ά.

Ἔλεγε δέ πρὸς ὑμᾶς ὥς ταύτην τὴν νῆσον κτήσαιτο

3. **Επεξήγηση** λέξης που βρίσκεται στην εξάρτηση, συνήθως σε **δεικτική αντωνυμία, ουδετέρου γένους.**

Βούλομαι σε τοῦτο διδάσκειν, ὥς ἡμῖν οὐκ ὀρθῶς ἀπιστεῖς

II. ΕΝΔΟΙΑΣΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Ενδοιαστικές ή διστακτικές λέγονται οι προτάσεις που εκφράζουν φόβο, ενδιαασμό ή δισταγμό για κάποιο πιθανό κίνδυνο. Είναι δηλαδή προτάσεις επιθυμίας

Εξαρτώνται

1. Από ρήματα που σημαίνουν φόβο: **φοβοῦμαι, δέδοικα**, ὀκνῶ, δέος ἐστί

2. Από ρήματα που σημαίνουν **υποψία, αμφιβολία, προφύλαξη, φροντίδα** στα οποία όμως υπάρχει η έννοια του φόβου.

Εισάγονται

1. Με το **μή** (μήπως), (σπάνια με το ὅπως μή), όταν υπάρχει φόβος να **πραγματοποιηθεί** κάτι το φοβερό.

2. Με το **μή οὐ** (μήπως δεν), όταν υπάρχει φόβος να **μην πραγματοποιηθεί** κάτι το επιθυμητό.

Εκφέρονται

1. Με **υποτακτική**, όταν η εξάρτηση είναι αρκτικού χρόνου

- φοβεῖται μή τά ἔσχατα πάθη

2. Με **ευκτική του πλαγίου λόγου**, όταν η εξάρτηση είναι ιστορικού χρόνου

- Έδεισαν οί Έλληνες προσάγειεν πρός τό κέρας

3. Με **οριστική** (σπάνια), όταν το υποκείμενο φοβάται για κάτι που είναι μια πραγματικότητα. Σ' αυτήν την περίπτωση η πρόταση τυπικά μόνο είναι επιθυμίας, γιατί ουσιαστικά είναι πρόταση κρίσης.

- Νυν δέ φοβούμεθα μή άμφοτέρω άμα ήμαρτήκαμεν

4. Με **δυνητική ευκτική**, όταν ο φόβος βασίζεται σε υποκειμενική κρίση. Και εδώ τυπικά μόνο πρόκειται για πρόταση επιθυμίας

- Έδέδισαν μή καταλυθείη άν ό δήμος

5. Με **δυνητική οριστική (πολύ σπάνια)**, όταν η πραγματοποίηση του φόβου είναι αδύνατη.

- Έφοβοϋντο μή έάλω άν ή πόλις

Χρησιμεϋουν ως

1.Υποκείμενο απρόσωπης έκφρασης: φόβος έστί, δεινόν έστί, κίνδυνος έστί...

- Κίνδυνος έστί μή γένωνται (ταχθούν) μετά τών πολεμίων

2.Αντικείμενο (συνήθως) σε ρήματα δισταγμού, φόβου

- Έφοβεΐτο μή άποθάνη

3. Επεξήγηση

- δέδοικα τοϋτο, μή έπιλαθώμεθα τής όδοϋ

Σημείωση: Σε μερικές περιπτώσεις η εξάρτηση παραλείπεται και η ενδοιαστική πρόταση (μπορεί να εισάγεται και με το όπως μή) δίνει την εντύπωση κύριας πρότασης.

- όπως μή ό σοφιστής έξαπατήση ήμας (η εξάρτηση όρώμεν εννοείται).

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΕΙΔΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΝΔΟΙΑΣΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

1. Να δικαιολογήσετε την εισαγωγή την εκφορά και τον συντακτικό ρόλο των ειδικών προτάσεων.

1. Οί Θηβαίοι έλεγον ώς Λυκομήδης διαφθείροι τό συμμαχικόν
2. Παρήσαν οί Θηβαίοι λέγοντες ότι άφιΐσι τάς πόλεις άυτονόμους
3. Παντί δήλον τοϋτο, ότι οϋτοι εισίν άδικώτατοι περι άνθρώπους
4. Ότι μέντοι βελτίω οϋδέίς άν συμβουλεύσειε, σαφώς είδέναι νομίζω
5. Ήγγέλθη τοίς στρατηγοίς ότι φεύγοιεν υπό τοϋ δήμου.

2. Να δικαιολογηθεί ο τρόπος εισαγωγής, η έγκλιση και ο συντακτικός ρόλος των ενδοιαστικών προτάσεων.

1. Φοβοϋμαι, μή διά τήν άπειρίαν οϋ δυνηθῶ (υπ.) δηλώσαι περι τών πραγμάτων ύμιν
2. Φοβούμενος ό Νικίας μή οί πεμπόμενοι κατά τοϋ λέγειν άδυναμίαν οϋ τά όντα άπαγγέλωσιν (υπ.), έγραψεν έπιστολή
3. Οϋκ άπέπεμπον φοβούμενος μή τι γένοιτο διά τήν σήν άργήν
4. Πάσι δέος ήν, μή μάταια άν γένοιτο ή στρατεία
5. Δέδια μή πάντα κακώς έρρήθη
6. Έν δέ ταίς Αθήναις έδεδοίκεσαν μή σφῶν χειμών τήν φυλακήν έπιλάβοι (καταλάβει αιφνιδιαστικά)

3. Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω προτάσεις (ειδικές ή αιτιολογικές)

1. Μή θαυμάζετέ μου ότι χαλεπῶς φέρω τοίς πράγμασι
2. Ίσμεν ότι πάντες τοίς άδίκους έναντιοϋνται
3. Ήμείς μέν οίδ' ότι πονηρούς άν φαίημεν εΐναι τοϋς τοιαϋτα ποιοϋντας
4. ότι Λακεδαιμόνιοι κατέχουσι τήν άκρόπολιν μηδέν άθυμεΐτε
5. Οί ίατροί εύτυχεΐς εισίν, ότι τάς μέν έπιτυχίας αύτῶν ό ήλιος όρῶ, τάς δέ άποτυχίας ή γή καλύπτει

4. Να δώσεις τις ισοδύναμες συντάξεις (όπου είναι δυνατόν)

1. Οί Λακεδαιμόνιοι ήκουον Κόνωνα τεΐχος άνορθοϋν
2. Οί Λακεδαιμόνιοι ήσθάνοντο Μαντινέας σίτον έκπέμπειν Άργείοις
3. Όμολογεΐται τήν πόλιν άρχαιοτάτην εΐναι
4. Έγνω ότι ή πόλις κατειλημμένη εΐη
5. ήσθόμεθα ύμας έφηδομένους, ει τις συμφορά προσπίπτοι, άχθομένους δέ , ει τι άγαθόν γένοιτο

I. ΠΛΑΓΙΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Εξαρθώνται

1. Από τα ρήματα: **λέγω, έρωτώ, άποκρίνομαι, δηλώ, άποδείκνυμι** και τα συνώνυμά τους.
2. Από τα ρήματα που σημαίνουν γενικά **διανοητική ενέργεια ή ψυχική διάθεση**: *σκοπῶ, σκοποῦμαι, ένθυμοῦμαι, μέμνημαι, διανοοῦμαι, έπίσταμαι, οἶδα, γινώσκω, όρω, άπορω, θαυμάζω, οὐκ έχω* (βρίσκομαι σε αμηχανία, δεν ξέρω), *έν άπόρω έχομαι* (βρίσκομαι σε αμηχανία, δεν ξέρω)
3. Από ρήματα που σημαίνουν **προπαρασκευή, προφύλαξη, φροντίδα, προσοχή, άπόπειρα**.

Εισάγονται

1. Με το **εί** (πολύ σπάνια άν, έάν), όταν εκφράζουν **ολική άγνοια**
- *έρωτώ σέ εί τήν τής ρητορικής δύναμιν οἶσθα*
2. Με **αναφορικές και ερωτηματικές αντωνυμίες και επιρρήματα**, όταν εκφράζουν μερική άγνοια
- *Πάλαι έρωτώ σέ ήτις ποτέ ή δύναμις έστί τής ρητορικής*
- *Δίδαξον με τί χρή ποιείν*
- *οὐκ έχω πῶς άποκρίνομαι*
3. Με:

α' μέρος	β' μέρος
πότερον...	ή
εί...	ή...
είτε...	είτε...

 - *Σκοπεῖσθαι οὖν χρή είτε ταῦτα πρακτάον είτε μή*
 - *Τοῦτο σκεπτέον έστί, πότερον δίκαιον έμέ ένθένδε πειρασθαι έξιέναι ή οὐ δίκαιον*
 - *Λέγε οὖν εί χρή άπελθεῖν ή μή*

Εκφέρονται

1. Με **οριστική**, όταν εκφράζουν το **πραγματικό** (άρνηση οὐ)
- *οὐκ οἶδα έχεις άρετής*
2. Με **δυνητική οριστική**, όταν εκφράζουν κάτι που ήταν δυνατό να γίνει στο **παρελθόν** ή το αντίθετο του πραγματικού (άρνηση οὐ)
- *Ηρώτα τίς οὐκ άν άγαθός έγένετο*
3. Με **δυνητική ευκτική**, όταν εκφράζουν κάτι που είναι δυνατό να γίνει στο **παρόν** ή το μέλλον (άρνηση μή)
- *Ηρώτα Μειδίας τίσιν σύμμαχος άν γένοιτο*
4. Με **απορηματική υποτακτική**, όταν εκφράζουν **απορία**
- *Άπορω τίνας φίλους έλωμαι*
5. Με **ευκτική του πлагίου λόγου**, όταν το ρήμα της εξάρτησης είναι **ιστορικού** χρόνου (άρνηση οὐ ή μή). Σε ευκτική του πлагίου λόγου μετατρέπεται μόνο η οριστική και η απορηματική υποτακτική.
- *Κῦρος ήρετο όστις ό θόρυβος είη*

Χρησιμεύουν ως

1. Υποκείμενο
2. Αντικείμενο
3. Επεξήγηση

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΠΛΑΓΙΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Και ύστερα από ιστορικό χρόνο είναι δυνατό να χρησιμοποιηθεί οριστική ή υποτακτική (και όχι ευκτική του πлагίου λόγου), όταν το περιεχόμενο της πлагιας ερώτησης εξακολουθεί να ισχύει για το παρόν του ομιλητή
- *Άλλ' αυτό έσκόπουν, εί πέφυκε τό άδίκημα βλάπτειν τήν πόλιν*
2. Σε πлагιες ερωτήσεις που συνδέονται κατά παράταξη είναι δυνατόν να παρατηρηθεί **εναλλαγή εγκλίσεων** ή εναλλαγή στον **τρόπο εισαγωγής**
- *Έκ δέ τούτου ό Κῦρος έπυνθάνετο ήδη αύτῶν καί όδόν διηλάσαν καί εί οίκοῖτο ή χώρα*

3. Είναι δυνατό να συνδεθούν κατά παράταξη πλάγια ερώτηση και ειδική πρόταση (**παράλλαξη**). Αυτό συμβαίνει επειδή εξαρτώνται από κοινά και επειδή είναι ουσιαστικές προτάσεις
 - Πάντες ἴσμεν ποία ἐστίν ἡ τῶν θεῶν ἐπιμέλεια καί ὅτι χρή πιστεύειν αὐτοῖς
4. Πλάγιες ερωτήσεις που εξαρτώνται από τους τύπους: ὄρα, ὁρᾶτε, σκόπει, σκοπεῖτε, με παράλειψη της εξάρτησης, δίνουν την εντύπωση κύριας πρότασης
 - ὅπως οὖν ἔσεσθε ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας ἧς κέκτησθε (εννοείτε μπροστά ο τύπος ὁρᾶτε: προσέχετε)

II. ΟΝΟΜΑΤΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Εισάγονται

1. Με τις αναφορικές αντωνυμίες:
 ὅς, ἧ, ὅ (οποῖος - οποῖα - οποῖο)
 ὅσπερ, ἥπερ, ὅπερ (ο οπίος ακριβώς)
 ὅστις, ἧτις, ὅ,τι (ο οποιός)
 ὁπότερος, ὁπότερα, ὁπότερον (ὅποιος από τους δύο)
 ὅσος, ὅση, ὅσον (ὅσος)
 οἷος, οἷα, οἷον (τέτοιος που)
 ὁποῖος, ὁποῖα, ὁποῖον (ὅποιου είδους)
 ἡλίκος, ἡλίκη, ἡλίκον (ὅποιας ηλικίας)
 ὀπηλίκος, ὀπηλίκη, ὀπηλίκον (ὅποιας ηλικίας)
 ὀποδαπός, ὀποδαπή, ὀποδαπόν (από ὅποιον τόπο)

2. Με τα αναφορικά επιρρήματα

- οὕ, ὅπου (ὅπου)
 οἷ, ὅποι
 ἔνθα (ὅπου), ὅθεν (από ὅπου)
 ὅποθεν, ἔνθεν (από ὅπου)
 ἧ, ἥπερ
 ὅπη, ὡς
 ὡσπερ, ὅπως (ὅπως ακριβως, ὅπως)
 ὅσον

Εκφέρονται

1. Οι προτάσεις κρίσης με τις εγκλίσεις των προτάσεων κρίσης: οριστική, δυνητική οριστική, δυνητική ευκτική
 2. Οι προτάσεις επιθυμίας με τις εγκλίσεις των προτάσεων που δηλώνουν επιθυμία: υποτακτική, ευχετική ευκτική, προστακτική

Χρησιμεύουν

1. Ως **υποκείμενο**: *Νέος δ' ἀπολλύθ', ὃν ἄν τινά φιλή ὁ θεός*
 2. Ως **αντικείμενο**: *ἄ γάρ τις μή προσεδόκησεν οὐδε φυλάξασθαι ἐγχωρεῖ*
 3. Ως **κατηγορούμενο**: *Οὗτος ἐστίν ὃς ἔπραξεν ταῦτα*
 4. Ως **παράθεση**: *Φίλον τό μέγιστον ἀγαθόν εἶναι φασίν, οἱ πολλοί ὅπως κτήσονται οὐ φροντίζουσιν*
 5. Ως **επεξήγηση**: *Ὡ Κλέαρχε, ἀποφῆναι γνώμην, ὅτι σοι δοκεῖ*
 6. Ως **επιθετικός** ή **κατηγορηματικός** προσδιορισμός: *Εἰ διαφθαρεῖτε τόν δῆμον, ὃς οὐ μετέσχε τῆς ἀποστάσεως (τό οὐ μετάσχοντα)*
 7. Ως **επιθετικός ετερόπτωτος** προσδιορισμός (γενική αντικειμενική): *Ἐπεί μέντοι Τισσαφέρνης σατράπης κατεπέμφθη ὧν τε αὐτός πρόσθεν καί ὧν Κῦρος*

Στην αρχή της περιόδου το αναφορικό εισάγει κύρια πρόταση, αν δεν υπάρχει άλλη και ισοδυναμεί με δεικτικό
 - Ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς ἐν αἷς Ξενίας ὁ Ἀρκάς τά Λύκαια ἔθυσε καί ἀγῶνα ἔθηκε.

ΑΣΚΗΣΗ ΣΤΙΣ ΠΛΑΓΙΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Να δικαιολογήσετε τον τρόπο εισαγωγής και εκφοράς των πλάγιων ερωτήσεων και να επισημάνετε το συντακτικό τους ρόλο.

1. Ἐδίδασκε δέ μέχρι οὗτος δέοι ἔμπειρον εἶναι τόν ὀρθῶς πεπαιδευμένον
2. Οὐκ ὀκνήσκω πρός ὑμᾶς παρρησιάζασθαι (παρρησιάζομαι: μιῶ ελεύθερα), ὧν ἕνεκα ταῦτα λέγω
3. Χαϊρτέφων ἤρητο, εἰ τίς ἐμοῦ σοφώτερος εἶη
4. Ἐπιμηθεύς ἠπόρει ὅ,τι χρῆσαιτο
5. Τούς Ἑλληνας ἐδίδαξαν ὄν τρόπον διοικοῦντες τάς αὐτῶν πατρίδας καί πρός οὓς πολεμοῦντες μαγάλην ἄν τήν Ἑλλάδα ποιήσιν
6. Οὕτω δ' ἄν ἀκριβέστατα συνθεωρήσιν τούς κειμένους νόμους πείθεσθαι ἡλικόν ἀγαθόν ἐστίν
7. Καί ἐπεμελοῦντο μέν, ὅπως ἄξιοι εἶναι τῆς ἐλευθερίας
8. Νῦν δέ μᾶλλον πραγματεύονται ὅπως ἄρξουσι ἢ ὅπως ἄξιοι τούτου ἔσονται

ΑΣΚΗΣΗ ΣΤΙΣ ΟΝΟΜΑΤΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Να δικαιολογήσετε τον τρόπο εισαγωγής και εκφοράς των προτάσεων και να επισημάνετε το συντακτικό τους ρόλο.

1. Ἔστι Δίκης ὀφθαλμός, ὅς τά πάντα ὀρᾷ.
2. Ἦν τις Φιλίδα, ὅς ἐγραμάτευσεν τούς πολεμάρχους.
3. Οὐ πράττομεν ταῦτα, ἄ μή ἐπιστάμεθα.
4. Ὁ σύ μισεῖς, ἐτέρω μή ποήσης .
5. Δῆλον ἐστίν ὅτι οὐκ ἄν προύλεγεν εἰ μή ἐπίστευεν ἀληθεύσιν.
6. Οὗτός ἐστιν ὅς ἀπέκτεινε τούς στρατηγούς.
7. Ὡ Κλέαρχε, ἀπόφηναι γνώμην, ὅ,τι σοι δοκεῖ.
8. Διαφθαρεῖται τόν δῆμον, ὅς οὐ μετέχευε τῆς ἀποστάσεως.
9. Οὐδεμία πάρεστιν ἄς ἦκειν ἐχρήν.

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΗ ΑΣΚΗΣΗ ΣΤΙΣ ΟΝΟΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Να χαρακτηρίσετε τις ονοματικές προτάσεις.

1. Οὗτοι ἠγγελον ὅτι Κῦρος τέθνηκεν
2. Λέγει ὁ κατηγορός ὡς ὑβριστής εἰμί
3. Λέγουσι ὡς ἄρα ἐγώ ὑμᾶς πειράσομαι πείθειν
4. Δῆλον ἦν ὅτι βασιλεύς ἦν
5. Λέγω ὅτι οὐκ ἄν τήν πόλιν μεγάλην ἐποιήσαντο οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι
6. Ἡρώτα εἰ τις ἐθέλοι αὐτῷ συμπορεύεσθαι
7. Ἡρακλῆς ἠπόρει ποῖαν ὁδόν τράπηται
8. Ἄξιον καί ἐκεῖνο ἐξετάσαι, πῶς οἱ πάλαι τάς τιμάς ἔνεμον
9. Δῆλον ἐστίν ὅτι ἡμῖν βοήθειαν παρέξουσιν
10. Οὐ γινώσκω ὅ,τι ἀποκρίνομαι
11. Μάθε πρῶτον τίνες εἰσίν
12. Τοῦτο σκεπτέον ἐστίν, πότερον δίκαιον ἐμέ ἐνθένδε πειρᾶσθαι ἐξίναι ἢ οὐ δίκαιον
13. Ἔλεγε δέ πρός ὑμᾶς ὡς ταύτην τήν νῆσον κτήσασιν
14. Ἐδέδισαν(Φοβήθησαν) μή καταλυθῆναι ἄν ὁ δῆμος
15. Ἐφοβοῦντο μή ἐάλω ἄν ἡ πόλις
16. Κίνδυνος ἐστίν μή γένωνται (=ταχθούν) μετά τῶν πολεμίων
17. Ἐφοβεῖτο μή ἀποθάνη
18. μαίνεται ὅς εὐχεται θανεῖν
19. Καί ἔφευγον οἱ μέν, ἔχοντες ἄ ἔλαβον
20. Οἱ ἡγεμόνες, οὓς ἔχομεν, οὐ φασίν εἶναι ἄλλην ὁδόν
21. λέγει πρᾶγμα, ὃ οὐκ ἄν γένοιτο
22. Ἄλλ' αὐτό ἐσκόπου, εἰ πέφυκε τό ἀδίκημα βλάπτειν τήν πόλιν
23. Ἡρώτα Μειδίας τίσιν σύμμαχος ἄν γένοιτο
24. δέδοικα τοῦτο, μή ἐπιλαθώμεθα τῆς ὁδοῦ

ΜΑΘΗΜΑ 7ο: ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΕΣ – ΤΕΛΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

I. ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Αιτιολογικές λέγονται οι δευτερεύουσες προτάσεις που εκφράζουν αιτία. Είναι δηλαδή επιρρηματικές προτάσεις που φανερώνουν το αναγκαστικό αίτιο.

Εισάγονται

1. Με το **ὄτι** ή **διότι**, όταν εκφράζεται αντικειμενική γνώμη
- *Χρή πάντας πείθεσθαι τοῖς νόμοις, ὅτι εἰσὶν οὗτοι δόγμα ἀνθρώπων φρονίμων*
2. Με το **ὥς**, όταν εκφράζεται αντικειμενική γνώμη
- *Δέομαι σου παραμεῖναι, ὥς οὐδ' ἂν ἐνός ἤδιον ἀκούσαιμι ἢ σου*
3. Με τους χρονικο - αιτιολογικούς συνδέσμους **ἐπεὶ**, **ἐπειδὴ**, όταν υπολαμβάνει και η έννοια χρόνου
- *Ἐπειδὴ καὶ περὶ Ὀρχομενοῦ ἠγγέλετο ἐαλωκέναι, πολλῶ μᾶλλον ἐχαλέπαινον*
4. Με το **εἰ**, όταν το ρήμα της έναρξης είναι ψυχικού πάθους και η αιτιολογία είναι δυνατόν να αμφισβητηθεί (υποθετική αιτιολογία)
- *Θαυμάζω δ' ὑμῶν, εἰ μὴ δύνασθε συνιδεῖν*

Εκφέρονται (όπως και οι ειδικές προτάσεις)

1. Με **οριστική**, όταν εκφράζεται κάτι το πραγματικό
2. Με **δυνητική οριστική**, όταν εκφράζεται κάτι που είναι δυνατό να γίνει στο παρελθόν ή το αντίθετο του πραγματικού
3. Με **δυνητική ευκτική**, όταν εκφράζει κάτι που είναι δυνατό να γίνει στο παρόν ή στο μέλλον
4. Με **ευκτική του πλαγίου λόγου** (σπάνια), όταν το ρήμα εξάρτησης είναι ιστορικού χρόνου

Χρησιμεύουν ως

1. **Επιρρηματικός** προσδιορισμός του **αναγκαστικού αιτίου**
 2. **Επεξήγηση**, όταν το περιεχόμενό τους αναφέρεται σε προσδιορισμούς του αναγκαστικού αιτίου, που υπάρχει στην εξάρτηση
- Σημείωση:** Οι αιτιολογικές προτάσεις παίρνουν άρνηση **οὐ**. Όταν όμως εισάγονται με το **εἰ**, παίρνουν για άρνηση το μή

II. ΤΕΛΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Τελικές λέγονται οι δευτερεύουσες προτάσεις που φανερώνουν το τελικό αίτιο, δηλαδή το σκοπό του ρήματος της προσδιοριζόμενης πρότασης. Οι τελικές είναι λοιπόν δευτερεύουσες προτάσεις που δηλώνουν το σκοπό προς τον οποίο κατευθύνεται η ενέργεια του υποκειμένου της πρότασης από την οποία εξαρτάται.

Εισάγονται

Με τους τελικούς συνδέσμους **ἵνα**, **ὡς**, **ὅπως**, **ὥς**. Όταν πρόκειται για άρνηση παίρνει μή και εισάγονται με ἵνα, ὅπως, μή, ὥς μή ή μόνο με το μή (N.E. για να μη, να μη). Για πληρέστερη σαφήνεια του σκοπού ο τελικός σύνδεσμος είναι δυνατόν να συνοδεύεται από το δὴ (ὅπως δὴ: ακριβώς για να) και σπανιότερα απότο πέρ

Εκφέρονται

1. Με **υποτακτική**, όταν το ρήμα της εξάρτησης είναι αρκτικού χρόνου
- *Οὐ τοῦτο πράττουσιν, ἵνα μὴ εὐφρανθῶσιν*
2. Με **ευκτική πλαγίου λόγου**, όταν το ρήμα της εξάρτησης είναι ιστορικού χρόνου
- *Τρίτον γάρ μέρος τῶν Ἰππέων, ἵνα μὴ κακουργήσοντες ἐξίοιεν, ἐπὶ τῇ ἐν τῷ Ὀλυμπεῖω πολίχνη ἐτετάχατο*

- 3. Με οριστική ιστορικού χρόνου**, όταν στην εξάρτηση υπάρχει έγκλιση που εκφράζει το μη πραγματικό (δυννητική οριστική ή συνώνυμη της έκφρασης)
ή έγκλιση που εκφράζει ευχή ανεκπλήρωτη
- *Τούτος ἡμεῖς ἂν παραλαβόντες ἀφυλάττομεν ἐν ἀκρολόλει, ἵνα μηδεὶς αὐτούς διέφθειρεν*

Χρησιμεύουν ως

1. Επιρρηματικός προσδιορισμός του **τελικού αιτίου**

2. Επεξήγηση, όταν το περιεχόμενό του αναφέρεται σε προσδιορισμό του τελικού αιτίου που υπάρχει στην εξάρτηση

Σημείωση 1: Οι τελικές προτάσεις είναι προτάσεις επιθυμίας και παίρνουν άρνηση μή

Σημείωση 2: Είναι δυνατό και ύστερα από ιστορικό χρόνο να ακολουθεί υποτακτική (και όχι ευκτική του πлагίου λόγου), όταν ο σκοπός εξακολουθεί να έχει ισχύ για το παρόν του ομιλητή
- *Ἐκκλησίαν ἔνεκα τούτου ξυνήγαγον, ὅπως ὑπομνήσω*

Σημείωση 3: Είναι δυνατό και μετά από αρκτικό χρόνο να ακολουθεί ευκτική (και όχι υποτακτική)

α. Όταν ο σκοπός παρουσιάζεται σαν απλή γνώμη ή επιθυμία του ομιλητή

- *Ἴσως δέ που ἡ ἀποσκάπτει ἢ ἀποτειχίζει, ὡς ἄπορος εἶη ἡ ὁδός*

β. Καθ' ἔλξη με την προηγούμενη ευκτική

- *Βασιλεύς περί παντός ἂν ποιήσαιτο ἡμᾶς ἀπολέσαι, ἵνα λαί τοῖς ἄλλοις Ἑλλησι φόβος εἶη*

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

1. Να χαρακτηρίσετε και να δικαιολογήσετε εκφορά, εισαγωγή και συντακτικό ρόλο των παρακάτω προτάσεων

1. Σωκράτης ἐθαύμαζε εἴ τις ἀρετήν ἐπαγγελλόμενος ἀργύριον πράττειτο.
2. Μὴ θαυμάζετέ μου, ὅτι χαλεπῶς φέρω τοῖς πράγμασιν.
3. Χαίρω ὅτι εὐδοκμεῖς
4. Οἱ Ἕλληνες ἠθύμουν, ὅτι οὐδαμοῦ φαίνοιτο Κῦρος
5. Δέομαι σοῦ παραμεῖναι, ὡς ἐγὼ οὐδ' ἂν ἐνός ἡδίων ἀκούσαιμι ἢ σοῦ.
6. Ἐμίσει εἴ τις εὐεργετούμενος ἀχάριστος φαίνοιτο
7. Ἐπεὶ ὑμεῖς οὐ θέλοιτε πειθεσθαι ἐμοί, ἐγὼ ἔψομαι ὑμῖν
8. Ἴσως ἂν οὖν τις ἐτίμησειεν μοι, ὡς οὐκ ἐπαίνῳ τούσδε τούς ἄνδρας.
9. Μὴ θαυμάσης Φίλιππε διότι τυ λόγου ποιήσομαι τὴν ἀρχὴν
10. Αἰσχρὸν ἐστὶ εἰ οἱ ἄρχοντες παρακελεύσονται ὑμᾶς τῶν μὲν καταψηφίζεσθαι, τῶν δὲ ἀποψηφίζεσθαι.
11. Ἐγὼ συμβουλεύσαιμι ἂν πρὸς Κλέαρχον ἀπελθεῖν, ἐπεὶ οὐδένα ἂν εὐροίμεν στρατηγὸν βελτίω

2. Να δικαιολογηθεί ο τρόπος εισαγωγής και η έγκλιση των αιτιολογικών προτάσεων

1. Καί μεταμέλοντο, ὅτι μετὰ τὰ ἐν Πύλῳ οὐ ξυνέβησαν (ἦρθαν οἱ διαπραγματεύσεις, συμφωνία)
2. Μὴ θαυμάζετέ μου, ὅτι χαλεπῶς φέρω τοῖς πράγμασιν
3. Ἄγιν ἐν μεγάλῃ αἰτία εἶχον, ἐπειδὴ οὐκ ἐχειρώσατο (υπέταξε) σφίσιν τό Ἄργος
4. Ἡξίουσαν μετὰ σφῶν ξυγκαθελεῖν (να κατεδαφίσουν) τούς περιβόλους (τα τείχη), ὡς οὐκ ἂν ἔχοι ὁ Βάρβαρος ἀπὸ ὄχθροῦ ὀρμᾶσθαι
5. Θαυμάζω δ' ἔγωγε, εἰ τοῖς τό νόμισμα διαφθείρουσι θάνατος ἐστὶν ἡ ζημία
6. Οὐκ ἔφη δὲ ἀναβῆναι, ὡς πολλοὶ οὐκ ἂν τούτῳ ἐπίστευον
7. Τούς στρατηγούς ἐσημίωσαν (τιμώρησαν), ὡς δώροις πεισθέντες

ΑΣΚΗΣΗ ΣΤΙΣ ΤΕΛΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Να βρείτε τις δευτερεύουσες τελικές προτάσεις, τη συντακτική τους θέση, τον εισαγωγικό σύνδεσμο, την έγκλιση που εκφέρονται.

1. Προσελθεῖν ἡμᾶς κελεύομεν, ἵνα τὰ παρά βασιλέως ἀκούσητε
2. Ἐπορευόμην, ἵνα ὠφελοίην αὐτόν

3. Μυτιληναῖοι δέ, ἵνα ἐπεικειάσ τυχῶσιν, ἀναγκάζονται ξυμβαίνειν(=να συμβιβάζονται)
4. Μένων δῆλος ἦν ἐπιθυμῶν ἄρχειν, ὅπως πλείω(=περισσότερα) λαμβάνοι
5. Οἱ δέ καθεῖλκον τάς τριήρεις, ὡς ἐν ταῖς τριήρεσι σώζοιντο
6. Ἐχρῆν Πηγάσου ζεῦξαι πτερόν, ὅπως ἐφαίνοιο τοῖς θεοῖς τραγικώτερος
7. Τοῦτον ἔχει τόν τρόπον ὁ νόμος, ἵνα πεισθῆναι μηδέ ἐξαπατηθῆναι γένοιτο ἐν τῷ δήμῳ
8. Ἐβουλόμην δ' ἄν καί Σίμωνά τήν αὐτήν γνώμην ἐμοί ἔχειν, ἵνα ἀμφοτέρων ἡμῶν ἀκούσαντες τάληθῆ ῥαδίως ἔγνωτε (ἀόρ. β' του γινώσκω)
9. Ἄρα οὐκ ἄν ἐπί πᾶν ἔλθοι βασιλεύς, ὡς πᾶσιν ἀνθρώποις φόβον παράσχοι τοῦ στρατεῦσαί ποτε ἐπ' αὐτόν
10. Εἰς καιρόν(=στην κατάλληλη στιγμή) ἦκει, ὅπως τῆς δίκης ἀκούσης
11. Μή σπεῦδε πλουτεῖν, μή ταχύ πένης γένη.
12. Ταῦτα πράττετε, ἵνα ὅλη ἡ πόλις εὐδαιμονῆ.
13. Κῦρος ᾤετο φίλων δεῖσθαι, ὡς συνεργούς ἔχει.
14. Κόλαζε τά πάθη, ἵνα μή ὑπό τούτων κολασθῆς.
15. Τιμόλαος δανείζεται χιλίας δραχμάς, ἵνα διαδοίῃ τοῖς Βοιωτίοις τριηράρχοις καί παραμένωσι.
16. Φίλοι ἐβούλοντο εἶναι τοῖς μέγιστα δυναμένοις, ἵνα ἀδικοῦντες μή διδοῖεν δίκην.
17. Ἔστε, ὦ νέοι, ὑπόδειγμα ἀρετῆς, ἵνα ἀξίως τῆς πόλεως ἔργα πράττητε.
18. Ἐποιήσαντο Πausανίαν πολίτην, ὅπως μηδέποτε ξένος φαίνοιτο ἡμῶν ἡγεμῶν.
19. Ἡ πόλις τοὺς παῖδας ἀναγκάζει τοὺς νόμους μανθάνειν, ἵνα μή εἰκῆ πράττωσιν.
20. Οἴονται μέν οὖν τινες ἐπίτηδες ἀσαφεῖς αὐτόν ποιῆσαι τοὺς νόμους, ὅπως ἦ τῆς κρίσεως ὁ δῆμος κύριος.

ΜΑΘΗΜΑ 8ο: ΥΠΟΘΕΤΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ

Οι υποθετικές προτάσεις είναι επιρρηματικές προτάσεις, που δηλώνουν την προϋπόθεση, τον όρο με τον οποίο μπορεί να επαληθεύει κάτι. Δέχονται άρνηση ού και σπάνια μή

Εισάγονται

Με τους υποθετικούς συνδέσμους **εί, εάν, αν, ήν**

Η υποθετική πρόταση μαζί με την κύρια πρόταση σχηματίζουν υποθετικό λόγο. Η υποθετική πρόταση λέγεται και υπόθεση ενώ η πρόταση, που προσδιορίζεται από αυτήν, λέγεται απόδοση.

ΕΙΔΟΣ ΠΡΩΤΟ

Υπόθεση: **εί** - οριστική καθε χρόνου

Απόδοση: **κάθε** έγκλιση (έκτος από δυνητική οριστική)

Σημασία: **το πραγματικό**

Εί τοῦτο ποιεῖς, τὴν πόλιν βλάπτεις.

ΕΙΔΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Υπόθεση: **εί** - οριστική ιστορικού χρόνου

Απόδοση: **α. Δυνητική οριστική**

β. Οριστική παρατατικού των απροσώπων ρημάτων(με ή χωρίς αν)

Σημασία: **το μη πραγματικό**

- Ἐξῆν ὑμῖν ἐπικουρεῖν αὐτοῖς, εἰ ἐβούλεσθε

ΕΙΔΟΣ ΤΡΙΤΟ

Υπόθεση: **εί** - ευκτική

Απόδοση: **α. Δυνητική ευκτική**

β. Οριστική αρκτικού χρόνου

γ. Ευχετική ευκτική

δ. Προσκτική

Σημασία: **απλή σκέψη του λέγοντος**

- εἰ δημεύσαίτε τὰ χρήματα, καλῶς ἂν ἔχοι

- εἰ θέλομεν σκοπεῖν τὰς φύσεις τῶν ἀνθρώπων

ΕΙΔΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ

Υπόθεση: **εάν, αν, ήν**

Απόδοση: **μελλοντική έκφραση**

Σημασία: **το προσδοκώμενο**

- Ἐάν θεός ἐθέλη δικαίως τιμωρηθήσεται

ΕΙΔΟΣ ΠΕΜΠΤΟ

Υπόθεση: **εάν, αν, ήν** - υποτακτική

Απόδοση: **ενεστωτική έκφραση και γνωμικά αόριστος**

Σημασία: **αόριστη επανάληψη στο παρόν και στο μέλλον**

- ἦν ἐγγύς ἔλθῃ θάνατος, οὐδείς βούλεται ἀποθνήσκειν

ΕΙΔΟΣ ΕΚΤΟ

Υπόθεση: **εί** - ευκτική

Απόδοση: **οριστική παρατατικού ή αορίστου**

Σημασία: **αόριστη επανάληψη στο παρελθόν**

- Σωκράτης ἔπινεν, εἰ μή διψῶ

- Εἰ τινές ἴδοιεν πῆ τούς σφετέρους ἐπικρατοῦντας, ἀνεθάρθησαν

Παρατηρήσεις

1. Το **εί** συντάσσεται με οριστική και ευκτική στον υποθετικό λόγο αλλά στις πλάγιες ερωτήσεις και με απορρηματική υποτακτική

2. Στους υποθετικούς λόγους όταν ο λόγος είναι ζωηρός, στη θέση της υπόθεσης ή της απόδοσης μπορεί να βρίσκεται ερωτηματική πρόταση.

- Έξήμαρτε τις ἄκων; συγγνώμη τοῦτω (ἔστω)

3. Συχνά παραλείπεται το ρήμα της υπόθεσης, όταν είναι το ίδιο με το ρήμα της απόδοσης. Οι ελλειπτικές αυτές προτάσεις επικράτησαν σαν απλοί ειρρηματικοί προσδιορισμοί:

εἰ δέ μή : ειδημή, διαφορετικά, σε αντίθετη περίπτωση

εἰ μή (μετά από ἄρνηση): εκτός από, παα μόνο

εἰ μή ἄρα: εκτός αν, ίσως

ἐάν μόνον: αρκεί μόνο

εἰ τις καί ἄλλος: περισσότερο από κάθε άλλον

εἴπερ τις καί ἄλλος: περισσότερο από κάθε άλλον

εἴπερ ποτέ: περισσότερο από κάθε άλλη φορά

εἴπερ καί ἄλλοτε: περισσότερο από κάθε άλλη φορά

εἴπερ ποτέ καί ἄλλοτε: περισσότερο από κάθε άλλη φορά

ὥσπερ εἰ: καθώς, όπως ακριβώς

ὥσπερ ἂν εἰ: καθώς, όπως ακριβώς

ὡς εἰ (ἂν): καθώς, όπως ακριβώς

ὥσπερ ἂν: καθώς, όπως ακριβώς

Μπορεί όμως να παραλείπεται η απόδοση, όταν εννοείται από τα συμφραζόμενα.

4. Πολλές φορές η υπόθεση δεν είναι υποθετική πρόταση αλλά υποθετική μετοχή, που αναλύεται σε υποθετική πρόταση ανάλογα με την απόδοση.

5. Ο υποθετικός λόγος είναι ευθύς, όταν η απόδοση βρίσκεται στο ρήμα της κύριας πρότασης.

Όταν ο υποθετικός λόγος εξαρτάται από κάποιο ρήμα (εξαρτημένος υποθετικός λόγος), η απόδοση μπορεί να είναι δευτερεύουσα πρόταση ή απαρέμφατο ή κατηγονηματική μετοχή ανάλογα με το ρήμα από; το οποίο εξαρτάται ο υποθετικός λόγος. Σ' αυτή την περίπτωση:

α. Αν το ρήμα εξάρτησης της απόδοσης είναι αρκτικού χρόνου, η υπόθεση μπορεί να μένει αμετάβλητη

- Τοῦτο μὲν ἴστε, ὅτι οὐδ' ἂν ἔγνωγε ἔστασίαζον, εἰ ἄλλον εἴλεσθε

β. Αν το ρήμα εξάρτησης της απόδοσης είναι ιστορικού χρόνου, η υπόθεση εκφέρεται με ευκτική τουπλαγίου λόγου

- Ἀλλά δοκεῖ μοι ἦττον ἂν διὰ τοῦτο τυγχάνειν, εἰ τι δέοισθε παρ' αὐτῶν

6. Πρέπει να προσέχουμε τις περιπτώσεις που έχουμε δύο περισσότερες υποθέσεις και μία απόδοση ή δύο αποδόσεις και μία υπόθεση, ιδιαίτερα όταν μία υπόθεση είναι απόδοση της άλλης

ΑΣΚΗΣΗ ΣΤΟΥΣ ΥΠΟΘΕΤΙΚΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ

Να υπογραμμίσετε την υπόθεση και την απόδοση και να εντοπίσετε πώς εκφέρονται και τι δηλώνουν οι υποθετικοί λόγοι στις παρακάτω προτάσεις.

1. εἰ δέ τις ἄλλο ὄρᾳ βέλτιον, λεγέτω	11. εἰ ἀναγκαῖον εἶη ἀδικεῖν ἢ ἀδικεῖσθαι, ἐλοίμην ἂν μᾶλλον ἀδικεῖσθαι
2. εἴ τινα λάβοιεν, ἀπέκτεινον	12. εἰ μὲν ἐστὶ καλός, λέγε
3. οὐκ ἂν ἐποίησεν Ἀγασίας, εἰ μή ἐγὼ ἐκέλευσα	13. ἀπέθανον ἂν, εἰ μή ἢ τῶν τριάκοντα ἀρχὴ κατελύθη
4. ἐάν ἐμέ ἀποκτείνητε, βλάψετε ὑμᾶς αὐτούς	14. ἐάν πάντα ἀκούσητε, κρίνατε
5. εἰ ποτε ἔλθοι τῇ Ἑλλάδι κίνδυνος, τίσιν ἂν μᾶλλον πιστεύσατε;	15. εἴ τίς σε διδάξειεν ὃ μή τυγχάνεις ἐπιστάμενος, βελτίων ἂν γίνοιτο ἢ πόλις
6. ἦν ἐγγύς ἔλθη θάνατος, οὐδεὶς βούλεται θνήσκειν	16. εἰ δέ τινὰς θορυβουμένους αἴσθοιτο Κῦρος, τό αἴτιον τούτου σκοπῶν κατασβεννύναι τὴν ταραχὴν ἐπειρᾶτο
7. ἐάν ζητῆς καλῶς, εὐρήσεις	17. φαίη ἂν ἡ θανοῦσα, εἰ φωνὴν λάβοι
8. εἰ μή ὑμεῖς ἦλθετε, ἐπορευόμεθα ἂν ἐπὶ βασιλέα	18. εἴ σε μισῶ, ἀπολοίμην
9. εἰ Ἀγησίλαος τούς νέους γυμναζόμενους ἴδοι, ἐπήνεσεν αν	19. Φῶς εἰ μή εἴχομεν, ὅμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἂν ἦμεν
10. ἂν ἡ φύσις ἦ πονηρά, πολλάκις φαῦλα βούλεται	

I. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Εισάγονται

Με το **ώστε** και σπάνια με το **ώς** (ωστε)

Εκφέρονται

1. Με **οριστική**, όταν το συμπέρασμα παρουσιάζεται σαν **πραγματικό**.

- Καί όμιχλη έγένετο, ώστε ἔλαθον ἐγγύς προσελθόντες

2. Με **δυνητική οριστική**, όταν το συμπέρασμα παρουσιάζεται σαν κάτι που είναι δυνατό να γίνει στο **παρόν** ή το **μέλλον**

- Πάντες πολεμικά ὄπλα κατασκευάζον, ὡστε τήν πόλιν ἄν ἡγήσω πολέμου ἐργαστήριον εἶναι

3. Με **δυνητική ευκτική**, όταν το συμπέρασμα παρουσιάζεται σαν κάτι που είναι δυνατό να γίνει στο παρόν ή το μέλλον

- Οὕτως ἠῦρεν ἐπιστάμενο, ὡς καί ἄπῶν ἄν εἶπον ὅπου ἕκαστα κεῖται

4. Με **απαρέμφατο**. Η σύνταξη του ὡστε με απαρέμφατο είναι δυνατό να συναντηθεί με τρεις τρόπους:

A. ὡστε - απαρέμφατο

Εκφράζει

1. **Απλή σκέψη** του ομιλητή (ὡστε να...)

2. **ὄρο, συμφωνία** (ὡστε να..., με τον ὄρο...)

3. **σκοπό** (ὡστε να..., για να...)

B. ὡστε - δυνητικό απαρέμφατο

Ισοδυναμεί

1. Με **δυνητική οριστική** (ήταν δυνατόν να...)

2. Με **δυνητική ευκτική** (είναι δυνατόν να)

Γ. ὡστε - απαρέμφατο

Χρησιμεύει σαν β ὄρος σύγκρισης, όταν πρόκειται να δηλωθεί δυσαναλογία ανάμεσα σ' αυτά που συγκρίνονται (ασύμετρη σύγκριση).

II. ΕΝΑΝΤΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Εισάγονται

1. Με το **εἰ καί, ἄν καί, ἐάν καί**, όταν η εναντίωση γίνεται με κάτι που **αληθεύει**

- Τέθνηκεν ἐν τῇ μάχῃ, εἰ καί αὐτῷ ἕξην σωθῆναι

2. Με **καί εἰ, καί ἄν, καί ἐάν**, όταν η εναντίωση γίνεται με κάτι το **απίθανο, αβέβαιο**

- τοὺς υἱεῖς οἱ πατέρες, κἄν σώφρονες ὦσιν, ὅμως ἀπό τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων εἴργουσιν

3. Με **οὐδ' εἰ, οὐδ' ἄν, οὐδ' ἐάν, μήδ' εἰ, μήδ' ἄν, μήδ' ἐάν**, όταν η εξάρτηση είναι αρνητικού περιεχομένου (αποφατική παραχώρηση)

Μετάφραση: οὐτε... , και αν ακόμη...

- οὐ μήν, οὐδ' εἰ δι' αὐτῶν εἶχον τήν πόλιν οἱ νῦν ὄντες ἐν αὐτῇ Ρόδιοι, παρήνεσ' ἄν ὑμῖν τούτους ἐλέσθαι

Εκφέρονται

1. Με **οριστική**, όταν εκφράζουν το **πραγματικό** ή το μη πραγματικό

2. Με **υποτακτική**, όταν εκφράζουν το **προσδοκώμενο** ή **αόριστη επανάληψη** στο παρόν ή το μέλλον

3. Με **ευκτική**, όταν εκφράζουν **απλή σκέψη** του ομιλητή ή **αόριστη επανάληψη** στο παρελθόν

Σημείωση: Οι εναντιωματικές προτάσεις και οι υποθετικές, έχουν άρνηση μή.

ΑΣΚΗΣΗ ΣΤΙΣ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Να δικαιολογήσετε τον τρόπο εισαγωγής και εκφοράς των συμπερασματικών προτάσεων.

1. Πάν ποιούσι οὔτοι ὥστε μή διδόναι δίκην
2. Οὐδείς πώποτε εἰς τοσοῦτον ἀνανδρίας ἀφίκετο ὥστε εἰπεῖν τοιοῦτον τι
3. Πολλοί ἰδιῶται οὕτω πένεσθαι ἠγοῦνται ὥστε πάντα μέν πόνον ὑποδύονται, ἐφ' ᾧ πλείονα κτήσονται
4. Κῦρος ἦν φιλοτιμότατος ὥστε πάντα πόνον ὑπομένειν
5. Πρός τόν ἀδελφόν οὕτως ἐνειμάμην, ὥστε ἐκεῖνον ὁμολογεῖν ἔχειν πλέον ἐμοῦ τῶν πατρῶων.
6. Ξυνέβησαν ὥστε σύμμαχοι εἶναι καί ὁμήρους δοῦναι.
7. Οὕτω μεγάλα ὠφελοῦνται ὥστε αἰροῦναι κινδυνεύειν
8. Οἱ Τριάκοντα πᾶν ἐποίησαν ὥστε μή δοῦναι δίκην
9. Οἱ βάρβαροι ἔφασαν Ξενοφῶντι ἀποδώσειν τούς νεκρούς, ἐφ' ᾧ μή καίειν τὰς οἰκίας
10. Ἐχω τριήρεις ὥστε ἐλεῖν τό ἐκείνων πλοῖον
11. Οἱ δέ Λακεδαιμόνιοι ἐπεὶ ἦσθοντο αὐτόν ἐλάττω ἔχοντα δύναμιν ἢ ὥστε τούς φίλους ὠφελεῖν, ἐκέλευσαν τόν Τελευτίαν κακῶς ποιεῖν τούς πολεμίους
12. Τά δρεπανηφόρα εἶχον τά δρέπανα ἐκ τῶν ἀξόνων εἰς πλάγιον ἀποτεταμένα ὡς διακόπτειν ὅτῳ ἐντυγχάνοιεν
13. Ὅπλα κατεσκευάζον ὥστε τήν πόλιν ὄντως ἂν ἠγήσω πολέμου ἐργαστήριον εἶναι
14. ἀφίεμεν σε ᾧ Σώκρατες, ἐπί τούτῳ μέντοι, ἐφ' ᾧ μηκέτι φιλοσοφεῖν
15. τὰς ἀσπίδας μείζονας ἔχουσι ἢ ὡς ποιεῖν τι καί ὄρᾶν
16. Πολλά χρήματα ἔδωκεν ἂν Φιλιππίδης, ὥστε ἔχειν Ὡρεόν
17. Οἱ θεοί οὕτως ἐσήμηναν ὥστε καί ἰδιώτην ἂν γνῶναι
18. Πλοῖα ὑμῖν πάρεστι ὥστε ὄπη ἂν βούλησθε, ἐφαίφνης ἂν ἐπιπέσοιτε

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΗ ΑΣΚΗΣΗ

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΕΣ – ΤΕΛΙΚΕΣ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Να χαρακτηριστούν συντακτικά οι προτάσεις (αιτιολογικές – τελικές- συμπερασματικές).

1. Σωκράτης ἐθαύμαζε εἴ τις ἀρετήν ἐπαγγελλόμενος ἀργύριον πράττειτο.
2. Ἐμίσει εἴ τις εὐεργετούμενος ἀχάριστος φαίνοιτο
3. Κόλαζε τὰ πάθη ἵνα μή ὑπ' αὐτῶν κολασθῆς
4. Οἱ δέ καθεῖλκον τρίηρεις ὡς ἐν αὐτοῖς σφζοιντο
5. Χαίρω ὅτι εὐδοκιμεῖς
6. Πρός τόν ἀδελφόν οὕτως ἐνειμάμην, ὥστε ἐκεῖνον ὁμολογεῖν ἔχειν πλέον ἐμοῦ τῶν πατρῶων.
7. Δέομαι σοῦ παραμεῖναι, ὡς ἐγώ οὐδ' ἂν ἐνός ἡδίων ἀκούσαιμι ἢ σοῦ.
8. Οἱ δέ μαθηταί ἐθαύμαζον ὅτι μετὰ γυναικός ἐλάλει
9. Ἄγιν ἐν μεγάλῃ αἰτία εἶχον, ἐπειδή οὐκ ἐχειρώσατο τό Ἄργος
10. Πάν ποιούσι οὔτοι ὥστε μή διδόναι δίκην
11. Μή θαυμάζετέ μου, ὅτι χαλεπῶς φέρω τοῖς πράγμασιν.
12. Πολλοί ἰδιῶται οὕτω πένεσθαι ἠγοῦνται ὥστε πάντα μέν πόνον ὑποδύονται, ἐφ' ᾧ πλείονα κτήσονται
13. Οἱ Ἕλληνες ἠθύμουν, ὅτι οὐδαμοῦ φαίνοιτο Κῦρος
14. Ἐχρῆν αὐτούς ζῆν, ἵνα ἀπηλλάγμεθα τούτου του δημαγωγοῦ.
15. Ἡ πόλις ἐκάκιζε τόν Περικλέα, ὅτι στρατηγός ὦν οὐκ ἐπεξάγει
16. Οὐδείς πώποτε εἰς τοσοῦτον ἀνανδρίας ἀφίκετο ὥστε εἰπεῖν τοιοῦτον τι
17. Ξυνέβησαν ὥστε σύμμαχοι εἶναι καί ὁμήρους δοῦναι.
18. Ἐπεὶ Δᾶτις ὑπό Δαρείου πεμφθείς ἐπιθεῖναι δίκην Ἀθηναίοις, ὅτι Σάρδεις ἐνέπρησαν, κάτεσχε τῷ στόλῳ εἰς Μαραθῶνα.
19. Κῦρος ἦν φιλοτιμότατος ὥστε πάντα πόνον ὑπομένειν
20. Τίμα τόν πατέρα σου καί τήν μητέρα σου, ἵνα εὖ σοί γένηται.
21. Πάντες πολεμικά ὄπλα κατεσκευάζον, ὥστε τήν πόλιν πολέμου ἐργαστήριον εἶναι.

I. ΕΠΙΘΕΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ

Ο επιθετικός προσδιορισμός είναι επίθετο που προσδιορίζει ένα ουσιαστικό έτσι, ώστε να αποτελεί μαζί του μια έννοια. Ο επιθετικός προσδιορισμός και το ουσιαστικό συμφωνούν ατο γένος, τον αριθμό και την πτώση.

Επιθετικός προσδιορισμός μπορεί να είναι:

1. **Επίθετο:** *ὁ σοφός Σωκράτης*
2. **Αριθμητικό:** *πεντήκοντα νῆες*
3. **Αντωνυμία (επιθετική):** *λησταί τινές*
4. **Μετοχή (επιθετική):** *οἱ γράφοντες μαθητές μανθάνουσι*
5. **Γενική ουσιαστικού με άρθρο:** *ὁ τοῦ βασιλέως θρόνος*
6. **Επίρρημα με άρθρο:** *οἱ νῦν ἄρχοντες*
7. **Εμπρόθετος με άρθρο:** *ἡ κατά νόμον τιμωρία*
8. **Προσηγορικά ουσιαστικά** που δηλώνουν ηλικία, αξίωμα, επάγγελμα, εθνικότητα, ιδιότητα, τάξη με τα ονόματα *άνηρ, γυνή, ἄνθρωπος: ἄνηρ ῥήτωρ*
9. **Γεωγραφικά κύρια ονόματα** με άρθρο (προτάσσονται των ονομάτων: ὄρος, λίμνη, ποταμός...): *ὁ Ἀλφειός ποταμός*

II. ΚΑΤΗΓΟΡΗΜΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ

Ο κατηγορηματικός προσδιορισμός είναι επίθετο ή επιθετική μετοχή που προσδιορίζει ένα ουσιαστικό, χωρίς να αποτελεί μια έννοια με αυτό, και του αποδίδει μια παροδική ιδιότητα. Ο κατηγορηματικός προσδιορισμός είναι αόριστος και υποκειμενικός και συμφωνεί με το ουσιαστικό στο γένος, τον αριθμό και την πτώση.

Ως κατηγορηματικοί προσδιορισμοί χρησιμοποιούνται κυρίως:

α) Τα επίθετα: *πᾶς, ἅπας, σύμπας, ὅλος, ἄκρος, μέσος, ἔσχατος, αὐτός, ἕκαστος, μόνος, ἑκάτερος, ἔρημος*. Τα επίθετα αυτά για να είναι κατηγορηματικοί προσδιορισμοί πρέπει να είναι ἀναρθρα. Όταν είναι ἐναρθρα τότε είναι επιθετικοί προσδιορισμοί.

- πάντες οἱ ἄνθρωποι δύνανται - οὐδ' οἱ πάντες ἄνθρωποι δύναντ' ἄν διελθεῖν

III. ΠΑΡΑΘΕΣΗ

Είναι το ουσιαστικό που προσδιορίζει στην ίδια πτώση ουσιαστικό προσθέτοντάς του ένα κύριο και γνωστό γνώρισμα. Η παράθεση είναι γενικότερη έννοια σε σχέση με την έννοια που προσδιορίζει. Αναλύεται σε αναφορική πρόταση.

- Κύρος ὁ βασιλεὺς

Παράθεση μπορεί να δεχτεί και αντωνυμία ή και ολόκληρη πρόταση.

- περὶ χρημάτων ὀμιλεῖς, ἀβέβαιου πράγματος

Οι κτητικές αντωνυμίες *ἡμέτερος, ὑμέτερος, σφέτερος* δέχονται ως παράθεση τη γενική πληθυντικού της οριστικής αντωνυμίας *αὐτός*.

- ἔλαβον τὰ σφέτερα αὐτῶν

ΓΕΝΙΚΗ ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΗ

Γενική παραθετική: παράθεση σε πτώση γενική έχουμε στα επίθετα που ισοδυναμούν με γενική πτώση ουσιαστικού. *Ἀθηναῖος εἶ, πόλεως τῆς μεγίστης*. (ἐξ Ἀθηνῶν, πόλεως μεγίστης) μτφ: από την Αθήνα είσαι η οποία είναι μεγάλη πόλη.

επίθετα που ισοδυναμούν με γενική πτώση ουσιαστικού: *πατρῶος: τοῦ πατρός, μητρῶος: τῆς μητρός, παπῶος: του πάππου, Ἀθηναῖος: ἐξ Ἀθηνῶν*.

οι γεωγραφικοί ὀροι: Οι γεωγραφικοί ὀροι μπαίνουν ως παράθεση όταν ακολουθούν τα κύρια ονόματα. Ὀροι: *πόλις, ὄρος, νῆσος, ἐπίγειον, ποταμός, λίμνη* τίθενται ως παραθέσεις σε αντίστοιχα ονόματα π.χ *Κυλήνην, τὸ Ἡλείων ἐπίγειον ἐνέπρησαν / Πάρνης, τὸ ὄρος*. Ο γεωγραφικός ὀρος χωρίζεται από την παράθεση με κόμμα.

Παράθεση πρότασης: ονομαστική ή αιτιατική ουσιαστικού ή επιθέτου που χαρακτηρίζει το περιεχόμενο ολόκληρης πρότασης. Μπορεί να είναι απλή ή περιγραφική στην περίπτωση που συνοδεύεται από άλλους προσδιορισμούς. π.χ *Ἐμέθυον, ἰκανὴ πρόφασις εἰς τὸ ἁμαρτάνειν / Ἐλένην κτάνωμεν, Μενελάω λύπην πικράν*.

επάλληλες παραθέσεις χρησιμοποιούνται για τον ακριβέστερο χαρακτηρισμό. π.χ *Μελήσιππον πρῶτον ἀποστέλλει, τὸν Διακρίτου, ἄνδρα Σπαρτιάτην Ἰῶς ἦν υἱὸς τοῦ Διακρίτου, ὃς ἦν ἄνηρ Σπαρτιάτης*.

ΠΡΟΕΞΑΓΓΕΛΤΙΚΗ ΠΑΡΑΘΕΣΗ

Η παράθεση που προσδιορίζει ολόκληρη πρόταση και προτάσσεται.

- *τεκμήριον δέ, τῶν ὀρνέων ἐπίλειψις σαφής ἐγένετο*

Ως προεξαγγελτική παράθεση τίθεται συχνά σύναρθρο ουδέτερο επιθέτου, που λαμβάνεται ως ουσιαστικό, ή παρομοια έκφραση. Οι πιο συχνές φράσεις, ως προεξαγγελτικές παραθέσεις είναι: **τό λεγομενον, τό κεφάλαιον, τό δεινότατον, τό τῆς παροιμίας, τό ἔσχατον, τό μέγιστον, τό πάντων δεινότατων, τό πάντων μέγιστον, το τοῦ Ομήρου, τουναντίον, οὐδέτερον, ταυτόν τοῦτο, σημεῖον δέ.**

Όταν οι εκφράσεις τό δέ μέγιστον, κ.λ. πρέπει να εξαρθούν με έμφαση, τότε:

α) Καθίστανται κύριες προτάσεις με εννοούμενο ρήμα το έστί.

- τό δέ ἔσχατον πάντων (έστί), ὅτι θόρυβον παρέχει

β) Μεταβάλλονται σε επιθετικές προτάσεις, ενώ η κύρια αποβαίνει δευτερεύουσα.

- Ό μέν πάντων θαυμαστότατον ἀκοῦσαι, ὅτι... ἐπηνέσαμεν

ΕΠΙΜΕΡΙΣΤΙΚΗ ΠΑΡΑΘΕΣΗ

Όταν το ουσιαστικό που προσδιορίζεται είναι **γενικό**, τότε τα μέρη του που ακολουθούν στην ίδια πτώση ονομάζονται επιμεριστική παράθεση.

- οἱ στρατιῶται, οἱ μέν ἐζωγήθησαν, οἱ δέ ἀπέθανον.

IV. ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ

Είναι ουσιαστικό που προσδιορίζει, διασαφηνίζει και επεξηγεί την έννοια του προσδιοριζόμενου ουσιαστικού. Μετεφράζεται με την πρόταση της λέξης **δηλαδή...** Η επεξήγηση είναι **ειδικότερη** έννοια από την έννοια που προσδιορίζει.

Επεξήγηση δέχονται και οι αντωνυμίες (κυρίως δεικτικές)

- Ἀφικέτο ὁ βασιλεύς, ὁ Πausανίας

- χρή ὑμᾶς μαθεῖν τοῦτο, ὅτι τό συνεχόν τήν δημοκρατία ὄρκος έστί

Συχνά του επεξηγηματικού ουσιαστικού προτίθεται το ρήμα λέγω

Ως επεξήγηση εκτός των ουσιαστικών ή δεικτικής αντωνυμίας ουδετέρου γένους τίθεται πολλές φορές απαρέμφατο.

- εἷς οἰωνός ἄριστος ἀμύνεσθαι περί πάτρης

Μετά το **ὧδε, οὕτω** ακολουθεί επεξήγηση με τη μορφή μετοχής. Η μετοχή αυτή είναι τροπική. - οὕτω διακείμεθα, πότε μέν γελῶντες ποτέ δέ δακρύοντες

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΣΤΟΥΣ ΟΜΟΙΟΠΤΩΤΟΥΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΥΣ

1. Να αναγνωρίσετε τα είδη των ονοματικών προσδιορισμών και τον τρόπο με τον οποίο εκφέρονται.

1. Προσθήκειν, ᾧ ἄνδρες δικασταί, πᾶσιν ὑμῖν τιμωρεῖσθαι Ἀγόρατον τουτονί.
2. Ὁ θάνατος τυγχάνει ὧν δυσὶν πράγματιν διάλυσις, ψυχῆς καί τοῦ σώματος.
3. Οἱ πολέμιοι ἀφίκοντο εἰς ἄκρον τό ὄρος.
4. Ὁ δέ πάντων δεινότατον έστί, τοιοῦτος ὧν ὡς εὔνοους τῷ δήμῳ τούς λόγους ποιεῖται.
5. Οὐχ οἶον τ' έστί μοι ταῦτα κωλύσαι τῷ στρατηγῷ.
6. Οἱ γεωργοί θεραπεύουσι τήν σφετέραν αὐτῶν γῆν.
7. Ἦγεῖτο Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου, Λακεδαιμονίων βασιλεύς.
8. Ἡ ἡμετέρα τῶν σοφιστῶν τέχνη ἐπέδωκεν.

2. Να χαρακτηρισθούν οι ομοιόπτωτοι προσδιορισμοί:

1. Ἀλέξανδρος, ὁ βασιλεύς, ὠνομάσθη μέγας.
2. Μόνοι οἱ θεοὶ ἄνευ λύπης διάγουσιν.
3. Ἦλθεν Ἀλκέτας ὁ ἐν τῇ ἠπειρῷ ὑπαρχος.
4. Βασιλεύει ἐν Ἄθῃ ὁ ἀδελφός τοῦ Διὸς Πλούτων.
5. Ἡ τῶν ἐναρέτων ὁμιλία ἄσκησις ἀρετῆς έστιν.
6. Καταλαμβάνει Θρασύβουλος τήν Φυλήν, χωρίον ἰσχυρόν.
7. Τὸν Μιλήσιον ληστήν, Θεόπομπον, Λύσανδρος εἰς Λακεδαίμονα ἔπεμψεν.
8. Ἦγεῖτο τοῦ στρατεύματος Κίμων, ὁ Μιλτιάδου.

9. Δεῖ βοηθεῖν τοῖς παροῦσι συμμάχοις.
10. Ὅμηρος, ὁ ποιητής, Ἕλληνας ἦν.
11. Γάιος, ὁ ὑπάτος, Πύρρῳ, τῷ βασιλεῖ, εὐχεται χαίρειν.
12. Ὁ μέλας ζωμὸς τροφὴν τοῖς Λακεδαιμονίοις παρεῖχε.
13. Ὁ Λυδῶν βασιλεὺς, Κροῖσος, ἐνομίζετο πλουσιώτατος πάντων.
14. Ἀστυάγης Κῦρον, τὸν τῆς θυγατρὸς υἱόν, καλὸν ἱμάτιον ἐνέδυσεν.
15. Περικλῆς τοῦτων ἐγένετο μαθητής, Ἀναξαγόρου καὶ Δάμωνος.
16. Οἱ ἐκ Σπάρτης ὀπλῖται τῷ ἀναρίθμῳ στρατῷ τοῦ βασιλέως διαμάχεσθαι ἐτόλμησαν.
17. Τοῖς πλείοσι βουλευταῖς ἔδοξε τοὺς τῶν πρέσβειων λόγους μὴ δέξασθαι.
18. Οἱ ἐχθροὶ κατέκαυσαν τὰς ναῦς ἐρήμους.

ΜΑΘΗΜΑ 11ο: ΧΡΟΝΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

ΧΡΟΝΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Εισάγονται

1. Με τους χρονικούς συνδέσμους: **ώς, ὅτε, ὁπότε, ἐπεί, ἐπειδή, ἕως, ἔστε, ἄχρι, μέχρι, ἡνίκα, πρὶν.**
2. Με τα χρονικά επιρρήματα: **ὁσάκις, ὁποσάκις**
3. Με εμπρόθετες αναφορικές εκφράσεις δτη θέση χρονικών συνδέσμων: **ἐξ οὗ, ἀφ' οὗ, ἀφ' ὅτου, μέχρι οὗ ἄχρι οὗ, ἕως οὗ**
4. Με τον σύνδεσμο **πρὶν**, όταν στην κύρια πρόταση υπάρχουν οι δράσεις: ἐπεὶ πρῶτον, ἐπεὶ τάχιστα, ἐπειδὴ τάχιστα, οὐ ποσθεν... πρὶν...

Εκφέρονται

1. Με **οριστική**, όταν δηλώνουν πραγματικό και ορισμένο γεγονός
- Ὅτε δέ αὕτη ἡ μάχη ἐγένετο, Τισσαφέρνης ἐν Σάρδεισιν ἔτυχεν ὦν
2. Με **υποτακτική**, όταν σηλώνουν το προσδοκώμενο ή την αόριστη επανάληψη στο παρόν και το μέλλον. Το αοριστολογικό ἄν που συνοδεύει αυτές τις προτάσεις ενώνεται με μια λέξη με τους συνδέσμους: **ὅτε, ὁπότε, ἐπεί, ἐπειδή, ὅταν, ὁπότεν, ἐπὶν, ἐπειδάν.** Για τη συγγένεια με τους με τις υποθετικές προτάσεις του τετάρτου είδους, ονομάζονται χρονουποθετικές.
- Περιμένετε, ἔστ' ἂν ἐγὼ ἔλθω.
3. Με **ευκτική επαναληπτική** (άρνηση μή), όταν δηλώνουν την αόριστη επανάληψη στο παρελθόν. Η ἐγκλιση της κύριας πρότασης είναι οριστική παρατατικού ή δυνητική οριστική. Ονομάζονται κι αυτές χρονικουποθετικές επειδή συγγενεύουν με τις υποθετικές του ἔκτου είδους.
- Ὅποτε θύοι Κρίτων, ἐκάλει Ἀρχέδημον
Αν όμως στην απόδοση υπάρχει δυνητική ευκτική, τότε οι χρονικές προτάσεις ισοδυναμοῦν με τις υποθετικές του τρίτου είδους (απλή σκέψη του λέγοντος)
4. Με **ευκτική του πλαγίου λόγου**, για να δηλώσουν το προσδοκώμενο, όταν το ρήμα της κύριας πρότασης είναι χρόνου ιστορικού
- Σπονδὰς ἐποίησαντο, ἕως ἀπαγγελθείη τὰ λεχθέντα εἰς Λακεδαιμόνα

Εκφράζουν

1. Το **προτρεχόμενο**: το γεγονός έγινε πρὶν από την πράξη του ρήματος της κύριας πρότασης. Εισάγονται με τους συνδέσμους: **ἐπεί, ἐπειδή, ἐπεὶ τάχιστα, ἐπειδὴ τάχιστα, ὡς, ἀφ' οὗ, ἐξ ὅτου, πρὶν.** Μεταφράζονται με το αφού
- οριστική
- Καὶ ὁ μὲν Μνάσιπος, ἐπεὶ ξυνελέγη αὐτῷ τὸ ναυτικόν, ἔπλευσε εἰς τὴν Κέρκυραν
2. Το **σύγχρονο**. Εισάγονται με τους συνδέσμους: **ὅτε, ὁπότε, ἡνίκα, ὀπήνικα, ἐν ᾧ, ἕως, ἔστε, ἄχρι, μέχρι.**
- Ἡνικα ἂν οὖν ὁ ἀγὼν τοῦ πολέμου ἔλθῃ, πᾶς τις ἐαυτὸ σώζει
3. Το **υστερόχρονο**. Οι προτάσεις αυτές ακολουθούν κατά κανόνα την κύρια πρόταση. Εισάγονται με τους συνδέσμους: **ἕως, ἔστε, ἄχρι, μέχρι**
- Μέχρι τούτου φίλος ὀνομάζετο, ἕως προύδωκεν Ὀλυνθον

ΧΡΗΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΞΗ ΤΟΥ ΠΡΙΝ

1. Με **οριστική**, όταν η κύρια πρόταση είναι αρνητική.
Μεταφράζεται: ἕως ὅτου ή παρά αφού
- Οὐ πρότερον ἐπαύσατο, πρὶν ἐζημίωσαν αὐτόν
2. Με **υποτακτική**, (με ή χωρίς αοριστολογικό ἄν), όταν δηλώνει το προσδοκώμενο ή το αόριστα επαναλαμβανόμενο στο παρόν και στο μέλλον
- Μὴ στενάζε, πρὶν μάθῃς
- Μὴν ἀπέλθῃτε, πρὶν ἂν ἀκούσῃτε

3. Με ευκτική του πλαγίου λόγου μετά από ρήμα ιστορικού χρόνου. Είναι πιθανόν επίσης, να εκφέρεται με ευκτική που θα προέρχεται από έλξη από την ευκτική του πλαγίου λόγου ή τη δυνητική ευκτική της αμέσως προηγούμενης πρότασης από την πρόταση εξάρτησης

- *Αστυάγης άπηγόρευε μηδένα βάλλειν, πρίν Κϋρος έμπλησθειή θηρών*
- *“Όλοιο μή πώ, πρίν μάθοιμι*

4. Με απαρέμφατο, όταν η κύρια πρόταση είναι κατά κανόνα καταφατική

- *Πρίν δέ τόν Αγησίλαον όρμηθῆναι έκ Τεγέας, παρῆσαν Θηβαίιοι*

ΑΣΚΗΣΗ ΣΤΙΣ ΧΡΟΝΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Μελετήστε προσεκτικά τον πιο κάτω πίνακα και καταγράψετε τον τρόπο εισαγωγής και εκφοράς των πιο κάτω προτάσεων.

1. Έπει δ' ό χειμών έληγεν, οί Αθηναίιοι έπλευσαν εις Προκόνησον.
2. Έμάχοντο, μέχρι οί Αθηναίιοι απέπλευσαν.
3. Έπει δέ τά έν Λαμψάκω κατεστήσατο, έπλει επί τὸ Βυζάντιον καί Καλχηδόνα.
4. Ηνίκα δείλη έγένετο, κονιορτός έφάνη.
5. Έχώρουν δια τών Σικελών, έως άφίκοντο εις Κατάνην.
6. “Ότε οί πολέμιοι άνεχώρησαν, τρόπαιον ώς νενικηκότες ίδρύσαμεν.
7. Έπειδάν έλθωσιν, έξομεν τά έπιτήδεια.
8. “Όταν πλειστά τις έχη, τότε πλειστοι τούτῳ φθονοϋσιν.
9. Έγώ δέ όπόταν καιρός ἦ ήξω πρὸς ύμάς.
10. Μνήσθητί μου, Κύριε, όταν έλθης έν τῇ βασιλεία σου.
11. Καί όποτε τις άσθενήσειεν, έπεσκόπει Κϋρος.
12. Όσάκις Αθήναζε άφικοίμην, έπανηρώτων τόν Σωκράτη.
13. Όποτε βουληθείητε, ού χαλεπώς ειρήνην άν ποιήσαιτε.
14. “Ηλπίζον ύπό τών σφετέρων παιδων γηροτροφηθέντες, έπειδή τελευτήσειαν
15. τόν βίον, ταφήσεσθαι.
16. Αποπέμπουσιν αυτόν πρίν άκοϋσαι.
17. Λέγεται δ' ώς ποτε ήσαν οϋτοι άνθρωποι τών πρίν μουσας γεγονέναι.
18. Καί ού πρότερον έξεβίβασεν έκ τών νεών πρίν αυταιῆκον.
19. Ηγούμην άνήρ τών εκεί μέγιστος, πρίν μοι τύχη τάδε έπέστη.
20. Ού χρή με ένθένδε άπελθεϊν, πρίν άν δώ δίκην.
21. Τίς άν κρίνειεν, πρίν άν άμφοϊν μϋθον έκμάθη σαφώς.
22. Κϋρος υπέσχετο τοῖς “Ελλησι μή πρόσθεν παύσεσθαι, πρίν αυτούς καταγάγοι οἴκαδε.

ΜΑΘΗΜΑ 12ο: ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΕΣ – ΠΑΡΑΒΟΛΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Αναφορικές λέγονται οι προτάσεις κρίσης ή επιθυμίας που αναφέρονται σε κάποιο όρο μιας άλλης πρότασης, κύρια ή δευτερεύουσα, που υπάρχει ή εννοείται (άρνηση ού ή μή). Διακρίνονται σε ονοματικές και επιρρηματικές ανάλογα με το περιεχόμενό τους και τη σχέση τους με την πρόταση εξάρτησης.

Μερικές αναφορικές προτάσεις εκτός του ότι αναφέρονται - προσδιορίζουν κάποιον όρο άλλης πρότασης, έχουν ταυτόχρονα και επιρρηματική σημασία, δηλώνουν δηλαδή αιτία, σκοπό, συμπέρασμα, προϋπόθεση

1. Αναφορικές - Αιτιολογικές

Είναι προτάσεις κρίσης που δηλώνουν αιτία (άρνηση ού)

Εξαρτώνται από ρήματα που δηλώνουν κυρίως ψυχικό πάθος.

Εισάγονται με την αναφορική αντωνυμία *ὅς* (πιο σπάνια με την *ὅστις*). Εκφέρονται με τις εγκλίσεις των προτάσεων κρίσεως.

Μεταφράζονται με δεικτική ή προσωπική αντωνυμία και αιτιολογικό σύνδεσμο.

- *Οὔτοι ἄξιοι ὀργῆς ἂν εἶεν, οἱ τῷ τὰ ψευδῆ μαρτυρεῖν αἴτιοι τούτων ἐγένοντο* (μτφρ. Γιατί αυτοί με το να...)

- *Θαυμαστόν ποιεῖς, ὅς οὐδεν ἡμῖν διδῶς* (γιατί εσύ...)

2. Αναφορικές - Τελικές

Είναι προτάσεις επιθυμίας που δηλώνουν σκοπό (άρνηση μή)

Εξαρτώνται από ρήματα κίνησης ή σκόπιμης ενέργειας.

Εισάγονται με την αναφορική αντωνυμία *ὅς* (πιο σπάνια με την *ὅστις*). Εκφέρονται με την οριστική μέλλοντα.

Μεταφράζονται με δεικτικές αντωνυμίες και τελικό σύνδεσμο.

- *Πέμψον τινά, ὅστις σημαίνει* (ἵνα οὗτος)

3. Αναφορικές - Συμπερασματικές

Είναι προτάσεις που φανερώνουν αποτέλεσμα (άρνηση ού)

Εισάγονται με τις αναφορικές αντωνυμίες *ὅς*, *ὅστις*, *οἷος*, *ὅσος*.

Εκφέρονται με τις εγκλίσεις των συμπερασματικών προτάσεων (εγκλίσεις κρίσης και απαρέμφατο). Συνήθως στην πρόταση από την οποία εξαρτάται η αναφορική συμπερασματική υπάρχει μια δεικτική λέξη οὕτω, τοιοῦτος, τοσοῦτος κ.λ.π.

Μεταφράζονται με δεικτική αντωνυμία και το σύνθετο ὥστε

Συχνά μετά από τις αντωνυμίες τοσοῦτος και τοιοῦτος βρίσκεται αντί του συνδέσμου ὥστε η αναφορική αντωνυμία ὅσος και οἷος με απαρέμφατο. Είναι δυνατό όμως να παραλείπονται οι αντωνυμίες τοσοῦτος ή τοιοῦτος και τότε η ὅσος ισοδυναμεί με το τοσοῦτος ὥστε και η οἷος με το τοιοῦτος ὥστε

- *ἡ χώρα πέφυκε τοιαύτη οἷα πλείστας προσόδους περιέχεσθαι* (ὥστε να παρέχει...)

4. Αναφορικές - Υποθετικές

Εκφράζουν υπόθεση και μαζί με την κύρια πρόταση σχηματίζουν αναφορικούς- υποθετικούς λόγους .

Εισάγονται με αναφορικές αντωνυμίες ή αναφορικά επιρρήματα: *ὅς*, *ὅστις*, *ὅς ἂν*, *ὅπου ἂν*, *ὅποι ἂν*, *ὅπη ἂν*

Εκφέρονται

α. Με **οριστική**, όταν εκφράζουν κάτι το πραγματικό ή το αντίθετο του πραγματικού.

β. Με **υποτακτική και αοριστολογικό ἂν**, όταν εκφράζουν κάτι το προσδοκώμενο ή την αόριστη επανάληψη στο παρόν ή το μέλλον

- *Ὅ,τι ἂν συμβῆ τλήσομαι*

γ. Με **ευκτική χωρίς το ἂν**, όταν εκφράζουν απλή σκέψη του ομιλητή ή αόριστη επανάληψη στο παρελθόν.

- *Καί ὅσα Κύρος ὑπ' ἄλλων ἐρωτῶτο ταχύ ἀπεκρίνετο.*

Μεταφράζονται με υποθετικό σύνδεσμο και αόριστη αντωνυμία ή αόριστο επίρρημα ή αναφορική αντωνυμία.

5. Αναφορικές παραβολικές ή συμπερασματικές ή παρομοιαστικές

Είναι οι αναφορικές προτάσεις που δηλώνουν σύγκριση ή παραβολή ή παρομοίωση. Ορίζουν δηλαδή τον τρόπο ή το ποσό μιας πράξης ή μιας κατάστασης αναφορικά προς άλλη πράξη ή κατάσταση της κύριας πρότασης.

A. Αναφορικές παραβολικές του τρόπου

Εισάγονται με τα αναφορικά επιρρήματα: ὡς (σαν) ὅπως, ὥσπερ, καθάπερ, ἦ, ἦπερ. Στην κύρια πρόταση μπορεί να υπάρχει δεικτικό επίρρημα (οὕτως, ὥδε) ή να εννοείται.

- ὅπως γινώσκετε, οὕτω καί ποιεῖτε

Β. Αναφορικές παραβολικές του ποσού

Εισάγονται με τα αναφορικά επιρρήματα: ὅσω, ὅσον. Στην κύρια πρόταση μπορεί να υπάρχει δεικτικό επίρρημα (τοσοῦτω, τοσοῦτον) ή να εννοείται.

- Τοὺς δέ πολέμιους αὐτῶν κακῶς ἐποιοῦμεν ὅσον ἐδυνάμεθα

Γ. Αναφορικές παραβολικές του ποιού

Εισάγονται με τις αναφορικές αντωνυμίες οἷος, ὁποῖος.

- Ὅποια ἄττα γὰρ ἂν τὰ ἐπιτηδεύματα τῶν ἀνθρώπων ἦ, τοιοῦτον ἀνάγκη καὶ τὸ φρόνημα ἔχειν

Σημείωση 1. Το ρήμα της παραβολικής μπορεί να παραλείπεται όταν είναι το ίδιο με το ρήμα της κύριας πρότασης.

- Τοῦτο τό ψήφισμα τόν τότε τῆ πόλει περιστάντα κίνδυνον παρελθεῖν ἐποίησεν ὥσπερ νέφος (ὥσπερ παρέρχεται νέφος)

Σημείωση 2. Τα ὡς και ὥσπερ μετά την παράλειψη του ρήματος συνάπτονται με διάφορους τύπους και δημιουργούν ορισμένες ανεξήγητες από πρώτη όψη φράσεις. Ιδιαίτερα συνάπτονται με μετοχή (αιτιολογική - τελική) συνημμένη ή και απόλυτη.

- Ἦκει ἀμφισβητήσων ὡς οὔσης τῆς συμφορᾶς ἐπικλήρου κόρης

Σημείωση 3. Μερικές παραβολικές προτάσεις βρίσκονται παρενθετικά (αναφορικές, παρενθετικές). Οι πιο συνηθισμένες είναι: ὡς οἶμαι, ὡς ἐγῶμαι (κατά την γνώμη μου), ὡς ἐμοί δοκεῖ, ὡς πυνθάνομαι (κατά τις πληροφορίες μου), ὡς εἰκός (όπως είναι φυσικό), ὡς παραδέδοται (κατά την παράδοση), ὡς ἔοικε (καθώς φαίνεται, κατά το φαινόμενο).

Σημείωση 4. Ελλειπτικές προτάσεις σχηματίστηκαν από την παράλειψη των τύπων ἐστὶ και ἦν με τις αναφορικές αντωνυμίες ὅς και ὅστις και τα αναφορικά επιρρήματα. Ισοδυναμούν με αοριστολογική αντωνυμία ή επίρρημα. Οι πιο συνηθισμένες από αυτές είναι:

ἔστι δ' ὅς ἢ ἐστὶν ὅστις	(κάποιος)
οὐδεὶς ὅς ἢ οὐδεὶς ὅστις	(κανένα γενικά)
οὐδεὶς ὅστις οὐ	(καθένας, οποιοσδήποτε)
ἔστιν ὅτε	(κάποτε, καμιά φορά)
οὐκ ἔστιν ὅτε οὐ	(πάντοτε, σε όλες τις περιπτώσεις)
οὐκ ἔστιν ὅτε	(σε καμιά περίπτωση)
ἔστιν οὐ ἢ ἔστιν ὅπου	(κάπου, σε κάποιο σημείο)
οὐκ ἔστιν ὅπου οὐ	(σ' όλα τα μέρη, παντού)
οὐκ ἔστιν ὅπως	(καθόλου)

Σημείωση 5. Ὅπως και στη Νέα Ελληνική, οι αναφορικές προτάσεις είναι:

α. Προσθετικές, δηλαδή δεν αποτελούν ιδιαίτερο συμπλήρωμα και χωρίζονται με κόμμα.

- Ἀγωνοθέται δέ οἱ θεοὶ εἰσὶν, οἱ σὺν ἡμῖν, ὡς τό εἰκός, ἔσονται

β. Αναγκαίοι προσδιορισμοί (δε χωρίζονται με κόμμα).

- Ὅστις ἐαυτὸν διλεῖ μετ' ἐμοῦ μαχέσθω

ΑΝΑΦΟΡΙΚΗ ΕΛΞΗ

Είναι το φαινόμενο κατά το οποίο η αναφορική αντωνυμία δεν μπαίνει στην πτώση που απαιτεί η σύνταξη (αιτιατική), αλλά σε πτώση γενική ή δοτική, συμφωνώντας με την πτώση του ονόματος στο οποίο αναφέρεται.

Μορφές

α. Όταν η αναφορική αντωνυμία αναφέρεται σε δεικτική αντωνυμία, τότε η δεικτική αντωνυμία κατά κανόνα παραλείπεται.

- *Σύν τοῖς θησαυροῖς (τούτοις) οἷς ὁ πατήρ κατέλιπε*

β. Όταν αναφέρεται σε ουσιαστικό τότε αυτό μπαίνει στο τέλος της αναφορικής πρότασης χωρίς άρθρο.

- *Ἐπορεύετο σύν ἧ εἶχε δύναμι (σύν τῇ δυνάμει, ἣν εἶχε)*

γ. Σε μερικές περιπτώσεις έλκεται το όνομα στο οποίο αναφέρεται η αντωνυμία (αντίστροφη αναφορική έλξη).

- *Οὕτω ποιοῦσι τοῖς τυρράνοις καί ἄλλον (ἄλλω) ὄντινα τιμῶντες τυγχάνουσι.*

ΑΣΚΗΣΗ ΣΤΙΣ ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΒΟΛΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

1. Ἄνεπαύοντο ὅπου ἕκαστος ἐτύγχανεν.
2. Οἱ ἡγεμόνες τούς Ἑλληνας ἄξουσιν ἔνθεν ἔξουσι τά ἐπιτήδεια.
3. Οἱ βάρβαροι ἔφευγον ἧ ἕκαστος ἠδύνατο.
4. Θαυμαστόν ποεῖς, ὅς ἡμῖν οὐδέν δίδως.
5. Πορεύονται γάρ αἱ ἀγέλαι, ὅπου ἂν αὐτάς εὐθύνωσιν οἱ νομεῖς.
6. Τίς οὕτω μαίνεται, ὅστις οὐ βούλεται φίλος σοι εἶναι;
7. Ὅπλα κτῶνται, οἷς ἀμύνονται τούς ἀδικοῦντας.
8. Πρεσβείαν πέμψατε, ἥτις ταῦτα ἐρεῖ.
9. Οὐδεὶς οὕτως ἀνόητός ἐστιν, ὅστις πόλεμος πρό εἰρήνης αἰρεῖται.
10. Τὴν μητέραν ἐμακάριζον, οἷων τέκνων ἔτυχον.
11. Ἐφάνη κονιορτός, ὡσπερ νεφέλη λευκή.
12. Ἠγήσαντο ταῦτα οὕτω πεπραχθε, ὡσπερ ἂνπραχθῆ.
13. Ὅσω ἡ τῆς πόλεως δύναμις ἐλάττω γέγονε, τοσοῦτω ἡ τούτων ἠϋξῆται.
14. Σίτω τοσοῦτω ἐχρήτο Σωκράτης, ὅσον ἠδέως ἦσθιε.
15. Οὕτω ζῶσιν, ὡσπερ ἂν οὐδέ δοῦλος ἐβούλετο ζῆν.

ΜΑΘΗΜΑ 13ο: ΜΕΤΟΧΗ

ΕΠΙΘΕΤΙΚΗ ΜΕΤΟΧΗ

Η επιθετική, ή αναφορική μετοχή, έναρθρη και σπανιότερα άναρθρη, λειτουργεί ως επίθετο, προσδιορίζει ουσιαστικά και δέχεται άρνηση ού, όταν εκφράζει κάτι το πραγματικό και σπανιότερα άρνηση μή, όταν εκφράζει κάτι το υποθετικό ή το υποκειμενικό.

Συντακτικός Ρόλος

Η επιθετική μετοχή λειτουργεί στο λόγο ως:

- α) Υποκείμενο
- β) Αντικείμενο
- γ) Κατηγορούμενο (η επιθετική μετοχή είναι πάντα έναρθρη)
- δ) Επιθετικός προσδιορισμός
- ε) Κατηγορηματικός προσδιορισμός (δεν αναλύεται σε αναφορική πρόταση)
- στ) Παράθεση
- ζ) Επεξήγηση
- η) Ονοματικός ετερόπτωτος ή εμπρόθετος προσδιορισμός
- θ) Δοτική προσωπική

Ισοδυναμεί κι αναλύεται σε δευτερεύουσα αναφορική ονοματική πρόταση.

ΚΑΤΗΓΟΡΗΜΑΤΙΚΗ ΜΕΤΟΧΗ

Η κατηγορηματική μετοχή είναι πάντα **άναρθρη**, απαντά σε όλους τους χρόνους που έχουν μετοχή και αναφέρεται στο υποκείμενο ή στο αντικείμενο του ρήματος από το οποίο εξαρτάται. Δέχεται άρνηση ού και μεταφράζεται συνήθως με τα «ότι», «που» + οριστική ή με το «να» + υποτακτική:

π.χ. *Ραδίως εξελεγχθήσεται ψευδόμενος.* (= *Εύκολα θα αποδειχτεί ότι ψεύδεται.*), *Ἐγὼ μὲν τοίνυν ἀπείρηκα τρέχων.* (= *Λοιπόν εγώ κουράστηκα να τρέχω*), *Οἶδα τοὺς ἐκεῖ ὑπολοίπους ἡμῶν ἀδυνάτους ἐσομένους ἀμύνασθαι.*

Ρήματα εξάρτησης

Με κατηγορηματική μετοχή συντάσσονται τα:

α) εἰμί, γίγνομαι, ὑπάρχω· η μετοχή έχει θέση κατηγορούμενου, μεταφράζεται ως ρήμα, ενώ η μετάφραση του ρήματος παραλείπεται: π.χ. *Προσευκόμετοι γίνονται τοῖς γονεῦσιν οἱ παῖδες.* (= *Τα παιδιά μοιάζουν στους γονεῖς.*), *Ἦν οὖν καὶ ἐν ἐκείνοις πολλὰ γιγνόμενα.* (= *Γίνονταν λοιπόν πολλά και σ' εκείνα τα χρόνια.*)

β) δῆλός εἰμι (= εἶμαι φανερός), **διαβῶ / διαμένω** (= ζω κάπου μόνιμα), **διάγω / διαγίνομαι** (= περνῶ τον καιρό μου), **οὐ διαλείπω** (= δε σταματῶ), **διατελῶ** (= εἶμαι συνεχῶς), **λανθάνω** (= μένω απαρατήρητος), **οἶχομαι** (= έχω φύγει), **τυγχάνω** (= συμβαίνει να εἶμαι, εἶμαι), **φαίνομαι / φανερός εἰμι** (= εἶμαι φανερός), **φθάνω** (= προφταίνω): τα ρήματα αυτά μπορεί να αποδοθούν με τροπικό επίρρημα και η κατηγορηματική μετοχή που εξαρτάται απο αυτά με ρήμα:

1. δῆλός εἰμι (φανερὰ)
2. διαβῶ/ διαμένω/ διαγίνομαι/ διάγω/ οὐ διαλείπω/ διατελῶ (συνεχῶς, χωρίς διακοπή)
3. λανθάνω (κρυφά)
4. οἶχομαι (γρήγορα, αμέσως, κατευθείαν)
5. τυγχάνω (τυχαία, κατά τύχη, συμπτωματικά)
6. φαίνομαι/ φανερός εἰμι (φανερὰ)
7. φθάνω (πρώτα, πρώτος, προηγουμένως, μόλις προ ολίγου)

π.χ. *Δῆλος ἦν ἐπιθυμῶν προσελθεῖν* (= *Επιθυμούσε φανερά να έρθει*), *Φανερός ἦν τοῖς νόμοις λατρεύων* (= *Φανερά υπηρετούσε τους νόμους*), *Ἄλλ' αὐτοὶ φθήσονται τοῦτο δράσαντες* (= *Ἄλλ' αυτοὶ πρώτοι θα το κάνουν αυτό*)

γ) Ρήματα που σημαίνουν **έναρξη, λήξη, καρτερία, ανοχή, κάματο**, όπως **ἄρχω, ἄρχομαι, ἀπαλλάττομαι, ἀπολείπω, ἐπιλείπω** (= αφήνω), **λήγω, παύω, παύομαι, ὑπάρχω** (= αρχίζω πρώτος), **ἀνέχομαι, ἀπαγορεύω, κάμνω** (= κουράζομαι), **καρτερῶ, ὑπομένω κ.τ.ό.π.χ. Ἄρξομαι διδάσκων ἐκ τῶν θείων, Παύσασθε περὶ τούτου κατηγοροῦντες ἀλλήλων, Ἄλλὰ μὴ κάμης φίλον ἄνδρα εὐργετῶν.**

δ) Ρήματα που σημαίνουν **αἴσθησις, γνώσις, μάθησις, μνήμη** και τα **αντίθετά τους**, όπως **ἀγνοῶ, αἰσθάνομαι, ἀκούω, γινώσκω, ἐπίσταμαι, εὐρίσκω, ὀρῶ, περιορῶ** (= αδιαφορῶ, επιτρέπω), **μανθάνω, ἐνθυμοῦμαι,**

μέμνημαι, ἐπιλανθάνομαι (= ξεχνώ) κ.τ.ό.: π.χ. Αἰσθάνομαι τινὰς **παραβαίνοντας** τοὺς νόμους, Μαζαῖος ἤκουσεν ἤδη **προσάγοντα** Ἀλέξανδρον, Μέμνημαι τοιαῦτα **ἀκούσας** σου.

ε) Ρήματα που σημαίνουν **αγγελία, δείξη, έλεγχω**, όπως (ἀν)αγγέλω, ἐπιδείκνυμι, ἀποδείκνυμι, δηλῶ, ἀποφαίνω, ἐλέγχω (= αποδεικνύω), παρέχω (= παρουσιάζω), φαίνω, φαίνομαι κ.τ.ό.: π.χ. Ἐπιδείξω Μειδίαν τουτονὶ μὴ μόνον εἰς ἐμὲ ἀλλὰ καὶ εἰς ὑμᾶς **ὑβρικότα**, Καὶ μὴν οὐδ' ἀκαίρως φανησόμεθα **μεμνημένοι** περὶ τούτων.

στ) Ρήματα που σημαίνουν **ψυχικό πάθος**, όπως ἀγανακτῶ, αἰσχύνομαι, ἄχθομαι, ἡδομαι (= ευχαριστιέμαι), χαίρω, λυποῦμαι, ὀργίζομαι, τέρπομαι, βαρέως φέρω κ.τ.ό.: π.χ. Ἀγανακτῶ **ὄρων** τὴν συκοφαντίαν ἄμεινον τῆς φιλοσοφίας φερομένην, Καὶ ἐγὼ τοῖς καλῶς ἐρωτῶσι χαίρω **ἀποκρινόμενος**.

Παρατήρηση:

Μια μετοχή που εξαρτάται ἀπὸ ρῆμα ψυχικοῦ πάθους μπορεῖ νὰ εἶναι καὶ αιτιολογική. Εἶναι κατηγορηματική, ὅταν δηλώνει **πράξη σύγχρονη πρὸς αὐτὸ που σημαίνει τὸ ρῆμα**, καὶ αιτιολογική, ὅταν δηλώνει **πράξη προτερόχρονη**:

π.χ. Ἄλλ' ἡδομαι, ᾧ Κλέαρχε, ἀκούων σου φρονίμους λόγους. [κατηγορηματική]

Καὶ μετεμέλοντο τὰς σπονδὰς οὐ δεξάμενοι. [αιτιολογική]

ζ) εὖ/ καλῶς/ δίκαια/ κακῶς ποιῶ, χαρίζομαι, ἀδικῶ, νικῶ, περιγίγνομαι (= υπερτερῶ), κρατῶ, ἠττῶμαι, λείπομαι (= υστερῶ) κ.τ.ό. Μεταφράζονται «με τὸ νὰ» + υποτακτική, «πὺ» + οριστική ἢ «στο νὰ» + υποτακτική: π.χ. Ἀδικεῖτε πολέμου **ἄρχοντες** καὶ σπονδὰς **λύοντες**. (= Ἀδικεῖτε **με τὸ νὰ ἀρχίζετε** πόλεμο καὶ **με τὸ νὰ καταλύετε** τὶς συνθήκες εἰρήνης), Εὖ γ' ἐποίησας **ἀναμνήσας** με (= Καλὰ ἔκανες που μου τὸ θύμισες), Καὶ τούτου οὐχ ἠττησόμεθα **εὖ ποιοῦντες**. (= Δε θὰ φανούμε κατώτεροι ἀπὸ αὐτὸν **στο νὰ εὐεργετούμε**)

Γενικές Παρατηρήσεις

Ἀρκετὰ ἀπὸ τὰ ρήματα που συντάσσονται με κατηγορηματική μετοχή συντάσσονται καὶ με ἀπαρέμφατο, ἔχουν ὅμως διαφορετική σημασία. Τέτοια ρήματα εἶναι τὰ ἀκόλουθα:

Ρῆμα	Σύνταξη	Ρῆμα	Σύνταξη
ἀγγέλω	+ μετοχή = ἀναγγέλω κάτι πραγματικό + ἀπαρέμφατο = ἀναγγέλω κάτι υποτιθέμενο	ἐπίσταμαι	+ μετοχή = γνωρίζω καλά ὅτι... + εἰδ. ἀπαρ. = εἶμαι πεπεισμένος ὅτι... + τελ. ἀπαρ. = μπορῶ, εἶμαι ικανός νὰ...
αἰδοῦμαι/ αἰσχύνομαι	+ μετοχή = ντρέπομαι που ἔκανα κάτι + ἀπαρέμφατο = ντρέπομαι νὰ κάνω κάτι	εὕρισκω	+ μετοχή = διαπιστώνω, ἀντιλαμβάνομαι ὅτι... + ἀπαρέμφατο = νομίζω, κρίνω, θεωρῶ ὅτι...
ἀρκέω (-ῶ)	+ μετοχή = εἶμαι ικανοποιημένος με κάτι + ἀπαρέμφατο = φτάνει νὰ...	μανθάνω	+ μετοχή = μαθαίνω ὅτι + ἀπαρέμφατο = μαθαίνω νὰ
ἀνέχομαι, ὑπομένω	+ κατηγορηματική μετ. = ἀνέχομαι νὰ... + ἀπαρέμφατο = τολμῶ νὰ...	οἶδα	+ μετοχή = γνωρίζω ὅτι/ που + ἀπαρέμφατο = ξέρω νὰ, εἶμαι ικανός νὰ
ἄρχομαι	+ κατηγορηματική μετ. = ἀρχίζω μια ἐνέργεια + ἀπαρέμφατο = ἀρχίζω για πρώτη φορά κάτι	ὄρῶ	+ μετοχή = βλέπω ὅτι... + ἀπαρέμφατο = γνωρίζω, νομίζω ὅτι...
γιγνώσκω	+ μετοχή = γνωρίζω, ἀντιλαμβάνομαι ὅτι... + εἰδ. ἀπαρ. = νομίζω, πιστεύω ὅτι... + τελ. ἀπαρ. = ἀποφασίζω νὰ...	παύω	+ μετοχή = παύω, σταματῶ νὰ... + ἀπαρέμφατο = ἐμποδίζω νὰ...
δείκνυμι	+ μετοχή = φανερώνω, ἀποδεικνύω ὅτι... + ἀπαρέμφατο = μαθαίνω κάποιον νὰ...	πυνθάνομαι	+ μετοχή = ἀκούω, μαθαίνω ὅτι... + ἀπαρέμφατο = πληροφοροῦμαι ἀπὸ φήμες ὅτι...

δηλώω (-ῶ)	+ μετοχή = φανερώνω ότι... + απαρέμφατο = κάνω γνωστό ότι...	φαίνομαι	+ μετοχή = είναι φανερό ότι, φανερά/ αποδεικνύομαι ότι (για πραγματικό γεγονός) + απαρέμφατο = δίνω την εντύπωση ότι (για γεγονός αβέβαιο)
ἐπιλανθάνομαι	+ μετοχή = ξεχνώ ότι είμαι κάτι + απαρέμφατο = ξεχνώ να κάνω κάτι		

Προσοχή και στις ακόλουθες συντάξεις:

Ρήμα	Σύνταξη
αισθάνομαι	+ γενική + κατηγορηματική μετοχή για άμεση αντίληψη + αιτιατική + κατηγορηματική μετοχή για έμμεση αντίληψη + αιτιατική + ειδικό απαρέμφατο για αβέβαιο γεγονός ή φήμη
ἀκούω	+ γενική + κατηγορηματική μετοχή για άμεση αντίληψη + αιτιατική + κατηγορηματική μετοχή για έμμεση αντίληψη + αιτιατική + ειδικό απαρέμφατο για αβέβαιο γεγονός ή φήμη + γενική προσώπου + αιτιατική πράγματος για άμεση αντίληψη + γενική των ονομάτων θόρυβος, βοή, κραυγή, φωνή κ.λπ., για άμεση αντίληψη + δύο γενικές προσώπου και πράγματος, για άμεση αντίληψη + ειδική πρόταση για κάτι που είναι πραγματικό και που σίγουρα προκειται να γίνει
σύνοιδα/ συγγινώσκω	+ δοτική + κατηγορηματική μετοχή = γνωρίζω καλά μαζί με κάποιον. δοτική αυτοπαθούς αντωνυμίας + κατηγορηματική μετοχή που συμφωνεί με το αντικείμενο ή το υποκείμενο του ρήματος = έχω την συναίσθηση ότι

ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΗ ΜΕΤΟΧΗ

Η επιρρηματική μετοχή είναι άναρθρη, λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός και εκφράζει τις επιρρηματικές σχέσεις του χρόνου, της αιτίας, του σκοπού, της υπόθεσης, της εναντίωσης, της παραχώρησης ή του τρόπου. Έτσι, μια επιρρηματική μετοχή μπορεί να είναι, αντίστοιχα, **χρονική, αιτιολογική, τελική, υποθετική, εναντιωματική, παραχωρητική, τροπική**.

ΧΡΟΝΙΚΗ

- απαντά σε όλους τους χρόνους (εκτός του μέλλοντα) και συνηθέστερα σε αόριστο
- δέχεται άρνηση **οὐ** και **μή**
- μεταφράζεται με χρονικούς συνδέσμους (όταν, αφού, μόλις, ενώ, ώσπου)
- συχνά συνοδεύεται από χρονικά επιρρήματα όπως: **ἄμα** (= συγχρόνως), **ἐνταῦθα** (= τότε), **εὐθύς**, **ἤδη**, **μεταξὺ** κ.α.
- δηλώνει το προτερόχρονο ή το σύγχρονο (σπάνια το υστερόχρονο) σε σχέση με την πράξη του ρήματος της πρότασης στην οποία ανήκει.

Ισοδυναμεί και αναλύεται σε δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση

π.χ. *Ἀρταξέρξου βασιλεύοντος Κύρος ἐπὶ Σοῦσα ἐστράτευσεν.*

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ

- απαντά σε όλους τους χρόνους (σπάνια σε μέλλοντα)
- δέχεται άρνηση **οὐ**
- μεταφράζεται με αιτιολογικούς συνδέσμους (γιατί, διότι, επειδή)
- συχνά συνοδεύεται με τους προσδιορισμούς «διὰ ταῦτα», «διὰ τοῦτο», «ἐκ τούτου», «οὕτως»
- δηλώνει:
 - αντικειμενική αιτιολογία.** Συχνά συνοδεύεται με τα μόρια «**ἄτε (δὴ)**», «**οἶον (δὴ)**», «**οἶα (δὴ)**» και μεταφράζεται «επειδή πράγματι»
 - υποκειμενική αιτιολογία.** Συχνά συνοδεύεται από το μόριο «**ὥς**» και μεταφράζεται «με την ιδέα ότι», «επειδή κατά τη γνώμη μου»
 - υποθετικής ή ψευδούς αιτιολογίας.** Συνοδεύεται πάντα από το μόριο «**ὥσπερ**» και μεταφράζεται «σαν να», «λες και»

Ισοδυναμεί και αναλύεται με δευτερεύουσα επιρρηματική αιτιολογική πρόταση

π.χ. Ἡ δὲ βουλή ἡσυχίαν εἶχεν, ὁρῶσα καὶ τοὺς ἐπὶ τοῖς δρυφάκτοις ὁμοίους Σατύρω.

ΤΕΛΙΚΗ

- απαντά σε χρόνο μέλλοντα
- δέχεται ἄρνηση μὴ
- δηλώνει σκοπό
- ακολουθεῖ συνήθως ρήματα κίνησης
- μεταφράζεται με τελικό σύνδεσμο (για να, με σκοπό να)
- συχνά συνοδεύεται με το μόριο ὡς και δηλώνει σκοπό υποκειμενικό

Ισοδυναμεί κι αναλύεται με δευτερεύουσα επιρρηματική τελική πρόταση

π.χ. Ἔπεμψε Θεόπομπον τὸν Μιλήσιον ληστήν εἰς Λακεδαίμονα ἀπαγγελοῦντα τὰ γεγονότα.

ΥΠΟΘΕΤΙΚΗ

- απαντά σε κάθε χρόνο εκτός του μέλλοντα
- δέχεται ἄρνηση μὴ
- μεταφράζεται με τον υποθετικό σύνδεσμο (αν, εάν, σε περίπτωση που)
- δηλώνει την προϋπόθεση κάτω από την οποία μπορεί ή θα μπορούσε να συμβεί αυτό που δηλώνει το ρήμα της πρότασης (το δυνατό στο παρόν και στο μέλλον και το δυνατό στο παρελθόν)
- συχνά το ρήμα της πρότασης εκφέρεται με δυνητική ευκτική, δυνητική οριστική ή δυνητικό απαρέμφατο, με οριστική μέλλοντα ή με ρήμα που σημαίνει δυνατότητα.

Ισοδυναμεί κι αναλύεται με δευτερεύουσα επιρρηματική υποθετική πρόταση

π.χ. Οὐκ ἔστιν ἡμῖν μὴ νικῶσι σωτηρία.

ΕΝΑΝΤΙΩΜΑΤΙΚΗ ή ΠΑΡΑΧΩΡΗΤΙΚΗ

- απαντά σε κάθε χρόνο εκτός του μέλλοντα
- δέχεται ἄρνηση οὐ
- μεταφράζεται με εναντιωματικό σύνδεσμο (αν και, ενώ, παρόλο που)
- συχνά συνοδεύεται για ἔμφαση από τα: καί, καίπερ, καίτοι, πάνυ, καί ταῦτα
- στην κύρια συχνά υπάρχουν τα: εἴτα, ἔπειτα
- δηλώνει αντίθεση - εναντίωση προς τη σημασία του ρήματος

Ισοδυναμεί κι αναλύεται με δευτερεύουσα επιρρηματική εναντιωματική πρόταση

π.χ. Ὁ μέντοι Ἀγησίλαος ἐκείνους καίπερ ὁρῶν οὐκ ἐδίωκεν.

ΤΡΟΠΙΚΗ

- απαντά σε χρόνο συνήθως ενεστώτα
 - δέχεται ἄρνηση οὐ
 - μεταφράζεται:
- α) αν δεν έχει ἄρνηση με τροπικό επίρρημα ή με τροπική μετοχή της νέας ελληνικής (με κατάληξη δηλαδή – οντας ή -ώντας) ή με το καθώς + ρήμα.

β) αν έχει ἄρνηση με τη φράση: χωρίς να + ρήμα

Δεν αναλύεται σε δευτερεύουσα πρόταση

π.χ. Εἰσὶ δὲ τινες τῶν Χαλδαίων, οἳ ληζόμενοι ζῶσιν.

ΑΠΟΛΥΤΗ ΜΕΤΟΧΗ

Απόλυτη είναι η μετοχή της οποίας το υποκείμενο είναι λέξη που δεν έχει άλλη συντακτική θέση στην πρόταση, αλλά λειτουργεί αποκλειστικά ως υποκείμενο της μετοχής. Η απόλυτη μετοχή τίθεται σε πτώση γενική (γενική απόλυτη) ή αιτιατική (αιτιατική απόλυτη).

Με **γενική απόλυτη** εκφέρεται κάθε επιρρηματική μετοχή προσωπικού ρήματος, **εκτός της τελικής:**

π.χ. Κρέοντος **βασιλεύοντος** οὐ μικρὰ συμφορὰ κατέσχε Θήβας. [χρονική]

Ἀποπλεῖ οἴκαδε **καίπερ** μέσου χειμῶνος **ὄντος**. [εναντιωματική]

Κῦρος δ' οὖν ἀνέβη ἐπὶ τὰ ὄρη οὐδενός **κωλύοντος**. [τροπική]

Χρημάτων **δεομένης** τῆς Σπάρτης πρὸς πόλεμον, ἐπορεύθη ὁ Ἀγησίλαος εἰς Αἴγυπτον. [αιτιολογική]

Κολαζόντων ὑμῶν τοὺς ἀδικοῦντας ἔσσονται οἱ νόμοι καλοὶ καὶ δίκαιοι. [υποθετική]

Με **αιτιατική απόλυτη** εκφέρεται η μετοχή απρόσωπων ρημάτων ή εκφράσεων.

Η μετοχή αυτή τίθεται σε αιτιατική ουδέτερου γένους ενικού κυρίως αριθμού. Η απόλυτη μετοχή σε αιτιατική είναι κυρίως **εναντιωματική** και σπανιότερα **χρονική, αιτιολογική ή υποθετική**. Οι πιο συνηθισμένες μετοχές σε αιτιατική απόλυτη είναι οι ακόλουθες:

ἄδηλον ὄν	δοκοῦν/ δόξαντα	μετόν	προσταχθέν
ἀδύνατον ὄν	δυνατόν ὄν	οἶόν τε ὄν	προστεταγμένον
αἰσχρόν ὄν	εἰρημένον	παρασχόν	ῥάδιον ὄν
γεγραμμένον	ἔξόν	παρόν	τυχόν
δέον/ δεῆσον	μέλον	πρέπον	ὑπάρχον
δίκαιον ὄν	μεταμέλον	προσῆκον	χρεών

π.χ. **Ἐξόν** μοι ἴσον λαμβάνειν οὐκ ἐλάμβανον. [εἰ καὶ ἐξῆν: εναντιωματική με Υ: λαμβάνειν]

Παρεκελεύοντο κραυγῇ οὐκ ὀλίγη χρώμενοι, **ἀδύνατον ὄν** ἐν νυκτὶ ἄλλω τῷ σημῆναι. [ἐπεὶ ἀδύνατον ἦν: αιτιολογική με Υ: σημῆναι]

Παρατήρηση:

Ὡς αιτιατική απόλυτη απαντά, σπάνια, αιτιολογική [ή σπανιότερα υποθετική] μετοχή **προσωπικού** ρήματος συνοδευόμενη από τα μόρια ὡς ή ὥσπερ:

π.χ. Τοὺς υἱεῖς οἱ πατέρες ἀπὸ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων εἴργουσιν **ὡς** τὴν μὲν τῶν χρηστῶν ὁμιλίαν ἄσκησιν **οὔσαν** τῆς ἀρετῆς, τὴν δὲ τῶν πονηρῶν κατάλυσιν.

ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ ΑΠΟΛΥΤΗ

Πολύ σπάνια παρατηρείται η χρήση της μετοχής σε ονομαστική απόλυτη αντί σε γενική. Αυτό οφείλεται σε σύμφυρση, δηλαδή ανάμειξη δύο διαφορετικών συντάξεων: *ἐπιπεσῶν Ἀγησίλαος πολλοὶ ἔπεσον*.

Η σύνταξη αυτή προήλθε από την ανάμειξη ενεργητικής και παθητικής σύνταξης.

ἐπιπεσῶν ὁ Ἀγησίλαος πολλοὺς ἀπέκτεινεν (ενεργητική σύνταξη)

ἐπιπεσόντος τοῦ Ἀγησίλαου πολλοὶ ἔπεσον (παθητική σύνταξη)

ἐπιπεσῶν ὁ Ἀγησίλαος πολλοὶ ἔπεσον (σύμφυρση - ανάμειξη)

ΑΣΚΗΣΕΙΣ**1. Να εντοπίσετε και να αναγνωρίσετε τις μετοχές στις παρακάτω προτάσεις:**

1. Ἀπέλαβε δὲ τὴν τυραννίδα τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ.
2. Τὴν μὲν οὖν γενομένην ναυμαχίαν αὐτοὶ κατὰ μόνας ἀπεωσάμεθα Κορινθίους.
3. Ἐπολέμει τοῖς Θραξὶ τοῖς ὑπὲρ Ἑλλήσποντον οἰκοῦσι.
4. Ὁ δὲ Θηραμένης ὡσπερ εἰκὸς καὶ θεοῦς ἐπεκαλεῖτο καὶ ἀνθρώπους καθορᾶν τὰ γινόμενα.
5. Χρῆ γυναικὶ τῶν οὐσῶν, οἶμαι δὲ καὶ τῶν γεγεννημένων καὶ τῶν ἐσομένων, χαλεπωτάτη;
6. Ὅρῳ καὶ τοὺς ἵππικοὺς βουλομένους γενέσθαι οὐ τοὺς εὐπειθεστάτους ἀλλὰ τοὺς θυμοειδεῖς ἵππους κτωμένους.
7. Ὁ μὴ δαρεῖς οὐ παιδεύεται.
8. Καὶ πειράσομαι τῷ λόγῳ τοῦτον μὲν ἐπιδειῖξαι ψευδόμενον, ἐμαυτὸν δὲ βεβιωκότα μέχρι τῆσδε τῆς ἡμέρας ἐπαῖνου μᾶλλον ἄξιον ἢ φθόνου.
9. Ὁ δὲ [Κῦρος] ἐλπίδας λέγων διῆγε καὶ δῆλος ἦν ἀνιώμενος.
10. Φοβούμενοι τὴν ὁδὸν ὄμως συνηκολούθησαν.
11. Δηλοῖ αὐτὸν Ἀθηναῖον τὸν δῆμον ποιήσαντα, ψευδόμενος.
12. Ἐλυποῦντο οἱ δυνατοὶ καλὰ κτήματα ἀπολωλεκότες.
13. Ἀκροασάμενοι τῆς ἀπολογίας τότε ἤδη ψηφίζεσθε.
14. Συλλαμβάνει Κῦρον ὡς ἀποκτενῶν.
15. Δίκαια δράσας συμμάχους τοὺς θεοὺς ἔξεις.
16. Οἱ δ' ἀπήγαγον τὸν ἄνδρα διὰ τῆς ἀγορᾶς μάλα μεγάλη τῆ φωνῆ δηλοῦντα οἷα ἔπασχε.
17. Ὁ μέντοι Ἀγησίλαος ἐκείνους καίπερ ὀρῶν οὐκ ἐδίωκεν.
18. Εὖ δ' ἴσθι μηδὲν ἂν με τούτων ἐπιχειρήσαντά σε πείθειν.
19. Ἀλλὰ γὰρ οὐ πρὸς τὰς τούτων κτήσεις ἀποβλέψας ποιοῦμαι.
20. Τὴν μνήμην τὴν τῷ χρόνῳ συμπαρακολουθοῦσαν ἀθανασίας μεταλαμβάνομεν.

2. Να εντοπίσετε και να αναγνωρίσετε τις επιρρηματικές μετοχές στις παρακάτω προτάσεις:

1. Ἕλληνας ὧν Ἕλληνας ἀδικεῖ.
2. Ἀρταξέρξου βασιλεύοντος Κῦρος ἐπὶ Σοῦσα ἐστράτευσεν.
3. Ἀλλὰ τι δὴ ὑμᾶς ἐξὸν ἀπολέσαι οὐκ ἐπὶ τοῦτο ἤλθομεν.
4. Ταῦτα ἐποιοῦν γενομένου σκότους.
5. Ἐπαιάνιζον ἅμα πλέοντες.
6. Ἔστησαν τρόπαιον ὡς νενικηκότες.
7. Καὶ διὰ τοῦτο ὀργισθεῖς Ἀπόλλων κτείνει Κύκλωπας.
8. Οἱ Θηβαῖοι συνεκάλεσαν ἀπὸ τῶν πόλεων ἀπασῶν ἀκουσομένους τῆς παρὰ βασιλέως ἐπιστολῆς.
9. Οἱ Ἕλληνες παρεσκευάζοντο ὡς δεξόμενοι αὐτόν.
10. Ἐλθόντος τοῦ θανάτου οὐδεὶς βούλεται ἀποθανεῖν.
11. Νικήσαντες ἀπάντων τούτων ὑμεῖς κύριοι ἔσεσθε.
12. Οἱ βάρβαροι ἀπῆλθον οὐδὲν ἀποκρινόμενοι.
13. Ἐπορεύοντο κατοψόμενοι τοὺς πολεμίους.
14. Καὶ γὰρ ὡς ἐγὼ οἶμαι, ὀνήσεσθε ἀκούοντες.
15. Τοιαῦτα αὐτοῖς τὸ μέγεθος καὶ τοσαῦτα τὸ πλῆθος εἴργασται, ὥστε μήτ' ἂν ψευδόμενον δεινότερα τῶν ὑπαρχόντων κατηγορήσαι.
16. Οὕτω περὶ μικρῶν ἐκινδυνεύομεν ἐξὸν ἀδεῶς πολλὰ κεκτῆσθαι.
17. Καὶ αἰσχρὸν τοὺς μὲν περὶ τὰ Τρωϊκὰ γενομένουσ' μιᾶς γυναικὸς ἀρπασθείσης οὕτως ἅπαντας συνοργισθῆναι τοῖς ἀδικηθεῖσιν.

ΜΑΘΗΜΑ 14ο: ΑΝΑΛΥΣΗ ΜΕΤΟΧΗΣ ΣΕ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑ ΠΡΟΤΑΣΗ

ΕΠΙΘΕΤΙΚΗ - ΑΝΑΦΟΡΙΚΗ ΜΕΤΟΧΗ

Η άναρθρη επιθετική μετοχή αναλύεται σε δευτερεύουσα **αναφορική** πρόταση, που εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία **ὃς, ἥ, ὅ**.

*Δύναμαι συνεῖναι ἀνθρώποις **δυναμένοις** ἀναλίσκειν → ...οἱ δύνανται ἀναλίσκειν*

Η έναρθρη επιθετική μετοχή αναλύεται σε **δεικτική αντωνυμία** (ἐκεῖνος, οὗτος) στο γένος, αριθμό και πτώση της μετοχής, και την αναφορική αντωνυμία **ὃς, ἥ, ὅ** σε ονομαστική, ως υποκείμενο της αναφορικής πρότασης:

*Φρόνιμοι εἰσὶν οἱ **εἰδότες** → ...ἐκεῖνοι οἱ ἴσασι*

Ορισμένες επιθετικές μετοχές ἐνέχουν και επιρρηματική σημασία. Αυτές αναλύονται σε ανάλογες με τη σημασία τους επιρρηματικές αναφορικές προτάσεις. Λόγου χάρη οι επιθετικές μετοχές με ἄρνηση **μὴ** ἔχουν υποθετική σημασία, ἄρα αναλύονται σε αναφορικές υποθετικές προτάσεις.

*Ὅ **μὴ** **δαρείς** παῖς οὐ παιδεύεται → Ὁ παῖς ἐκεῖνος, ὅς ἂν μὴ **δαρή**, οὐ παιδεύεται*

ΚΑΤΗΓΟΡΗΜΑΤΙΚΗ ΜΕΤΟΧΗ

Η κατηγορηματική μετοχή αναλύεται σε δευτερεύουσα **ειδική** πρόταση, **εφόσον** εξαρτάται από ρήμα που συντάσσεται με ειδική πρόταση (συνήθως όταν μεταφράζεται με το **ὅτι**).

*Οἶδα οὐδένα **μισοῦντα** → Οἶδα ὅτι οὐδεὶς **μισεῖ***

*Ἦκουε αὐτὸν ἐν Κιλικίᾳ **ὄντα** → Ἦκουε ὅτι αὐτὸς ἐν Κιλικίᾳ **εἶη** (με ευκτική του πλαγίου λόγου, επειδή εξαρτάται από ιστορικό χρόνο)*

*Ὅστις ἀκούσῃ ἐμοῦ **λέγοντος** → Δηλώνει αυτηκοῖα (ἀκούω + γενική) και μεταφράζεται με το **να...** Κανονικά δεν αναλύεται.*

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΜΕΤΟΧΗ

Αναλύεται σε αιτιολογική πρόταση με **ἐπεὶ, ἐπειδὴ, διότι, ὅτι** + **οριστική** ή **ευκτική** του **πλαγίου λόγου**, ανάλογα με το ρήμα εξάρτησης.

*Οἱ Ἀθηναῖοι σφόδρα ἠνιῶντο τῶν πόλεων **ἀποστασῶν** → ...ὅτι αἱ πόλεις ἀποσταῖεν*

Η αιτιολογική μετοχή υποκειμενικής αιτιολογίας (που συνοδεύεται από **ὡς, ὡσπερ**) αναλύεται με **ὡς** + **οριστική** ή **ευκτική** του **πλαγίου λόγου**, ανάλογα με το ρήμα εξάρτησης.

*Ἔστησαν τρόπαιον **ὡς νενικηκότες** → ...ὡς νενικηκότες **εἶεν***

ΤΕΛΙΚΗ ΜΕΤΟΧΗ

Αναλύεται σε τελική πρόταση με **ἵνα** + **υποτακτική αορίστου** ή **ευκτική** του **πλαγίου λόγου**, ανάλογα με το ρήμα εξάρτησης.

*Πορεύονται **κατοψόμενοι** τοὺς πολεμίους →...ἵνα κατίδωσι τοὺς πολεμίους*

*Ἐπορεύοντο **κατοψόμενοι** τοὺς πολεμίους →...ἵνα κατίδοιεν τοὺς πολεμίους*

ΧΡΟΝΙΚΗ ΜΕΤΟΧΗ

Ὅταν δηλώνει το **προτερόχρονο**, **συνήθως σε αόριστο**, αναλύεται σε χρονική πρόταση, που εισάγεται με **ἐπεὶ, ἐπειδὴ, ἐξ οὗ, ἐξ ὅτου, ἀφ' οὗ, ἀφ' ὅτου** + **οριστική αορίστου**.

Γενομένης τῆς μάχης, Κῦρος ἔλεγε τοῖς στρατιώταις → Ἐπεὶ ἡ μάχη ἐγένετο...

Ὅταν δηλώνει το **σύγχρονο** αναλύεται σε χρονική πρόταση, που εισάγεται με **ὅτε, ἐν ᾧ, ἠνίκα** + **οριστική** (ενεστώτα ή παρατατικού, ανάλογα αν δηλώνει το σύγχρονο στο παρόν ή παρελθόν).

Ὅπλιζομένων αὐτῶν ἦκον οἱ σκοποὶ → Ἐν ᾧ ὡπλίζοντο...

Ὅταν δηλώνει το **υστερόχρονο** αναλύεται σε χρονική πρόταση, που εισάγεται με **μέχρι, ἄχρι, μέχρις οὗ, ἄχρις οὗ, ἕως** + **οριστική**

*Ταῦτα ἐποίουν **γενομένου** σκότους → ...μέχρι σκότος ἐγένετο*

Ὅταν δηλώνεται **προσδοκώμενο** ή **αόριστη επανάληψη** η μετοχή αναλύεται με **ὅταν/ἐπὶ/ ἐπειδάν** + **υποτακτική** (συνήθως αορίστου).

Προσδοκώμενο

Δειπνήσαντες ἀπελαύνετε → Ἐπειδάν δειπνήσητε, ἀπελαύνετε

Αόριστη επανάληψη

Ἀβρύνεται τις εὖ πράσων → Ἀβρύνεται τις, ὅταν εὖ πράσῃ.

ΥΠΟΘΕΤΙΚΗ ΜΕΤΟΧΗ

Η ανάλυση υποθετικής μετοχής σχετίζεται άμεσα με το είδος του υποθετικού λόγου που σχηματίζεται.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ

Ἵντων βωμῶν, εἰσὶ καὶ θεοὶ → Εἰ εἰσὶ βωμοί...

ΑΝΤΙΘΕΤΟ ΤΟΥ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΥ

Οὐκ ἂν ἦλθον δεῦρο, ὑμῶν μὴ κελευσάντων → ...εἰ ὑμεῖς μὴ ἐκελεύσατε

ΑΠΛΗ ΣΚΕΨΗ ΤΟΥ ΛΕΓΟΝΤΟΣ

Ταῦτα ποιοῦντες τοὺς θεοὺς βοηθοὺς ἔχοιτ' ἂν → Εἰ ταῦτα ποιοῖτε...

ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΟ

Ταῦτα ποιοῦντες τοὺς θεοὺς βοηθοὺς ἔξετε → Ἐὰν ποιῆτε ταῦτα...

ΑΟΡΙΣΤΗ ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ ΣΤΟ ΠΑΡΟΝ ΚΑΙ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

Ἐλθόντος τοῦ θανάτου οὐδεὶς βούλεται ἀποθανεῖν → Ἐὰν ἔλθῃ ὁ θάνατος...

ΑΟΡΙΣΤΗ ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ ΣΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ

Ἀντιλέγων τις ὑπὸ τῶν τυράννων ἀπέθνησκε → Εἰ ἀντιλέγοι τις...

ΕΝΑΝΤΙΩΜΑΤΙΚΗ ΜΕΤΟΧΗ

Αναλύεται σε εναντιωματική πρόταση με **εἰ καὶ + οριστική** (οι λέξεις που συνοδεύουν ενίοτε την εναντιωματική μετοχή (καὶ, καίτοι, καίπερ, καὶ ταῦτα κ.λπ. δεν περιλαμβάνονται στη δευτερεύουσα εναντιωματική πρόταση) *Καίτοι Λακεδαιμονίων ἄποικοι ὄντες οὐ ξυνεστρατεύσατε → Εἰ καὶ Λακεδαμονίων ἄποικοι ἦτε (οριστ. παρατατικού)...*

Ἡ Σπάρτη τῶν ὀλιγανθρωποτάτων πόλεων οὔσα δυνατωτάτη ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐφάνη → Εἰ καὶ ἡ Σπάρτη τῶν ὀλιγανθρωποτάτων πόλεων ἦν...

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Να αναλύσετε σε προτάσεις τις μετοχές:

- Οἱ Θηβαῖοι συνεκάλεσαν ἀπὸ τῶν πόλεων ἀπασῶν ἀκουσομένους τῆς παρὰ βασιλέως ἐπιστολῆς.
- Οἱ Ἕλληνες παρεσκευάζοντο ὡς δεξόμενοι αὐτόν.
- Ἐλθόντος τοῦ θανάτου οὐδεὶς βούλεται ἀποθανεῖν.
- Νικήσαντες ἀπάντων τούτων ὑμεῖς κύριοι ἔσεσθε.
- Ἐπορεύοντο κατοψόμενοι τοὺς πολεμίους.
- Καὶ γὰρ ὡς ἐγὼ οἶμαι, ὀνήσεσθε ἀκούοντες.
- Τοιαῦτα αὐτοῖς τὸ μέγεθος καὶ τοσαῦτα τὸ πλῆθος εἶργασται, ὥστε μὴτ' ἂν ψευδόμενον δεινότερα τῶν ὑπαρχόντων κατηγορήσαι.
- Οὔτω περὶ μικρῶν ἐκινδυνεύομεν ἐξὸν ἀδεῶς πολλὰ κεκτῆσθαι.
- Καὶ αἰσχρὸν τοὺς μὲν περὶ τὰ Τρωϊκὰ γενομένους μιᾶς γυναικὸς ἀρπασθείσης οὕτως ἅπαντας συνοργισθῆναι τοῖς ἀδικηθεῖσιν.
- Τὴν μὲν οὖν γενομένην ναυμαχίαν αὐτοὶ κατὰ μόνας ἀπεωσάμεθα Κορινθίους.
- Ἕλλην ὦν Ἕλληνας ἀδικεῖ.
- Εὔδ' ἴσθι μὴδὲν ἂν με τούτων ἐπιχειρήσαντά σε πείθειν.

2. Να συμπύξτε τις ακόλουθες δευτερεύουσες προτάσεις σε αντίστοιχες μετοχές, συμπεριλαμβάνοντας και τους όρους των μετοχών.

- Ἐπεὶ Κλαζομένων τινὲς ἐς τὴν Σπάρτην ἀφίκοντο, καὶ ὕβρει καὶ ἀλαζονείᾳ χρώμενοι τοὺς τῶν ἐφόρων θρόνους ἀσβόλῳ κατέχρισαν. Ἐπεὶ δὲ ἔμαθον οἱ ἔφοροι, οὐκ ἠγανάκτησαν, ἀλλὰ, ἐπεὶ τὸν δημόσιον κήρυκα ἐκάλεσαν, προσέταξαν αὐτὸν δημοσίᾳ κηρῦσαι τοῦτο δὴ τὸ θαυμαζόμενον «ἐξέστω Κλαζομονεῖν».
- Δύναμαι συνεῖναι ἀνθρώποις, οἳ δύνανται ἀναλίσκειν.
- Ὅρῳ ὅτι τὰ πράγματα δυσκολίαν ἔχουσιν.
- Ἐστρατεύσαμεν δὲ ἐπ' αὐτόν ἵνα δοῦλον ἀντὶ βασιλέως ποιήσαιμεν καὶ ἀποκτεínaμεν.
- Ἐὰν παραβῆ τις τοὺς νόμους, δώσει δίκην.
- Ἰκανοὶ εἰσιν οἱ θεοὶ τοὺς μικροὺς, κἂν ἐν δεινοῖς ᾦσιν, σώζειν εὐπετῶς.

ΑΝΑΡΘΡΟ ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ

Είναι το απαρέμφατο χωρίς άρθρο και χρησιμοποιείται άλλοτε ονοματικά κι άλλοτε επιρρηματικά.

Α. Το ονοματικό απαρέμφατο

Το άναρθρο ονοματικό απαρέμφατο μπορεί να είναι:

1. **Υποκείμενο** σε απρόσωπα ρήματα και απρόσωπες εκφράσεις: *Χρή τοῦ βάρους μεταδιδόναι τοῖς φίλοις, Δοκεῖ μοι οὐ δίκαιον εἶναι δεῖσθαι τοῦ δικαστοῦ.*

2. **Αντικείμενο** σε προσωπικά ρήματα: Ἐκήρυξεν τοῖς Ἑλλησι **συσκευάζεσθαι**.

3. **Κατηγορούμενο** σε συνδετικά ρήματα, ιδιαίτερα σε άλλο έναρθρο απαρέμφατο: *Τὸ λακωνίζειν ἐστὶ φιλοσοφεῖν.*

4. **Επεξήγηση** σε προηγούμενη λέξη, συνηθέστερα επίρρημα, ή ουδέτερο δεικτικής αντωνυμίας: Ὑμᾶς οὕτως ἐπαίδευον, **προτιμᾶν** τοὺς γεραιτέρους, Εἶς οἰώνος ἄριστος **ἀμύνεσθαι** περὶ πάτρης

Β. Το επιρρηματικό απαρέμφατο

1. **Επιρρηματικός προσδιορισμός του σκοπού ή του αποτελέσματος (απαρέμφατο του σκοπού ή του αποτελέσματος)**, όταν εξαρτάται από ρήματα που δηλώνουν **σκοπίμη ενέργεια** (ποιῶ, πράττω), **κίνηση** (φέρω, ἔρχομαι, δίδωμι, ποιῶ, πέμπω, παρασκευάζω), **παροχή, εκλογή**, καθώς και τα ρήματα **φύομαι** και **εἰμί**. Ισοδυναμεί κι αναλύεται σε τελική [ή συμπερασματική] πρόταση και μεταφράζεται με το «για να» ή «ώστε να» . **μανθάνειν ἤκομεν** (έχουμε έρθει για να μάθουμε).

παρέδοσαν την πόλιν αὐτοῖς φυλάττειν

ἀρχόμεθα ἐκ κρεισσόνων ἀκούειν και ταῦτα (ώστε να ακούμε και σε αυτά).

Ὅμοίως και πλουσίῳ και πένητι παρέχω ἐμαυτὸν ἐρωτᾶν.

2. **Επιρρηματικός προσδιορισμός της αναφοράς ή του κατά τι (απαρέμφατο της αναφοράς)**, όταν εξαρτάται από επίθετα που δηλώνουν ικανότητα, δυνατότητα, αναγκαιότητα, προθυμία, καταλληλότητα, όπως **ἀγαθός, ἄξιος, δεινός, ἔτοιμος, ικανός, καλός, ὀξύς, πρόθυμος, φοβερός, χρήσιμος, ἡδύς, στυγνός, ῥάδιος, λιτός, οἶος, χαλεπός, δυνατός, ἀδύνατος κ.ά.** ή σε ρήματα αμετάβατα (που δηλώνουν διαφορά, σύγκριση, υπεροχή) ή σε ουσιαστικά (σχολή, ασχολία, κίνδυνος). Μεταφράζεται με το «...στο να»

δεινός χρῆσθαι τοῖς πράγμασι (φοβερός στο να εκμεταλλεύεται τις καταστάσεις), *δεινός λέγειν* (ικανός στο να μιλά, ικανός ρήτορας), *ικανός πολεμεῖν* (ικανός στο να πολεμά).

3. Απόλυτο απαρέμφατο

Μαζί με άλλες λέξεις σχηματίζει μικρές **στερεότυπες εκφράσεις** με σημασία περιοριστική. Προσδιορίζει ολόκληρη έκφραση και έχει έννοια αναφοράς ή σκοπού χωρίς εξάρτηση από κανένα ρήμα .

α. Με το απαρέμφατο **εἶναι** :

- ο **τὸ ἐπ' ἐκείνω/ ἐκείνοις εἶναι** (όσο εξαρτάται από εκείνον/εκείνους),
- ο **τὸ ἐπὶ τούτῳ/ τούτοις/ σφᾶς/ ἐμοί εἶναι** (όσο εξαρτάται από αυτόν/αυτούς, εμένα),
- ο **τὸ κατὰ τοῦτον εἶναι** (όσο εξαρτάται από αυτόν),
- ο **τὸ νῦν εἶναι** (όσο για τώρα),
- ο **τὸ ξύμπαν εἰπεῖν** (και γενικά),
- ο **ἐκὼν εἶναι** (με τη θέλησή του),
- ο **τό κατὰ δύναμιν εἶναι** (όσο μπορεί κανείς)

β. Με το απαρέμφατο **δεῖν** :

- ο **ὀλίγου δεῖν/ μικροῦ δεῖν/ οὐ πολλοῦ δεῖν** (λίγο λείπει/ ἔλειψε, σχεδόν)

γ. Με το απαρέμφατο **εἰπεῖν**

- ο **ὡς ἔπος εἰπεῖν** (για να μιλήσω έτσι)
- ο **ὡς εἰπεῖν** (καθώς λέει ο λόγος)
- ο **οὕτως εἰπεῖν** (για να το πω έτσι)
- ο **ὡς συντόμως/ ὡς συνελόντι / ὡς δια βραχέων εἰπεῖν** (για να μιλήσω σύντομα)
- ο **ὡς τάληθές εἰπεῖν** (για να πω/ πούμε την αλήθεια)
- ο **ὡς ἐν κεφαλαίῳ εἰπεῖν** (για να μιλήσω περιληπτικά)
- ο **σὺν θεῷ εἰπεῖν** (για να πω με τη βοήθεια του Θεού)

δ. Με το απαρέμφατο **δοκεῖν**

- ο **(ὡς) ἐμοί δοκεῖν** (όπως νομίζω, κατά τη γνώμη μου)

ε. Με το απαρέμφατο **εικάσαι**

- ο **ὡς εικάσαι** (ὅπως μπορεί να συμπεράνει κανείς)

4. Απαρέμφατο σε θέση ρήματος σε:

α) Κύριες προτάσεις επιθυμίας **αντί για προστακτική ή ευχετική ευκτική** (χρησιμοποιείται κυρίως από του ποιητές):

Ἴδ' ξεῖν' ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις, Ἴδ' ἄνδρες, ἰέναι ἐπὶ τοὺς πολεμίους.

β) Δευτερεύουσες **απαρεμφατικές προτάσεις:**

i. **Χρονικές:**

Πρὶν δὲ ταῦτα πράξει, μὴ σκοπεῖτε τίς εἰπὼν τὰ βέλτιστα.

ii. **Συμπερασματικές:**

Οἱ δὲ διήλλαξαν ἐφ' ᾧτε μὲν ἔχειν εἰρήνην ὡς πρὸς ἀλλήλους, ἀπιέναι δὲ ἕκαστον ἐπὶ τὰ ἑαυτόν.

iii. **Αναφορικές Συμπερασματικές:**

Ἐγὼ οὐ μόνον νῦν, ἀλλὰ καὶ αἰεὶ τοιοῦτος, οἷος τῶν ἐμῶν μηδενὶ ἄλλω πείθεσθαι ἢ τῷ λόγῳ.

5. Β' ὅρος σύγκρισης, μόνο στις εξής περιπτώσεις:

α) όταν ο α' ὅρος είναι επίσης απαρέμφατο.

Πότερον βούλει μένειν ἢ ἀπιέναι;

β) όταν ο α' ὅρος είναι δυσανάλογα ανώτερος από τον β' ὅρο σύγκρισης (ἢ ὥστε + απαρέμφατο).

Ἥσιθοντο αὐτὸν ἐλάττω ἔχοντα δύναμιν ἢ ὥστε τοὺς φίλους ὠφελεῖν.

6. Σε αναφωνήσεις (σπάνια)

Ἐμέ τάδε παθεῖν;

ΕΝΑΡΘΡΟ ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ

Ἐναρθρο ονομάζεται το απαρέμφατο που εκφέρεται με άρθρο ουδετέρου γένους σε κάθε πτώση του ενικού αριθμού πλην της κλητικής και ισοδυναμεί με το αντίστοιχο ουσιαστικό. Βρίσκεται σε όλους τους χρόνους και δέχεται άρνηση **μή**.

Το έναρθρο απαρέμφατο μεταφράζεται ως εξής:

α. Με αφηρημένο ουσιαστικό: Προαιρούμαι **τὸ ἐπαινεῖν** τοὺς νέους (μτφρ. Προτιμῶ τον ἔπαινο των νέων).

β. Με «το ὅτι» + οριστική: *Κῦρος διήνεγκε τῶν ἄλλων ἀνθρώπων τῷ δωρεῖσθαι πλεῖστα* (μτφρ. Ο Κύρος διέφερε από τους άλλους ανθρώπους στο ὅτι δώριζε πολλά).

γ. Με «το να» + υποτακτική: *Τοσοῦτον ἀπέχω τοῦ ποιεῖν* τι τῶν προσταττομένων (μτφρ. Τόσο απέχω από το να κάνω κάτι από αυτά του εντέλλονται).

Το έναρθρο απαρέμφατο μπορεί να χρησιμοποιηθεῖ στο λόγο ως:

1. Υποκείμενο σε οποιοδήποτε προσωπικό ρήμα και βρίσκεται σε πτώση ονομαστική: **Τὸ λακωνίζειν** ἔστι φιλοσοφεῖν.

2. Αντικείμενο σε οποιοδήποτε (μεταβατικό) ρήμα και βρίσκεται σε μια από τις πλάγιες πτώσεις, ανάλογα με τη σύνταξη του ρήματος: *Ἦρξαντο τοῦ διαβαίνειν* (σε γενική), *Σωκράτης ἐχρήτο τῷ ἐρωτᾶν καὶ ἀποκρίνασθαι* (σε δοτική), *Τὸ ἀποθνήσκειν οὐδεὶς φοβεῖται [...]* *τὸ δὲ ἀδικεῖν φοβεῖται* (σε αιτιατική)

3. Κατηγορούμενο με εξάρτηση από συνδετικό ρήμα: *Ἔστω δὴ τὸ ἀδικεῖν τὸ βλάπτειν* ἐκόντα παρὰ τὸν νόμον.

4. Επεξήγηση (ομοιόπτωτος ονομαστικός προσδιορισμός) σε λέξη που προηγείται και ιδιαίτερα σε ουδέτερο δεικτικής αντωνυμίας: *Καὶ τοῦτο ἔστιν τὸ ἀδικεῖν, τὸ πλέον τῶν ἄλλων ζητεῖν* ἔχειν.

5. Ετερόπτωτος ονομαστικός προσδιορισμός σε μία από τις πλάγιες πτώσεις:

- ο **Γενική:** *Ἐπαινοῖεν δ' ἂν αὐτὸν ἀλλήλων ἐναντίον ἐξαπατῶντες ἀλλήλους διὰ τὸν τοῦ ἀδικεῖσθαι φόβον* (γενική αντικειμενική στο «φόβον»).

- ο **Δοτική:** *Τοῦτο ὁμοίον ἔστι τῷ ὀνειδίσειν* (δοτική αντικειμενική στο «ὁμοίον»).

- ο **Αιτιατική:** *Τὸ μὲν ἐς τὴν γῆν ἡμῶν ἐσβάλλειν ἱκανοὶ εἰσιν* (αιτιατική της αναφοράς στο επίθετο «ίκανοί»).

6. Επιρρηματικός προσδιορισμός, εμπρόθετος (i) ή πλάγιας πτώσης (ii):

- i. Ως εμπρόθετος προσδιορισμός με τις προθέσεις **διά** (= επειδή, διότι), **ἐπί, πρὸς, εἰς** (για, για να, προς, στο να), **κατὰ** κι ενίοτε **εἰς** (= σε, σε σχέση με, ως προς), **παρὰ** (= σε σύγκριση με), **μετά** (μετά, κατόπιν), **περί** (αναφορικά με, για)

Ὅποτε Ἀθηναῖοι **διὰ τὸ ἐπιλελοιπέναί** ἅπαντα τὸν σῖτον ἐμελλον ὁμολογήσειν ὅ,τι τις λέγοι (εμπρόθετος προσδιορισμός της αιτίας).

ii. Με την επιρρηματική χρήση των πλάγιων πτώσεων.

α. Σε γενική πτώση: Ἐτειχίσθη Ἀταλάντη ὑπὸ Ἀθηναίων **τοῦ μὴ** ληστὰς **κακουργεῖν** τὴν Εὐβοίαν (γενική του σκοπού στο ρ. «Ἐτειχίσθη»)

β. Σε δοτική πτώση: **Τῷ μελετᾶν** ἀγόμεθα εἰς ἀρετὴν (δοτική του τρόπου στο ρ. «ἀγόμεθα»).

Ασκήσεις

1. Να χαρακτηρίσετε τη συντακτική θέση του ἀναρθρου ἀπαρεμφάτου στα παρακάτω παραδείγματα.

1. Κροῖσος ἐνόμιζε ἑαυτὸν εἶναι ἀνθρώπων ἀπάντων ὀλβιώτατον.
2. Εἷς οἰωνὸς ἄριστος, ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης.
3. Τὸ κακῶς ποιεῖν ἐστὶ ἀδικεῖν.
4. Ἐπεθύμει γενέσθαι ἀνὴρ τὰ μεγάλα πράττειν ἰκανός.
5. Δημοσθένης μὲν ἦν δεινότατος λέγειν καὶ πολλάκις παρεῖχεν ἑαυτὸν συμβουλεύειν τοῖς Ἀθηναίοις.
6. Ξενοφῶν καὶ Χειρίσοφος διεπράξαντο, ὥστε λαβεῖν τοὺς νεκρούς.
7. Οὐκ ἄρα τὸ χαίρειν ἐστὶν εὖ πράττειν.
8. Ὦρμησαν εἰς τὸ διώκειν.
9. Εἰς τοῦτο ἐλήλυθε τοῦ νομίζειν.
10. Βασιλέως ἀγαθοῦ τοῦτο ἔργον ἐνόμιζε, τὸ τοὺς ἀρχομένους ὡς πλεῖστα ἀγαθὰ ποιεῖν.

3. Να βρείτε τα ἐναρθρα ἀπαρέμφατα στα παρακάτω παραδείγματα και να τα χαρακτηρίσετε ως προς τον συντακτικό τους ρόλο:

1. Οὐκ ἄρα τὸ χαίρειν ἐστὶν εὖ πράττειν.
2. Ὦρμησαν εἰς τὸ διώκειν.
3. Εἰς τοῦτο ἐλήλυθε τοῦ νομίζειν.
4. Βασιλέως ἀγαθοῦ τοῦτο ἔργον ἐνόμιζε, τὸ τοὺς ἀρχομένους ὡς πλεῖστα ἀγαθὰ ποιεῖν.
5. Ἀπέγνωκα τοῦ μάχεσθαι.
6. Τὸ σπεύδειν δέ σοι παραινῶ.

4. Στα παραδείγματα που ἀκολουθοῦν να εντοπίσετε τα ἀπαρέμφατα και να βρείτε τη συντακτικὴ τους λειτουργία.

- α. Τὸ γινώσκειν ἑαυτὸν σωφροσύνη ἐστὶ.
- β. Σωκράτης ἐχρῆτο τῷ ἐρωτᾶν τε καὶ ἀποκρίνασθαι.
- γ. Τὸ σιγᾶν κρεῖττόν ἐστὶ τοῦ λαλεῖν.
- δ. Κῦρος διέφερεν πάντων τῶν ἡλικίων εἰς τὸ μανθάνειν ἃ δέοι.
- ε. Οἱ καρποὶ γεγόνασι αἴτιοι τοῦ μὴ θηριωδῶς ζῆν ἡμᾶς.

ΤΑ ΜΟΡΙΑ *άν* & *ώς*

Το μόριο *άν*

Το μόριο *άν* δηλώνει:

- α) μια υπόθεση, η οποία αναφέρεται σαφώς ή λανθάνει ή υπονοείται.
- β) κάτι που εξαρτάται από περιστάσεις ή προϋποθέσεις ή όρους,
- γ) το αμφίβολο και ακοθόριστο νόημα μιας πράξης ή μιας ενέργειας.

Έτσι το μόριο *άν* διακρίνεται σε:

- A) υποθετικό,**
- B) δυνητικό,**
- Γ) αοριστολογικό,**
- Δ) ερωτηματικό (σπάνια).**

A. Το υποθετικό *άν*: Το μόριο *άν* μπορεί να συνδυαστεί και με τον υποθετικό σύνδεσμο *εί* και να σχηματιστεί το *έάν* και με συναίρεση οι τύποι *άν* και *ήν*, που λειτουργούν επίσης ως υποθετικοί σύνδεσμοι. Συντάσσεται πάντα με υποτακτική.

Εισάγει:

- α) δευτερεύουσες επιρρηματικές υποθετικές προτάσεις,
- β) δευτερεύουσες επιρρηματικές εναντιωματικές προτάσεις με το *καί*, οι οποίες μαζί με την απόδοση σχηματίζουν υποθετικό λόγο.

B. Το δυνητικό *άν*: Το δυνητικό *άν* συντάσσεται με: **οριστική, ευκτική, απαρέμφατο και μετοχή.**

α. δυνητική οριστική: *άν* + **οριστική παρελθοντικού χρόνου**. Μεταφράζεται: *θα* + παρατατικός ή υπερσυντέλικος, *θα* μπορούσα να... Δηλώνει το δυνατό στο παρελθόν ή το αντίθετο του πραγματικού.

β. δυνητική ευκτική: *άν* + **ευκτική οποιουδήποτε χρόνου εκτός του μέλλοντα**. Μεταφράζεται: *θα* + παρατατικός, *θα* ήταν δυνατόν να..., *μπορεί* να... Δηλώνει το δυνατό να πραγματοποιηθεί στο παρόν και στο μέλλον.

γ. δυνητικό απαρέμφατο: *άν* + **απαρέμφατο οποιουδήποτε χρόνου (εκτός μέλλοντα)**. Μεταφράζεται: *θα* + παρατατικός.

δ. δυνητική μετοχή: *άν* + **μετοχή (εκτός τελικής και υποθετικής)**. Μεταφράζεται: *θα* + παρατατικός.

Παρατηρήσεις :

- ο Το δυνητικό *άν* κανονικά ακολουθεί το ρήμα στο οποίο ανήκει. Σπανιότερα, προηγείται όταν: υπάρχει άλλη λέξη ερωτηματική ή αρνητική, ισχυρό επίθετο ή επίρρημα, το γάρ στην οποία δίνεται έμφαση προηγείται κ.λπ. **Ό,τι *άν* τις *χρήσαιτο* *αύτοῖς*. (= Σε τι *θα* μπορούσε κανείς να τους *χρησιμοποιήσει*)**
- ο Η οριστική παρατατικού ή αορίστου με το δυνητικό *άν*, στις αποδόσεις των υποθετικών λόγων χρησιμοποιείται για να δηλωθεί το επαναλαμβανόμενο στο παρελθόν.
- ο Με δυνητική ευκτική επίσης εκφράζεται:
 - (α) κάτι το πιθανό (ισοδυναμεί με μέλλοντα)
 - (β) γνώμη διατυπωμένη με μετριοπάθεια
 - (γ) ευγενική προσταγή.

Γ. Το αοριστολογικό *άν*

Συντάσσεται με υποτακτική και σπανιότατα με ευκτική. Το συναντάμε σε δευτερεύουσες ονοματικές **πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις, αναφορικές παραβολικές, επιρρηματικές αναφορικές υποθετικές, επιρρηματικές χρονικές υποθετικές** και σπανίως σε **επιρρηματικές τελικές** με τους συνδέσμους *όπως* *ώς*. Μεταφράζεται «τυχόν», «ίσως» ή μένει αμετάφραστο.

Δηλώνει την **αοριστία** ως προς το **πρόσωπο** ή το **πράγμα που ενεργεί** (υποκείμενο: *όποιος* *κι αν*, *οτιδήποτε* *κι αν*), την **ενέργεια** (το ρήμα), τον **χρόνο** (επιρρηματικοί προσδιορισμοί του χρόνου: *οπουδήποτε* *κι αν*, *όταν*, *όποτε* *κι αν*) ή την **ποιότητα** (επιρρηματικοί προσδιορισμοί του τρόπου ή του ποσού: *όπως* *κι αν*, *όσο* *κι αν*).

Παρατηρήσεις:

1. Τίθεται μετά από χρονικούς συνδέσμους και αναφορικές αντωνυμίες και επιρρήματα και σχηματίζει δευτερεύουσες επιρρηματικές χρονικοϋποθετικές και αναφορικοϋποθετικές προτάσεις αντιστοίχως.
2. Με τους χρονικούς συνδέσμους: *ότε*, *όποτε*, *έπει*, *έπειδή* συγχωνεύεται και σχηματίζει τους χρονικοϋποθετικούς συνδέσμους: ***όταν*, *όπόταν*, *έπán* ή *έπίν*, *έπειδán*.**

Δ. Το ερωτηματικό ἄν. Συντάσσεται με υποτακτική. Εισάγει δευτερεύουσες ονοματικές πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις ολικής άγνοιας. *Σκέψασθαι ἄν ἀρέσκη τὸ λεχθέν.* (= Αναρωτηθείτε **αν είναι αρεστό αυτό που ειπώθηκε**)

Παρατηρήσεις

1. Κάποιες φορές παρατηρείται παράλειψη του μορίου ἄν, όταν υπάρχει σε προηγούμενη πρόταση.
2. Κάποιες φορές παρατηρείται επανάληψη του μορίου ἄν, όταν ανάμεσα σ' αυτό και το ρήμα παρεμβάλλεται άλλη φράση.

Το μόριο ὡς

Το μόριο ὡς μπορεί να λειτουργήσει ως σύνδεσμος, επιφώνημα, καταχρηστική πρόθεση, επιτακτικό μόριο, επίρρημα ενώ πολύ συχνά συνοδεύει μετοχή, απαρέμφατο ή ουσιαστικό.

α) ο υποτακτικός σύνδεσμος ὡς

Εισάγει δευτερεύουσες προτάσεις:

- ο **ονοματικές ειδικές** και εκφράζει υποκειμενική άποψη, μετά από ρήματα γνωστικά, λεκτικά, κ.τ.λ. Μεταφράζεται: «πως, κατά τη γνώμη...» (ὡς ἄρα = ότι τάχα). *Λέγει γὰρ ὡς οὐδὲν ἔστιν ἀδικώτερον φήμης.* (= Λέει πως τίποτε δεν είναι πιο άδικο από τη φημολογία)
- ο **επιρρηματικές αιτιολογικές** υποκειμενικής αιτιολογίας, μετά από ρήματα ψυχικού πάθους, μεταφράζεται «γιατί» (τάχα)
- ο **ονοματικές πλάγιες ερωτηματικές**
- ο **επιρρηματικές χρονικές**
- ο **επιρρηματικές τελικές**
- ο **αναφορικές παραβολικές.** Μεταφράζεται «όπως» και δηλώνει τρόπο, συχνά ακολουθεί το επίρρημα οὕτω.
- ο **επιρρηματικές συμπερασματικές** (= Ὄστε να).

Παρατήρηση: ὡς + **απαρέμφατο** μετά από τα συγκριτικά, λειτουργεί ως β'όρος σύγκρισης (ασύμμετρη σύγκριση). *Ἔχουσιν τὰς ἀσπίδας μείζονας ἢ ὡς οῤᾶν* (= Ἔχουν τις ασπίδες μεγαλύτερες απ'όσο πρέπει ώστε να βλέπουν)

β) ο αιτιολογικός παρατακτικός σύνδεσμος ὡς. Μπαίνει στην αρχή κύριων προτάσεων κρίσης: *Ὡς ἐγὼ οὐδ' ἂν ἐνὸς ἡδίου ἀκούσαιμι ἢ σοῦ τε καὶ Πρωταγόρου διαλεγομένων.* (= Διότι εγώ...)

γ) εμφαντικό επιφώνημα. Μπαίνει στην αρχή επιφωνηματικών προτάσεων: *Ὡς υπερδέδοικά σου.* (= Πόσο πολύ φοβάμαι για σένα)

δ) Συνοδεύει:

- ο **αιτιολογική μετοχή:** *Καὶ ὡς προθυμοτάτοις οὓσιν μῖν χάριν εἴσεται Κῦρος.* (= Ο Κύρος θα σας χρωστά ευγνωμοσύνη γιατί έχει τη γνώμη ότι είστε προθυμότατοι)
- ο **τελική μετοχή,** σε μέλλοντα μετά από ρήματα κίνησης: Ὁ δὲ συλλαμβάνει Κῦρον ὡς ἀποκτενῶν. (= Αυτός συλλαμβάνει τον Κύρον για να τον σκοτώσει)
- ο **απόλυτο απαρέμφατο:** Ὡς ἔπος εἰπεῖν, ὡς εἰπεῖν, ὡς συνελόντι εἰπεῖν. (= Για να το πω έτσι)
- ο **κατηγορούμενο του αντικειμένου:** Ἐμὲ δ' οὐχ ὡς πρεσβευτὴν κρίνουσιν, ἀλλ' ὡς ἐγγυητὴν Φιλίππου καὶ τῆς εἰρήνης. (= Εμένα λοιπόν όχι ως πρέσβη κρίνουν, αλλά ως εγγυητή του Φιλίππου και της ειρήνης)

ε) καταχρηστική πρόθεση:

- ο **με αριθμητικό,** σχηματίζοντας επιρρηματικό εμπρόθετο προσδιορισμό που δηλώνει ποσό κατά προσέγγιση: *Ἀσπίδας ἔλαβον ὡς διακοσίας.* (= Ἐλαβαν ασπίδες περίπου διακόσιες)
- ο **με αιτιατική προσώπου** σχηματίζοντας επιρρηματικό εμπρόθετο προσδιορισμό που δηλώνει κατεύθυνση σε πρόσωπο: *Γράμματα ἔπεμψε ὡς Ἀλέξανδρον.* (= Γράμματα έστειλε προς τον Αλέξανδρο)

στ) επιτακτικό μόριο, με επίθετο ή επίρρημα θετικού ή υπερθετικού βαθμού με τη σημασία του «όσο γίνεται», «όσο το δυνατόν»: *Σκέψασθε δὴ ὡς καλῶς, ᾧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι.* (= Σκεφτείτε **όσο το δυνατό καλύτερα**, άνδρες Αθηναῖοι)

ζ) δεικτικό επίρρημα τονισμένο και μεταφράζεται «έτσι»: *Καὶ ὡς, Οὐδ' ὡς.*

η) **ὡς + εμπρόθετος προσδιορισμός του σκοπού**, μετά από ρήματα κίνησης: *Ἐπὶ τῷ λιμένι παρετάξαντο ὡς εἰς ναυμαχίαν.* (= Στο λιμάνι παρατάσσονταν σαν για ναυμαχία)

θ) **σε εκφράσεις ή προτάσεις:** Ὡς ἐμοί, Ὡς ἔοικε = «ὅπως μου φαίνεται», κ.λπ.

Ασκήσεις:

1. Να αναγνωρίσετε το είδος του μορίου ἂν και να γίνει μετάφραση στις παρακάτω προτάσεις:

1. Οἶονται γὰρ τοὺς ἀχαρίστους καὶ περὶ θεοῦς ἂν μάλιστα ἀμελῶς ἔχειν καὶ περὶ γονέας καὶ πατρίδα καὶ φίλους.
2. Βία γὰρ ἂν εἶλον τὸ χωρίον.
3. Τί γὰρ ἂν ἔλεγεν;
4. Εἰ μὴ φῶς εἶχομεν, ὅμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἂν ἦμεν.
5. Ἵνα δὲ μὴ εἴπῃς ὅτι οὐκ αὖ μανθάνεις, ὅπως ἂν τοῦτο γένοιτο ἐγὼ φράσω.
6. Ἵσασι γὰρ οὐδένας ἄλλους πάλιν εἰς ἐλευθερίαν ἂν τὰ πράγματ' ἐξάγοντας.
7. Τίτι δ' ἂν εἴης φίλος μᾶλλον ἢ τῷ σὺ φρονι;
8. Τοιαῦτα λέγεις, ἃ οὐδεὶς ἂν φήσειεν ἀνθρώπων.
9. Εἴ τι ἄλλο τῶν ἀπορρήτων ἤκουον, οὐκ ἂν ἐπεξήλθον αὐτῷ.
10. Ταῦτα δὲ καὶ δείξαιμι ἂν.
11. Ἐπίστευον ῥαδίως ἂν σῶζεσθαι.
12. Ἔγνω τούτους χαλεπῶς ἂν σωζομένους.
13. Πράττουσι ὅ τι ἂν βούλωνται.
14. Ἀλλὰ μᾶλλον λέγω ὅτι πολὺ θάπτον ἂν τιμωροίμεθα αὐτούς, εἰ μηδένα ὑπάρχομεν ἀδικοῦντες.

2. Στις επόμενες προτάσεις επισημάνετε τις χρήσεις του μορίου «ὡς».

1. Ποιήσομαι δ' ὡς ἂν δύνωμαι διὰ βραχυτάτων τοὺς λόγους (= θα μιλήσω ὅσο μπορῶ πιο σύντομα).
2. Ἀκούω τινὰ διαβάλλειν, ὧ ἄνδρες, ἐμὲ ὡς ἐγὼ ἄρα ἐξαπατήσας ὑμᾶς μέλλω ἄγειν εἰς Φᾶσιν (= ἀκούω κάποιον να με διαβάλλει, ἄνδρες, ὅτι ἐγὼ τάχα, ἀφού σας ἐξαπατήσω, σκοπεύω να σας οδηγήσω στον Φάση ποταμό).
3. Ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ἤδη ἔσομαι, ὡς μηδὲν ἂν ἔτι κακὸν παθεῖν (= θα βρίσκομαι πια σε ἀσφαλὲς μέρος, ὥστε να μην εἶναι δυνατό να πάθω πλέον κανένα κακό).
4. Ἄκουσον, ὡς ἂν μάθῃς (= ἀκουσε, για να μάθεις).
5. Λακεδαιμόνιοι δέ, ὡς αὐτοῖς πρὸς τοὺς ἐν Ἰθώμῃ ἐμηκύνετο ὁ πόλεμος, ἄλλους τε ἐπεκαλέσαντο συμμάχους καὶ Ἀθηναίους (= οἱ Λακεδαιμόνιοι δε, ἐπειδὴ ὁ πόλεμος ἐναντίον τῆς Ἰθώμης μάκραινε, κάλεσαν για βοήθεια και ἄλλους συμμάχους και Ἀθηναίους).
6. Οἱ Βυζάντιοι, ὡς εἶδον τὸ στράτευμα ἐσπίπτον, φεύγουσι (= οἱ Βυζάντιοι, μόλις εἶδαν τον στρατό να τους ἐπιτίθεται, το ἔβαλαν στα πόδια).

Οι επιρρηματικοί προσδιορισμοί προσδιορίζουν κυρίως ρήματα και δευτερευόντως επιρρήματα, ονόματα και αντωνυμίες. Εκφέρονται μονολεκτικά ή περιφραστικά και δηλώνουν τόπο, χρόνο, ποσό, τρόπο, μέσο ή όργανο, συνοδεία, αιτία, σκοπό, αναφορά, αποτέλεσμα, εναντίωση ή παραχώρηση, προϋπόθεση ή όρο κ.ά.

Ως επιρρηματικοί προσδιορισμοί λειτουργούν:

1. Τα επιρρήματα: καθαρώς επιρρηματικοί προσδιορισμοί.
2. Οι πλάγιες πτώσεις.
3. Τα προθετικά σύνολα: **εμπρόθετοι επιρρηματικοί προσδιορισμοί**.
4. Το **επιρρηματικό** και το **προληπτικό κατηγορούμενο**.
5. Το **απαρέμφατο της αναφοράς** και το **απαρέμφατο του σκοπού** ή του **αποτελέσματος**.
6. Οι επιρρηματικές μετοχές.
7. Οι επιρρηματικές προτάσεις.

1. Τα επιρρήματα

Τα επιρρήματα ως καθαρώς επιρρηματικοί προσδιορισμοί δηλώνουν **χρόνο, τόπο, τρόπο** και **ποσό**.

α. Ως καθαρώς επιρρηματικοί προσδιορισμοί **του χρόνου** λειτουργούν τα **χρονικά** επιρρήματα, καθώς και αντωνυμικά επιρρήματα σε –τε, όπως: *νῦν, αἰεὶ, χθές, αὔριον, πάλαι, ἄρτι* (= μόλις), *παραχρήμα* (= αμέσως), *πώποτε, οὔποτε, ἐκάστοτε* κ.ά. *Περὶ δὲ τῶν τοιούτων οὐδεις πώποτ' αὐτῶν συγγράφειν ἐπεχείρησεν.*

β. Οι καθαρώς επιρρηματικοί προσδιορισμοί **τόπου** δηλώνουν:

- i. **Στάση σε τόπο**: εκφράζεται με τοπικά επιρρήματα, πολλά από τα οποία λήγουν σε –θι, –σι, –ου όπως: *πανταχόθι* (= παντού), *Θήβασι* (στη Θήβα), *ἀλλαχοῦ* (= αλλού), *οὐδαμοῦ* (= πουθενά) κ.ά. *Ἡ Ἀθήνησι στάσις.*
- ii. **Κίνηση προς τόπο** (κατεύθυνση): εκφράζεται με επιρρήματα που λήγουν κυρίως σε –δε, –ζε, –σε, –οι όπως: *ἐνθάδε, Ἀθήναζε, ἐκεῖσε, ὅποι* κ.ά. *Θρίβων ἀπῆλθε οἴκαδε.*
- iii. **Κίνηση από τόπο** (αφετηρία, προέλευση): εκφράζεται με επιρρήματα που λήγουν σε –θεν όπως: *ἐντεῦθεν, πανταχόθεν, ἐκατέρωθεν* κ.ά. *Γνοίη ἄν τις ἐκεῖθεν τὴν δύναμιν αὐτῶν.*
- iv. **Ἡ διὰ τόπου κίνηση**: εκφράζεται με επιρρήματα που λήγουν σε –η όπως: *ὄπη, ταύτη, ἄλλη, οὐδαμῆ* κ.ά. *Ἔτεροι ἄλλη ἔφευγον.*

γ. Οι καθαρώς επιρρηματικοί προσδιορισμοί **τρόπου** εκφέρονται με:

- i. Επιρρήματα που λήγουν σε –ως, όπως: *δικαίως, εἰκότως, προσηκόντως* κ.ά. *Ἄλλ' ὅπως ἂν τύχωσιν, οὕτω χρῆσθαι τοῖς λόγοις εἰώθασιν.*
- ii. Επιρρήματα που λήγουν σε –δην, –δον, –ι, –εἰ, –τι, –ξ, όπως: *ἄρδην* (= εντελώς), *ἀναφανδόν* (= φανερά), *ἀμισθί, νηποινεῖ* (= χωρίς τιμωρία), *ἀμαχητὶ* (= χωρίς μάχη), *ἐναλλάξ* κ.ά. *Καὶ οἱ μὲν ἐξεληθόντες πανδημει ἐς τὸν λειμῶνα παρὰ τὸν Ἄναπον ποταμὸν ἅμα τῇ ἡμέρᾳ [...].*

δ. Ως επιρρηματικοί προσδιορισμοί του **ποσού** χρησιμοποιούνται τα ποσοτικά και αριθμητικά επιρρήματα, όπως: *λίαν, μάλα, μᾶλλον, πάνυ, ἄγαν, οὐδέν* (= καθόλου), *ἅπαξ, δῖς, πολλάκις* κ.ά. *Οὐ πάνυ νενόηκα.*

Παρατήρηση: Το επίρρημα *μάλιστα*, όταν συντάσσεται με αριθμητικά, σημαίνει «περίπου». *Κερκυραῖοι τριάκοντα ναῦς μάλιστα διέφθειραν.*

2. Οι Πλάγιες πτώσεις ως επιρρηματικοί προσδιορισμοί

α. Η γενική

Η γενική ως επιρρηματικός προσδιορισμός διακρίνεται σε:

α. Γενική του χρόνου. Δηλώνει το χρονικό διάστημα. Ως γενική του χρόνου χρησιμοποιείται κυρίως η γενική ονομάτων που φανερώνουν φυσική υποδιαίρεση χρόνου και μεταφράζεται «κατά τη διάρκεια...», όπως: *θέρους, χειμῶνος, χρόνου* κ.ά. *Ἐφυλάττοντο ἱκανοῖς φύλαξι νυκτὸς τε καὶ ἡμέρας.*

β. Γενική της αιτίας. Δηλώνει την αιτία των ρημάτων (ρηματικών τύπων) που προσδιορίζει. Τέτοια είναι:

- ο **Ρήματα ψυχικού πάθους:** *ἀγαμαι* (θαυμάζω), *εὐδαιμονίζω*, *ἡδομαι*, *θαυμάζω*, *οἰκτίρω* (λυπάμαι), *ὀργίζομαι*, κ.ά.
- ο **Ρήματα δικανικά:** *αἰτιῶμαι* (κατηγορῶ), *καταγινώσκω*, *κατηγορῶ*, *φεύγω* (κατηγορούμαι) κ.ά.

Παρατήρηση: Με τα ρήματα αυτά η γενική της αιτίας δηλώνει το ἐγκλημα για το οποίο κάποιος κατηγορείται ή δικάζεται (ονομάζεται και **γενική του εγκλήματος**). *Ἀσεβείας φεύγω ὑπὸ Μελήτου.*

- γ. Γενική της αξίας ή του ποσού.** Προσδιορίζει ρήματα που δηλώνουν αγορά ή πώληση, όπως: αγοράζω, ανταλλάσσω, πιπράσκω (πουλώ), πωλώ, τιμῶ (ορίζω ως τιμή), ώνοῦμαι (αγοράζω) κ.ά. **Μείζονος** αὐτὰ τιμῶνται.
- δ. Γενική της ποινής ή του τιμήματος.** Προσδιορίζει ρήματα καταδικαστικά όπως: τιμῶμαι (προτείνω ως ποινή), ὑπάγω (καταγγέλλω για έγκλημα που τιμωρείται με), καταγιγνώσκω, καταψηφίζομαι (καταδικάζω / καταδικάζομαι) κ.ά. *Τιμᾶται δ' οὖν μοι ὁ ἀνὴρ θανάτου.*
- ε. Γενική του τόπου (σπαν.).** Η χρήση της είναι περιορισμένη: *Θέτις ἀνεδύη ἄλός.*
- στ. Γενική του σκοπού.** Είναι γενική έναρθρου απαρεμφάτου που εκφράζει το σκοπό της ενέργειας του ρηματικού τύπου που προσδιορίζει. *Ἐπεμψαν πρέσβεις τοῦ λαβεῖν τ' ἀνδράποδα.*

β. Η δοτική

Η δοτική ως επιρρηματικός προσδιορισμός διακρίνεται σε:

- α. Δοτική της αιτίας.** Δηλώνει την αιτία και προσδιορίζει ρήματα ψυχικού πάθους. *Χαλεπῶς φέρω τοῖς παροῦσι πράγμασι.*
- β. Δοτική του τόπου.** Εκφέρεται με:
- α) Δοτική τοπωνυμίων, όπως Δελφοῖς, Ἐλευσῖνι, Ἴσθμοῖ, Μαραθῶνι, κ.α. και δηλώνει στάση σε τόπο.
- β) Δοτικοφανή επιρρήματα, δηλαδή τη δοτική ονομάτων και δηλώνουν στάση σε τόπο ή κίνηση διαμέσου ενός τόπου (διέλευση), όπως: ἄλλη (αλλού, από αλλού), ἦ / ὅπη (όπου, από όπου), ταύτη (εδώ, μέσα από αυτό το μέρος), τῆδε (σ'αυτό εδώ το μέρος) κ.ά. *Ἡ ἐν Μαραθῶνι μάχη Μήδων πρὸς Ἀθηναίους.*
- γ. Δοτική του χρόνου.** Τέτοιες είναι οι δοτικές ονομάτων εορτών, (όπως Ἐλευσινίους, Παναθηναίους) και οι δοτικές ονομάτων που δηλώνουν χρόνο, όπως: ἔτει, ἡμέρα, θέρει, μηνί, νυκτί, χρόνω, τῆ προτεραία, τῆ ὑστεραία. *Τετάρτη δὲ ἡμέρα καταβαίνουσιν εἰς τὸ πεδῖον.*
- δ. Δοτική της συνοδείας.** Προσδιορίζει κυρίως ρήματα που δηλώνουν κίνηση. *Ἐπορεύοντο τρισχιλίους ὀπλίταις.*
- ε. Δοτική της αναφοράς.** Συντάσσεται με ρήματα που δηλώνουν σύγκριση, διαφορά, υπεροχή και μεταφράζεται με τα «ως προς», «σε». *Ἐλένη καὶ τῷ γένει καὶ τῷ κάλλει πολὺ διήνεγκεν.*
- στ. Δοτική του οργάνου ή του μέσου.** Δηλώνει το ὄργανο, (κάτι υλικό) ή το μέσο (κάτι αφηρημένο, τη βοήθεια) με το οποίο γίνεται αυτό που σημαίνει το ρήμα. *Ἦν δὲ ὠκοδομημένον (τὸ τεῖχος) πλίνθοις (Δοτική του οργάνου), Αἰ μάχαι κρίνονται ταῖς ψυχαῖς (Δοτική του μέσου).*
- ζ. Δοτική του τρόπου.** Εκφέρεται με τα δοτικοφανή επιρρήματα τρόπου, όπως: λόγῳ, ἔργῳ, δημοσίᾳ, σιγῆ, φύσει κ.ά. *Οἱ δὲ θάρβαροι [...] πολλῆ βοῆ καὶ θορύβῳ προσέκειντο.*
- η. Δοτική του ποσού (του μέτρου ή της διαφοράς).** Συντάσσεται με επιρρήματα ή άλλες λέξεις που έχουν συγκριτική σημασία, όπως: πολλῶ, ὀλίγῳ, τοσοῦτῳ κ.ά. **Πολλῶ** κρεῖττον ἔστιν ἐμφανῆς φίλος ἢ χρυσὸς ἀφανῆς.

γ. Η αιτιατική

Η αιτιατική ως επιρρηματικός προσδιορισμός διακρίνεται σε:

- α. Αιτιατική της αναφοράς.** Προσδιορίζει κυρίως ρήματα που σημαίνουν ομοιότητα ή διαφορά. Ως αιτιατικές της αναφοράς χρησιμοποιούνται οι παρακάτω λέξεις και εκφράζονται με τα «ως προς», «σε»: τὸ γένος, τὸ μέγεθος, τὸ ἐπί σε (= ὅσο εξαρτάται από σένα), τὸ πάλαι, τὴν φύσιν κ.ά. *Διαφέρει γυνὴ ἀνδρὸς τὴν φύσιν.*
- β. Αιτιατική του χρόνου.** Συνήθεις αιτιατικές του χρόνου είναι οι παρακάτω: ἔτος, τὸ νῦν, τὸ πρῶτον, τὸ πάλαι, ἡμέραν κ.ά. *Αἰ δὲ σπονδαὶ ἐνιαυτὸν ἔσσονται.*
- γ. Αιτιατική του τόπου.** Ως αιτιατικές του τόπου χρησιμοποιούνται συγκεκριμένα ουσιαστικά, όπως: σταδίους, μακράν, πλοῦν, ὁδὸν κ.ά. *Τὴν ἠδίστην τε καὶ ῥάστην ὁδὸν ἄξω σε.*
- δ. Αιτιατική του τρόπου.** Συνήθεις αιτιατικές του τρόπου είναι: δίκην, δωρεάν, τὴν εὐθεΐαν, τρόπον τινὰ κ.ά. *Τὸν αὐτὸν τρόπον ὑμεῖς, ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οἰκεῖτε τὴν πόλιν.*
- ε. Αιτιατική της αιτίας.** Προσδιορίζει ρήματα δικανικής σημασίας, ψυχικού πάθους ή άλλα των οποίων η ενέργεια χρειάζεται αιτιολόγηση. Οι μοναδικές αιτιατικές της αιτίας (χωρίς πρόθεση) είναι τέσσερις: **τι, ὅ, τι, τοῦτο, ταῦτα.** *Τοῦτο ἄχθεσθε.*
- στ. Αιτιατική του σκοπού.** Εκφέρεται με το ουδέτερο δεικτικής, αναφορικής ή ερωτηματικής αντωνυμίας και συντάσσεται κυρίως με ρήματα κίνησης. *Ἑρωτῶντο ὅ, τι ἦκοιεν.*
- ζ. Αιτιατική της ποινής.** Συντάσσεται με ρήματα που έχουν τη σημασία του «καταδικάζω». *Ἀθηναῖοι Σωκράτους θάνατον κατέγνωσαν.*

3. Οι Εμπρόθετοι Επιρρηματικοί Προσδιορισμοί

Δηλώνουν επιρρηματικές σχέσεις όπως:

αιτία, τρόπο, τόπο, ποσό, χρόνο, σκοπό, αναφορά, συνοδεία, όργανο, μέσο, όρο, συμφωνία, εναντίωση, διαφορά, κατάσταση, ενώπιον, αφετηρία, προέλευση, εξάρτηση, καταγωγή, προσθήκη, υπεράσπιση, ωφέλεια, χωρισμό, εξαίρεση, φιλική ή εχθρική διεύθυνση κ.ά.

Ἐκ τῆς πόλεως ἀπήλθεν (αφετηρία), **Ταῦτα ἐπὶ τοῖς δικασταῖς ἔλεγεν** (ενώπιον), **Οὐδείς εὐτύχησε διὰ βίου** (χρόνο), **Τοῦτο κατ'έμοῦ ἔλεξεν** (εναντίωση), **Ἀγησίλαος ἐν τούτοις ἦν** (κατάσταση), **Πρὸ τῆς Ἑλλάδος ἀποθνήσκει** (υπεράσπιση), **Πρὸς τούτοις μανθάνουσι καὶ τοξεύειν** (προσθήκη), **Ἐφ' ὑμῖν ἔστι τούτους κολάζειν** (εξάρτηση), **Ἦλθε παρὰ Κυαξάρου ἄγγελος** (προέλευση).

4. Το επιρρηματικό και προληπτικό κατηγορούμενο

Το επιρρηματικό και το προληπτικό κατηγορούμενο δηλώνουν το μεν πρώτο τόπο, τρόπο, χρόνο, σκοπό, τάξη και σειρά, ενώ το δεύτερο δηλώνει το σκοπό.

Ἄσμενος ἐώρακά σε (επιρρηματικό κατηγορούμενο), **Φίλιππος μέγας ηὐξήθη** (προληπτικό κατηγορούμενο).

5. Το απαρέμφατο της αναφοράς και το απαρέμφατο του σκοπού

Το απαρέμφατο της αναφοράς και το απαρέμφατο του σκοπού ή του αποτελέσματος δηλώνουν αντίστοιχα αναφορά και σκοπό.

Δεινός (ἔστι) χρῆσθαι τοῦ πράγματος, **Οἱ στρατιῶται ἐπορεύοντο τειχίσαι** τὸ χωρίον.

6. Οι επιρρηματικές μετοχές

Η επιρρηματική μετοχή, λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός και εκφράζει ανάλογα με το είδος της τις επιρρηματικές σχέσεις του χρόνου, της αιτίας, του σκοπού, της υπόθεσης, της εναντίωσης, του τρόπου.

Ἐκεῖθεν δ' εὐθύς ἐπισιτισάμενοι ἔπλευσαν εἰς Αἰγὸς ποταμούς (χρονική μετοχή, δηλώνει χρόνο)

Οἱ Κερκυραῖοι ὡς νενικηκότες τρόπαιον ἔστησαν (αιτιολογική μετοχή δηλώνει αιτία)

Τοῦτο λέξων ἔρχομαι (τελική μετοχή δηλώνει σκοπό)

Αἰσχύνοντο ἂν μὴ ἀποδιδόντες χάριτας (υποθετική μετοχή δηλώνει υπόθεση)

Ἕλληνας ὧν Ἕλληνας ἀδικεῖ (εναντιωματική μετοχή δηλώνει εναντίωση)

Κραυγὴν πολλὴν ἐποίουν καλοῦντες ἀλλήλους (τροπική μετοχή δηλώνει τρόπο)

7. Οι επιρρηματικές προτάσεις

Και οι επιρρηματικές προτάσεις λειτουργούν ως επιρρηματικοί προσδιορισμοί και εκφράζουν ανάλογα με το είδος τους τις επιρρηματικές σχέσεις του χρόνου, της αιτίας, του σκοπού, της υπόθεσης, της εναντίωσης.

Ὅποτε θύοι Κρίτων (= Κάθε φορά που θυσιάζε ο Κρίτων), **ἐκάλει Ἀρχέδημον** (δευτερεύουσα χρονική πρόταση, δηλώνει χρόνο).

Θαυμάζω σε ἐν ταῖς συμφοραῖς, ὡς ῥαδίως αὐτὰς καὶ πράως φέρεις (δευτερεύουσα αιτιολογική πρόταση, δηλώνει αιτία).

Μὴ μέλλωμεν, ἵνα μὴ ὁ καιρὸς παρέλθῃ. (δευτερεύουσα τελική πρόταση, δηλώνει σκοπό).

Φῶς εἰ μὴ εἶχομεν, ὅμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἂν ἦμεν. (δευτερεύουσα υποθετική πρόταση, δηλώνει προϋπόθεση).

Γελαῖ ὁ μωρός, κἄν τι μὴ γελοῖον ἦ (δευτερεύουσα εναντιωματική πρόταση, δηλώνει εναντίωση).

Ἔχω τριήρεις, ὥστε ἐλεῖν τὸ ἐκείνων πλοῖον (δευτερεύουσα συμπερασματική πρόταση, δηλώνει αποτέλεσμα).

Δεῖ πρεσβείαν πέμπειν, ἥτις ταῦτ' ἐρεῖ (δευτερεύουσα αναφορική επιρρηματική τελική πρόταση, δηλώνει σκοπό)

Άσκηση:

1. Να βρεθούν και να αναγνωριστούν οι επιρρηματικοί προσδιορισμοί στο παρακάτω κείμενο.

Καίτοι ἔγωγε καὶ τιμῶμαι ἐκ τοῦ τοιοῦτου καὶ ἦσσαν ἐτέρων περὶ τῷ ἑαυτοῦ σώματι ὀρρωδῶ, νομίζων ὁμοίως ἀγαθὸν πολίτην εἶναι [...]: μάλιστα γὰρ ἂν ὁ τοιοῦτος καὶ τὰ τῆς πόλεως δι' ἑαυτὸν βούλοιο ὀρθοῦσθαι. ὅμως δὲ οὔτε ἐν τῷ πρότερον χρόνῳ διὰ τὸ προτιμᾶσθαι εἶπον παρὰ γνώμην οὔτε νῦν ἄλλ' ἢ ἂν γινώσκω βέλτιστα ἐρῶ.

Θουκυδίδου Ἱστορία ΣΤ § 9.3

ΜΑΘΗΜΑ 17ο & 18ο: ΕΥΘΥΣ ΚΑΙ ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

Ευθύς ονομάζεται ο λόγος με τον οποίο αποδίδονται άμεσα οι σκέψεις ή οι επιθυμίες ενός προσώπου, όπως ακριβώς αυτές διατυπώθηκαν, χωρίς δηλαδή την παραμικρή παρεμβολή.

π.χ. *Ὁ δὲ νόμος τί κελεύει, ὅς ἐν τῇ στήλῃ ἔμπροσθέν ἐστι τοῦ βουλευτηρίου;*

Χαλεπόν δ' ἐρῶ σοι καὶ ἄλλο πάθημα, ὃ Σιμωνίδῃ, τῶν τυράννων.

Ἔθιζε σεαυτὸν εἶναι μὴ σκυθρωπὸν ἀλλὰ σύννου.

Πλάγιος ονομάζεται ο λόγος με τον οποίο τα λόγια ενός ομιλητή μεταφέρονται έμμεσα σε άλλον ή σε άλλους όχι αυτούσια, όπως ειπώθηκαν αρχικά, αλλά με αλλαγές στη μορφή τους επειδή εξαρτώνται από κάποιο ρήμα λεκτικό, δοξαστικό, αισθητικό, βουλευτικό, κ.ά.

π.χ. *Κῦρος ἐδήλωσεν ὅτι ἔτοιμοι εἰσὶ μάχεσθαι, εἴ τις ἐξέρχοιτο.*

Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κλέανδρος εἶπεν ὅτι Δέξιππον μὲν οὐκ ἐπαινοίῃ, εἰ ταῦτα πεποιηκῶς εἶη.

Εἶπε δὲ ὅτι, ἐπειδὴν ἡ στρατεία λήξῃ, εὐθύς ἀποπέμψει αὐτόν.

Περιπτώσεις πλάγιου λόγου

Γενικά πλάγιος λόγος μπορεί να είναι:

1. **Ειδικό απαρέμφατο:**

π.χ. *Πάντας ὑμᾶς οἶομαι γινώσκειν.*

2. **Ειδική πρόταση με εξάρτηση από ρήματα δοξαστικά, λεκτικά, γνωστικά, αισθητικά:**

π.χ. *Ἀλλ' γὰρ ὅτι μὲν ἐν Σπάρτῃ μάλιστα πείθονται ταῖς ἀρχαῖς τε καὶ τοῖς νόμοις, ἴσμεν ἅπαντες.*

3. **Τελικό απαρέμφατο με εξάρτηση από ρήματα βουλευτικά, κελευστικά, προτρεπτικά, συμβουλευτικά, αιτητικά, απαγορευτικά.**

π.χ. *Μένων ἐβούλετο πλουτεῖν.*

4. **Κατηγορηματική μετοχή με εξάρτηση από ρήματα γνωστικά, αισθητικά, δεικτικά, δηλωτικά, αγγελτικά:**

π.χ. *Ἴσθι ἀνόητος ὢν.*

5. **Πλάγια ερωτηματική πρόταση:**

π.χ. *Ἐπιμηθεὺς ἠπόρει ὄ,τι χρῆσαιτο.*

ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΕΥΘΕΟΣ ΛΟΓΟΥ ΣΕ ΠΛΑΓΙΟ

A. Οι κύριες προτάσεις στον πλάγιο λόγο.

1. Οι κύριες προτάσεις κρίσεως μετατρέπονται στον πλάγιο λόγο σε **ειδική πρόταση, ειδικό απαρέμφατο, κατηγορηματική μετοχή** ανάλογα με το είδος του ρήματος εξάρτησης.

2. Οι κύριες προτάσεις επιθυμίας στον πλάγιο λόγο μετατρέπονται σε **τελικό απαρέμφατο**.

3. Οι ευθείες ερωτηματικές προτάσεις στον πλάγιο λόγο μετατρέπονται σε **πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις**.

4. Ο ρηματικός τύπος στον πλάγιο λόγο διατηρεί τον χρόνο που είχε στον ευθύ λόγο.

Ειδικότερα:

Η κύρια πρόταση κρίσεως στον πλάγιο λόγο.

Η κύρια πρόταση κρίσεως στον πλάγιο λόγο μετατρέπεται σε:

Ειδική πρόταση, όταν εξαρτάται από λεκτικά, γνωστικά, αισθητικά, δεικτικά ρήματα και μνήμης, μάθησης.

Οι εγκλίσεις των προτάσεων κρίσεως στον πλάγιο λόγο:

- Διατηρείται η οριστική και στον πλάγιο λόγο όταν το ρήμα εξάρτησης είναι αρκτικού χρόνου (π.χ. α).
- Τρέπεται σε ευκτική του πλάγιου λόγου η οριστική όταν το ρήμα εξάρτησης είναι ιστορικού χρόνου (π.χ. β).
- Οι δυνητικές εγκλίσεις (οριστική και ευκτική) διατηρούνται ανεξάρτητα από το χρόνο του ρήματος εξάρτησης (π.χ. γ, δ, ε, στ).

ΠΙΝΑΚΑΣ ΜΕΤΑΤΡΟΠΗΣ ΤΟΥ ΕΥΘΕΟΣ ΛΟΓΟΥ ΣΕ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑ ΕΙΔΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ.

ΕΥΘΥΣ ΛΟΓΟΣ (ΠΡΟΤΑΣΗ ΚΡΙΣΕΩΣ)	ΡΗΜΑ ΕΞΑΡΤΗΣΗΣ	ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ (ΕΙΔΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ)
Σωκράτης οὐ νομίζει θεούς. (οριστική)	λέγει → εἶπεν →	α. Οὗτος λέγει ὅτι Σωκράτης οὐ νομίζει θεούς. β. Οὗτος εἶπεν ὅτι Σωκράτης οὐ νομίζει θεούς.
Σωκράτης οὐ ἂν ἐνόμισε θεούς. (δυνητική οριστική)	λέγει → εἶπεν →	γ. Οὗτος λέγει ὅτι Σωκράτης οὐκ ἂν ἐνόμισεν θεούς. δ. Οὗτος εἶπεν ὅτι Σωκράτης οὐκ ἂν ἐνόμισεν θεούς.

Σωκράτης οὐκ ἂν νενομικῶς εἶη θεοῦς. (δυνητική ευκτική)	λέγει → εἶπεν →	ε. Οὗτος λέγει ὅτι Σωκράτης οὐκ ἂν νενομικῶς εἶη θεοῦς. στ. Οὗτος εἶπεν ὅτι Σωκράτης οὐκ ἂν νενομικῶς εἶη θεοῦς.
---	--------------------	---

Ειδικό απαρέμφατο,

ὅταν εξαρτάται:

- ἀπὸ ρήματα λεκτικά, δοξαστικά, δηλωτικά, λεκτικά, γνωστικά, αισθητικά, δεικτικά,
- ἀπὸ τὸ ρήμα **φημί**
- καὶ ἀπὸ τὰ ρήματα **ἐλπίζω, ὄμνυμι, προσδοκῶ, ἐπαγγέλλομαι, ὑπισχνούμαι.**

Τὸ ρήμα τοῦ ευθέου λόγου μετατρέπεται στὸν πλάγιό λόγο σε απαρέμφατο ὡς ἐξῆς:

- **Κάθε ἐγκλίση μετατρέπεται σε απαρέμφατο** (π.χ. α-στ).
- **Ἡ δυνητική ἐγκλίση μετατρέπεται σε δυνητικό απαρέμφατο** (π.χ. β.γ.ε.στ).
- **Ὁ χρόνος τοῦ ρήματος ἐξάρτησης δὲν ἐπηρεάζει τὸ απαρέμφατο.**
- **Ὁ χρόνος τοῦ ρήματος τοῦ ευθέου λόγου καθορίζει τὸν χρόνο τοῦ απαρέμφατου.**

Δηλαδή:

Ἐγκλίση **ενεστώτα** ἢ **παρατατικού** → **απαρέμφατο ενεστώτα** (π.χ. α, β).

Ἐγκλίση **μέλλοντα** → **απαρέμφατο μέλλοντα** (π.χ. δ).

Ἐγκλίση **αορίστου** → **απαρέμφατο αορίστου** (π.χ. ε).

Ἐγκλίση **παρακειμένου** ἢ **υπερσυντελικού** → **απαρέμφατο παρακειμένου** (π.χ. στ).

Κατὰ τὴ μετατροπὴ τοῦ ευθέου λόγου **σε απαρέμφατο** ἐλέγχουμε ἀν ἔχουμε **ταυτοπροσωπία** ἢ **ετεροπροσωπία**.

- Στὴν περίπτωσιν τῆς **ταυτοπροσωπίας** τὸ ρήμα ἐξάρτησης καὶ τὸ απαρέμφατο ἔχουν **τὸ ἴδιο υποκείμενο**, σε πτώσιν **ονομαστική** (π.χ. δ, στ).
- Στὴν περίπτωσιν τῆς **ετεροπροσωπίας** τὸ απαρέμφατο ἔχει **διαφορετικό υποκείμενο** ἀπὸ τὸ ρήμα ἐξάρτησης, σε πτώσιν **αιτιατική** (π.χ. α, β, γ, ε).

ΠΙΝΑΚΑΣ ΜΕΤΑΤΡΟΠΗΣ ΤΟΥ ΕΥΘΕΟΥ ΛΟΓΟΥ ΣΕ ΕΙΔΙΚΟ ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ

ΕΥΘΥΣ ΛΟΓΟΣ (ΠΡΟΤΑΣΗ ΚΡΙΣΕΩΣ)	ΡΗΜΑ ΕΞΑΡΤΗΣΗΣ	ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ(ΕΙΔΙΚΟ ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ)
Σωκράτης οὐ νομίζει θεοῦς. (οριστική)	λέγουσιν/ εἶπον → (Οὔτοι)	α. Οὔτοι λέγουσιν/ εἶπον Σωκράτην οὐ νομίζουν θεοῦς.
Σωκράτης οὐκ ἂν ἐνόμιζε θεοῦς. (δυνητική οριστική)	λέγουσιν/ εἶπον → (Οὔτοι)	β. Οὔτοι λέγουσιν/ εἶπον Σωκράτην οὐ ἂν νομίζουν θεοῦς.
Σωκράτης οὐκ ἂν νομίζει θεοῦς. (δυνητική ευκτική)	λέγουσιν/ εἶπον → (Οὔτοι)	γ. Οὔτοι λέγουσιν/ εἶπον Σωκράτην οὐ ἂν νομίζουν θεοῦς.
Οἱ στρατιῶται ταῦτα ποιήσουσι . (οριστική)	φασί/ ἔφασαν → (Οἱ στρατιῶται)	δ. Οἱ στρατιῶται φασί/ ἔφασαν ταῦτα ποιήσιν .
Οἱ στρατιῶται ταῦτα ἂν ἐποίησαν . (δυνητική οριστική)	φησί/ ἔφη → (Οὔτος)	ε. Οὔτοι φησί/ ἔφη τοὺς στρατιώτας ταῦτα ἂν ποιήσαι .
Οἱ στρατιῶται ταῦτα ἂν πεπονηκότες εἶεν . (δυνητική ευκτική)	φασί/ ἔφασαν → (Οἱ στρατιῶται)	στ. Οἱ στρατιῶται φασί/ ἔφασαν ταῦτα ἂν πεπονηκέναι .

Κατηγορηματική μετοχή,

ὅταν εξαρτάται ἀπὸ ρήματα **γνωστικά, αισθητικά, δείξης, ἀγγελίας, ἐλέγχου, μνήμης, μάθησης**.

Τὸ ρήμα τοῦ ευθέου λόγου μετατρέπεται στὸν πλάγιό λόγο σε κατηγορηματικὴ μετοχή ὡς ἐξῆς:

- Κάθε ἐγκλίση μετατρέπεται σε μετοχή.
- Ἡ **δυνητική** ἐγκλίση μετατρέπεται σε **δυνητικὴ** μετοχή.
- **Ὁ χρόνος τοῦ ρήματος ἐξάρτησης δὲν ἐπηρεάζει τὴ μετοχή.**
- **Ὁ χρόνος τοῦ ρήματος τοῦ ευθέου λόγου καθορίζει τὸν χρόνο τῆς μετοχῆς.**

Δηλαδή:

Ἐγκλίση **ενεστώτα** ἢ **παρατατικού** → **μετοχὴ ενεστώτα** (π.χ. α, ε).

Έγκλιση μέλλοντα → μετοχή μέλλοντα (π.χ. β).

Έγκλιση αορίστου → μετοχή αορίστου (π.χ. γ, στ).

Έγκλιση παρακειμένου ή υπερσυντελικού → μετοχή παρακειμένου (π.χ. δ, ζ).

Η κατηγορηματική μετοχή του πλαγίου λόγου, όταν είναι συνημμένη στο υποκείμενο του ρήματος εξάρτησης, τίθεται σε πτώση ονομαστική και συμφωνεί με το υποκείμενο σε γένος, αριθμό και πτώση:

ΠΙΝΑΚΑΣ ΜΕΤΑΤΡΟΠΗΣ ΤΟΥ ΕΥΘΕΟΣ ΛΟΓΟΥ ΣΕ (ΣΥΝΗΜΜΕΝΗ) ΚΑΤΗΓΟΡΗΜΑΤΙΚΗ ΜΕΤΟΧΗ

ΕΥΘΥΣ ΛΟΓΟΣ	ΡΗΜΑ ΕΞΑΡΤΗΣΗΣ	ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ
Τιμῶμαι ὑπὸ πάντων. (οριστική ενεστώτα) Ἔτιμῶμην ὑπὸ πάντων. (παρατατικός)	Οἶδα / Ἔγνων →	α. (Εγώ) οἶδα / ἔγνων τιμώμενος ὑπὸ πάντων.
Τιμηθήσομαι ὑπὸ πάντων. (οριστική μέλλοντα)	Οἶδα / Ἔγνων →	β. (Εγώ) οἶδα / ἔγνων τιμηθόμενος ὑπὸ πάντων.
Ἔτιμησάμην ἂν ὑπὸ πάντων. (δυνητική οριστική αορίστου)	Οἶδα / Ἔγνων →	γ. (Εγώ) οἶδα / ἔγνων τιμησόμενος ἂν ὑπὸ πάντων.
Τετιμημένος εἶην ἂν ὑπὸ πάντων. (δυνητική ευκτική παρακειμένου)	Οἶδα / Ἔγνων →	δ. (Εγώ) οἶδα / ἔγνων τετιμημένος ἂν ὑπὸ πάντων.

Η κατηγορηματική μετοχή του πλαγίου λόγου, όταν είναι συνημμένη στο αντικείμενο του ρήματος εξάρτησης, τίθεται σε πλάγια πτώση και συμφωνεί με το υποκείμενό της σε γένος, αριθμό και πτώση:

ΠΙΝΑΚΑΣ ΜΕΤΑΤΡΟΠΗΣ ΤΟΥ ΕΥΘΕΟΣ ΛΟΓΟΥ ΣΕ (ΑΠΟΛΥΤΗ) ΚΑΤΗΓΟΡΗΜΑΤΙΚΗ ΜΕΤΟΧΗ.

ΕΥΘΥΣ ΛΟΓΟΣ	ΡΗΜΑ ΕΞΑΡΤΗΣΗΣ	ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ
Κῦρος ἐν Κιλικίᾳ ἔστι. (οριστική ενεστώτα) Κῦρος ἐν Κιλικίᾳ ἦν. (παρατατικός)	Γινώσκωμεν / Ἔγνωνμεν →	ε. Γινώσκωμεν / Ἔγνωνμεν Κῦρον ἐν Κιλικίᾳ ὄντα.
Κῦρος ἐν Κιλικίᾳ ἂν ἐγένετο. (δυνητική οριστική αορίστου)	Γινώσκωμεν / Ἔγνωνμεν →	στ. Γινώσκωμεν / Ἔγνωνμεν Κῦρον ἐν Κιλικίᾳ ἂν γενόμενον.
Κῦρος ἐν Κιλικίᾳ ἂν γεγονώς εἶη. (δυνητική ευκτική παρακειμένου)	Γινώσκωμεν / Ἔγνωνμεν →	ζ. Γινώσκωμεν / Ἔγνωνμεν Κῦρον ἐν Κιλικίᾳ ἂν γεγονότα.

9. Η κύρια πρόταση επιθυμίας στον πλάγιο λόγο.

Η κύρια πρόταση επιθυμίας στον πλάγιο λόγο μετατρέπεται σε κάθε περίπτωση σε τελικό απαρέμφατο. Εξαρτάται από ρήματα βουλευτικά, προτρεπτικά, αποτρεπτικά, παραχωρητικά, απαγορευτικά, αποπειρατικά, δυνητικά, διστακτικά κ.λ.π.

23. Η υποτακτική, η προστακτική, η ευχετική ευκτική των προτάσεων επιθυμίας (και σπανιότερα η ευχετική οριστική) τρέπονται σε τελικό απαρέμφατο.

24. Ο χρόνος του ρήματος εξάρτησης δεν επηρεάζει το απαρέμφατο.

25. Ο χρόνος του ρήματος του ευθέος λόγου επηρεάζει τον χρόνο του απαρεμφάτου ως εξής:

Δηλαδή:

Έγκλιση ενεστώτα → απαρέμφατο ενεστώτα (π.χ. α).

Έγκλιση μέλλοντα → απαρέμφατο μέλλοντα (π.χ. γ).

Έγκλιση αορίστου → απαρέμφατο αορίστου (π.χ. β, δ).

Παρατήρηση:

Κατά τη μετατροπή του ευθέος λόγου σε απαρέμφατο ελέγχουμε αν έχουμε ταυτοπροσωπία (π.χ. γ) ή ετεροπροσωπία (π.χ. α, β, δ).

ΕΥΘΥΣ ΛΟΓΟΣ	ΡΗΜΑ ΕΞΑΡΤΗΣΗΣ	ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ
α. Λέγετε ταῦτα τοῖς στρατιώταις. β. Ἀκούσωμεν τοῦ ἀνδρός.	ἐκέλευε → παραινεῖ →	α. Οὗτος ἐκέλευε αὐτοὺς λέγειν ταῦτα τοῖς στρατιώταις. β. Οὗτος παραινεῖ τούτους ἀκοῦσαι τοῦ ἀνδρός.
γ. Ἐσοίμην εὐτυχής. δ. Γένοισθε εὐτυχεῖς.	Εὐχομαι → Ἡυχόμην →	γ. Εὐχομαι εὐτυχής ἔσσεσθαι. δ. Ἡυχόμην ὑμᾶς γενέσθαι εὐτυχεῖς.

Οι ευθείες ερωτηματικές προτάσεις στον πλάγιο λόγο.

Οι ευθείες ερωτηματικές προτάσεις μετατρέπονται στον πλάγιο λόγο σε πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις. Εξαρτώνται από ρήματα ερωτηματικά, γνωστικά, λεκτικά, δεικτικά, σκέψης, φροντίδας, απόπειρας, προσοχής.

- Διατηρούν την αρχική έγκλιση όταν εξαρτώνται από ρήμα αρκτικού χρόνου (π.χ. α, γ).
- Μετατρέπουν σε ευκτική του πλάγιου λόγου την οριστική και απορηματική υποτακτική, όταν εξαρτώνται από ρήμα ιστορικού χρόνου (π.χ. β, δ).
- Παραμένουν στον πλάγιο λόγο ερωτήσεις ολικής άγνοιας (π.χ. γ, δ) ή μερικής άγνοιας (π.χ. α, β), μονομελείς (π.χ. α-δ) ή διμελείς (π.χ. ε), όπως ακριβώς ήταν στον ευθύ λόγο.

Δηλαδή:

ΕΥΘΕΙΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ	ΡΗΜΑ ΕΞΑΡΤΗΣΗΣ	ΠΛΑΓΙΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ
Τίς ποιεί ταῦτα;	ἐρωτᾷ → ἠρώτα →	α. Οὗτος ἐρωτᾷ ὅστις ποιεῖ ταῦτα. β. Οὗτος ἠρώτα ὅστις ποιεῖ ταῦτα.
Παραδῶμεν Κορινθίους τὴν πόλιν;	ἐρωτῶσι → ἠρώτων →	γ. Τὸν θεὸν ἐρωτῶσι εἰ παραδῶσιν Κορινθίους τὴν πόλιν. δ. Τὸν θεὸν ἠρώτων εἰ παραδοῖεν Κορινθίους τὴν πόλιν.

Παρατήρηση:

Μερικές φορές διατηρούν την απορηματική υποτακτική και μετά από ρήμα εξάρτησης ιστορικού χρόνου όταν προβάλλεται κάτι ασαφές ή αβέβαιο και εκφράζεται η γνώμη του υποκειμένου της δευτερεύουσας πρότασης.

ΕΥΘΕΙΑ ΕΡΩΤΗΣΗ	ΡΗΜΑ ΕΞΑΡΤΗΣΗΣ	ΠΛΑΓΙΑ ΕΡΩΤΗΣΗ
Κατακαύσωμεν αὐτούς ἢ τί ἄλλο χρῆσώμεθα;	ἐβουλεύοντο →	ε. Οὗτοι ἐβουλεύοντο εἴτε κατακαύσωσιν αὐτούς ἢ τί ἄλλο χρήσονται.

Οι ευθείες ερωτηματικές προτάσεις μετατρέπουν στον πλάγιο λόγο τα ερωτηματικά, τα αναφορικά επιρρήματα και τις αναφορικές ερωτηματικές αντωνυμίες εισαγωγής ως εξής:

ΠΙΝΑΚΑΣ ΜΕΤΑΤΡΟΠΗΣ ΣΤΗΝ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΠΛΑΓΙΟΥ ΛΟΓΟΥ

Εισαγωγή Ευθέου Λόγου	Εισαγωγή Πλάγιου Λόγου	Παραδείγματα	
		Ευθύς λόγος → Πλάγιος λόγος	
Τα ερωτηματικά μόρια τρέπονται: οὐκουν οὐκοῦν ἄρα ἄρ' ἄραγε χωρίς ερωτηματικό μόριο	εἰ	Θεός ἐστιν; ἄρα γε τοῦτ' ἄρ' ἐγὼ ποτ' ὄψομαι;	Σαφῶς δ' οὐκ οἶδ' εἰ θεός ἐστιν. Ἦπόρει εἰ τοῦτ' ὄψοιτο ποτε.
πότερον.... ἢ ἢ	πότερον/ πότερα.... ἢ εἰ... ἢ εἴτε... εἴτε ἐάν... ἢ	Πότερον βούλοιο μένειν ἢ ἀπιέναι.	Διηρώτα (τόν Κῦρον) πότερον βούλοιο μένειν ἢ ἀπιέναι.
Οι ερωτηματικές αντωνυμίες ή διατηρούνται ή τρέπονται στις αντίστοιχες αναφορικές: τίς πόσος ποῖος πότερος πηλίκος	ὅστις ὅσος/ ὀπόσος οἷος/ ὀποῖος ὀπότερος ἠλίκος/ ὀπηλίκος κ.λπ	Τίς εἶ; Τίνες ἂν τολμήσειαν εἰπεῖν ψευδῆ; Πόσῃν ὀδόν διηλάσατε;	Ἦρώτων αὐτόν τίς/ ὅστις εἶη. Ἔγωγε ἀπορῶ οἴτινες ἂν τολμήσειαν εἰπεῖν ψευδῆ. Ἐκ δέ τούτου ἐπυνθάνετο ἤδη αὐτῶν καί ὀπόσῃν ὀδόν διήλασαν.
Τα ερωτηματικά επιρρήματα ή διατηρούνται ή τρέπονται στα αντίστοιχα αναφορικά: ποῦ ποῖ πῆ πῶς πόθεν πότε	ὅπου ὀποι ὀπῆ ὠς/ ὀπως ὀθεν/ ὀπόθεν ὀτε/ ὀπότε κ.λπ.	Πῶς ἂν τὴν μάχην ποιησαίμεθα; Ποῖ ἄγοιμεν; Πῶς οἱ νέοι ἄριστοι ἔσσονται;	Ἔβουλεύοντο πῶς/ ὀπως τὴν μάχην ποιήσαιντο. Ἦπόρουν ὀποι ἄγοινο. Σκοποῦμεν ὀπως οἱ νέοι ἄριστοι ἔσσονται.

Β. Οι δευτερεύουσες προτάσεις στον πλάγιο λόγο.

Οι λοιπές δευτερεύουσες προτάσεις του ευθέος λόγου παραμένουν δευτερεύουσες προτάσεις και στον πλάγιο λόγο.

Παρατηρήσεις:

- Διατηρούν το είδος τους.
- Διατηρούν την έγκλιση του ευθέος λόγου όταν το ρήμα εξάρτησης είναι αρκτικού χρόνου (π.χ. α).
- Διατηρούν τη δυνητική έγκλιση (δυνητική οριστική, δυνητική ευκτική) στον πλάγιο λόγο ανεξάρτητα από το χρόνο εξάρτησης (π.χ. β, γ).
- Μετατρέπουν σε ευκτική του πλαγίου λόγου την οριστική ή την υποτακτική (με ή χωρίς «άν» αοριστολογικό) όταν το ρήμα εξάρτησης είναι ιστορικού χρόνου. Στην τελευταία περίπτωση χάνεται το αοριστολογικό «άν» (π.χ. δ, ε).
- Μετατρέπεται το πρόσωπο του ρήματος αν χρειάζεται (π.χ. β, δ).

Διατηρείται και στον πλάγιο λόγο:	Παραδείγματα:
Η οριστική μετά από ρήμα αρκτικού χρόνου.	α. Ἄγε τὸ στράτευμα ἐπὶ κατὰ μέσον τῶ τῶν πολεμίων, ὅτι ἐκεῖ βασιλεύς ἐστι. (δευτερεύουσα αιτιολογική πρόταση) → Κῦρος κελεύει τῶ Κλεάρχῳ ἄγειν τὸ στράτευμα ἐπὶ κατὰ μέσον τῶ τῶν πολεμίων, ὅτι ἐκεῖ βασιλεύς ἐστι.
Η δυνητική οριστική	β. Πάντες ὄπλα κατεσκεύαζον, ὥστε τήν πόλιν ὄντως ἄν ἠγήσω πολέμου ἐργαστήριον. (δευτερεύουσα συμπερασματική πρόταση) → Φησὶ πάντας ὄπλα κατασκευάζειν, ὥστε τήν πόλιν ὄντως ἄν ἠγήσατο πολέμου ἐργαστήριον.
Η δυνητική ευκτική	γ. Τοὺς δ' ἀπαιδέτους ἀρετῆς θαυμάζοιμι ἄν, εἴ τι πλέον ἄν ὠφελήσειε λόγος. (δευτερεύουσα αιτιολογική πρόταση) → Ἔλεξεν ὅτι τοὺς δ' ἀπαιδέτους ἀρετῆς θαυμάζοι ἄν, εἴ τι πλέον ἄν ὠφελήσειε λόγος.

Μετατρέπεται στον πλάγιο λόγο:	Παραδείγματα:
Η οριστική → ή η υποτακτική →	σε Ευκτική του πλαγίου λόγου μετά από ρήμα αρκτικού χρόνου.
	δ. Πάντες γὰρ ὑπολαμβάνομεν, ὃ ἐπιστάμεθα. (δευτερεύουσα αναφορική πρόταση) → Ἀπεκρίθησαν ὅτι πάντες ὑπολαμβάνοιντο, ὃ ἐπίσταιντο.
	ε. Ἀμαρτάνουσι οἱ πολῖται, ἐὰν ταῦτα πράττωσι. (δευτερεύουσα υποθετική πρόταση) → Ἦγεῖτο ἀμαρτάνειν τοὺς πολίτας, ἐὰν ταῦτα πράττοιεν.

Παρατήρηση:

Μερικές φορές οι δευτερεύουσες προτάσεις διατηρούν και στον πλάγιο λόγο την απλή οριστική ή την υποτακτική και μετά από ιστορικό χρόνο, όταν ο συγγραφέας τηρεί αντικειμενική στάση σ' αυτά που διηγείται ή όταν κάτι παρουσιάζεται ως βέβαιο ή ως διαχρονική αλήθεια.

ΕΥΘΥΣ ΛΟΓΟΣ	ΡΗΜΑ ΕΞΑΡΤΗΣΗΣ	ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ
Ἄπίωμεν, μη γένηται ἐπίθεσις.	Ἐκέλευσε	Ἐκέλευσε τούτους ἀπιέναι μη γένηται ἐπίθεσις.

ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΠΛΑΓΙΟΥ ΛΟΓΟΥ ΣΕ ΕΥΘΥ

Κατά τη μετατροπή του πλαγίου λόγου σε ευθύ η εξαρτημένη πρόταση ή ο εξαρτημένος όρος **μετατρέπονται σε κύρια πρόταση.**

Η μετατροπή του πλαγίου λόγου σε ευθύ πραγματοποιείται σύμφωνα με τον παρακάτω πίνακα:

ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ	(ΜΕΤΑΤΡΕΠΕΤΑΙ ΣΕ)	ΕΥΘΥΣ ΛΟΓΟΣ
Ειδική Πρόταση. π.χ. Λέγει ὡς ὑβριστής εἰμι.	→ →	Κύρια πρόταση κρίσεως. Ἵβριστής εἶ.

Ειδικό Απαρέμφατο. π.χ. Αστυάγης ἤκουε τὸν παῖδα καλὸν κάγαθὸν εἶναι.	→ →	Κύρια πρόταση κρίσεως. Ὁ παῖς καλὸς κάγαθὸς ἔστι.
Κατηγορηματική μετοχή. π.χ. Ἔδειξαν ἐτοῖμοι ὄντες.	→ →	Κύρια πρόταση κρίσεως. Ἐτοῖμοι ἔσμεν.
Τελικό απαρέμφατο. π.χ. Ὁ σοφιστὴς ἠνάγκασεν ἡμᾶς ὁμολογεῖν.	→ →	Κύρια πρόταση επιθυμίας. Ὁμολογεῖτε.
Πλάγια ερωτηματική πρόταση. π.χ. Ἠρώτησε ὅστις ἀφίκοιτο.	→ →	Ευθεία ερωτηματική πρόταση. Τίς ἀφίκετο;

Παρατηρήσεις:

Κατά την μετατροπή του πλάγιου λόγου σε ευθύ:

Παραλείπονται:

α. Το ρήμα εξάρτησης (καθώς και το υποκείμενό του, αν δίδεται).

β. Οι ειδικοί σύνδεσμοι «ὅτι», «ὥς» (ὅταν πρόκειται για ειδική πρόταση).

γ. Το ερωτηματικό «εἰ» (ὅταν εισάγει πλάγια ερωτηματική πρόταση).

Μετατρέπονται:**1. το πρόσωπο του ρήματος:**

π.χ. Λέγει ὡς ὑβριστὴς εἰμι. → Ὑβριστὴς εἶ.

2. οι προσωπικές, επαναληπτικές, αυτοπαθείς και κτητικές αντωνυμίες:

π.χ. Φησὶ γὰρ ὁ κατήγορος οὐ δικαίως με λαμβάνειν τὸ παρὰ τῆς πόλεως ἀργύριον → Οὐ δικαίως οὗτος λαμβάνει τὸ παρὰ τῆς πόλεως ἀργύριον.

Εἶπε δὲ ὅτι εὐθύς ἀποπέμψει αὐτόν. → Εὐθύς ἀποπέμψω σε.

Σεύθης δὲ φησιν, ἂν πρὸς ἐκεῖνον ἴητε, εὔ ποιήσιν ὑμᾶς. → Ἄν πρὸς ἐμὲ ἴητε, εὔ ποιήσω ὑμᾶς.

3. οι αναφορικές αντωνυμίες και επιρρήματα σε ερωτηματικές αντωνυμίες και επιρρήματα:

π.χ. Οὐκ ἔχω ὃ τι σοι ἀποκρίνωμαι. → Τί σοι ἀποκρίνωμαι;

Ἀποροῦσι δ' ὅπως ποιήσουσιν. → Πῶς ποιήσομεν;

Ἡ ἐγκλιση του ρήματος ή ο ρηματικός τύπος:

Διατηρεῖται και στον ευθύ λόγο:	Παραδείγματα:
Η οριστική	Λέγει ὡς ὑβριστὴς εἰμι. → Ὑβριστὴς εἶ.
Η δυνητική οριστική	Ἔλεγεν ὅτι κρεῖττον ἂν ἦν αὐτῷ ἀποθανεῖν. → Κρεῖττον ἂν ἦν μοι ἀποθανεῖν.
Η δυνητική οριστική	Ἐβουλεύοντο πῶς ἂν τὴν μάχην ποιήσαιτο. → Πῶς ἂν τὴν μάχην ποιήσαιμεν;
Η απορηματική υποτακτική	Ἢπόρει ὃ τι εἴπη. → Τί εἶπω;

Μετατρέπεται στον ευθύ λόγο:	Παραδείγματα:
Η ευκτική του πλάγιου λόγου →	σε οριστική (πρόταση κρίσεως) Πλάγιος λόγος: Ἔλεγον ὅτι βασιλεὺς σφίσι φίλος ἔσοιτο. → Ευθύς λόγος: Βασιλεὺς ὑμῖν φίλος ἔσται.
	ή υποτακτική (πρόταση επιθυμίας) Πλάγιος λόγος: Ἠρώτων τίνος ἕνεκα πολεμήσοιεν. → Ευθύς λόγος: Τίνος ἕνεκα πολεμήσωμεν;
Το ειδικό απαρέμφατο →	Πλάγιος λόγος: Αἰγινῆται ἔλεγον οὐκ εἶναι αὐτόνομοι κατὰ τὰς σπονδάς. → Ευθύς λόγος: Οὐκ ἔσμεν αὐτόνομοι κατὰ τὰς σπονδάς.
Το τελικό απαρέμφατο →	Πλάγιος λόγος: Οὔτοι ἐκέλευσαν παραδοῦναι πόλιν καὶ οἰκίας τοῖς Λακεδαιμονίοις. → Ευθύς λόγος: Πόλιν καὶ οἰκίας παράδοτε τοῖς Λακεδαιμονίοις. → Ευθύς λόγος: Πόλιν καὶ οἰκίας παραδώτε τοῖς Λακεδαιμονίοις.
Η κατηγορηματική μετοχή →	Πλάγιος λόγος: Ἡμεῖς ἀδύνατοι ὀρῶμεν ὄντες. → Ευθύς λόγος: Ἡμεῖς ἀδύνατοι ἔσμεν.
Το δυνητικό	Πλάγιος λόγος: Ἐγίνωσκε Φίλιππον ἀδικοῦντα ἂν τὴν

απαρέμφατο (απαρέμφατο + ἄν) και η δυνητική κατηγορηματική μετοχ (μετοχή + ἄν) →		πόλιν. → Ευθύς λόγος: Φίλιππος ἠδίκηκε ἄν τὴν πόλιν.
	ἡ δυνητική ευκτική	Πλάγιος λόγος: Ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα Ἑλλήν' οὐδέν' ἄν ἔλθεῖν ἠγοῦμαι. → Ευθύς λόγος: Ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα Ἑλλήν οὐδεὶς ἄν ἔλθοι.

Οι δευτερεύουσες προτάσεις (εκτός από τις ειδικές και τις πλάγιες ερωτηματικές) του πλάγιου λόγου παραμένουν δευτερεύουσες προτάσεις στον ευθύ λόγο.

Διατηρούνται και στον ευθύ λόγο:	Παραδείγματα:
Οι δευτερεύουσες προτάσεις του πλάγιου λόγου (εκτός από τις ειδικές και τις πλάγιες ερωτηματικές).	Θηραμένης ἀντέκοπτε, λέγων ὅτι οὐκ εἰκὸς εἶη θανατοῦν, εἴ τις ἐτιμᾶτο ὑπὸ τοῦ δήμου. → Οὐκ εἰκὸς ἐστί θανατοῦν, εἴ τις τιμᾶται ὑπὸ τοῦ δήμου.

Μετατρέπεται στον ευθύ λόγο:	Παραδείγματα:
Το υποθετικό «εἰ» μετατρέπεται σε «ἐάν», ὅταν ο υποθετικός λόγος είναι: α) προσδοκώμενο και β) ἀόριστη επανάληψη στο παρόν-μέλλον.	Κῦρος ἐδήλωσεν ὅτι ἔτοιμοι εἰσὶ μάχεσθαι, εἴ τις ἐξέρχοιτο. → Ἔτοιμοί ἐσμεν μάχεσθαι, ἐάν τις ἐξέρχηται.

Ασκήσεις

1. Να μετατρέψετε τις ακόλουθες προτάσεις στον πλάγιο λόγο με όλες τις δυνατές μορφές χρησιμοποιώντας ως ρήμα εξάρτησης αυτό που δίνεται σε παρένθεση.

- Τὰ πλοῖα κατέκαυσεν, ἵνα μη Κῦρος διαβῆ. (οὗτος λέγει...)
- Ὅτε ἡ μάχη ἐγένετο, Τισσαφέρνης ἐν Σάρδεσιν ἔτυχεν ὦν. (Οὗτος διηγείτο ὅτι...)
- ἽΩ ἄνδρες, μὴ θαυμάζετε ὅτι χαλεπῶς φέρω τοῖς παροῦσι πράγμασι. (Κλέαρχος ἐκέλευε...)
- Ὅ μέλλεις ποιεῖν, μὴ λέγε. (Συμβουλεύειν...)
- Φίλιππος, εἰ τότε ταύτην ἔσχε τὴν γνώμην, οὐκ ἄν ἐκτήσατο τοσαύτην δύναμιν. (Γιγνώσκομεν...)
- Πῶς ἄν τὴν μάχην συμφορώτατα ἡμῖν αὐτοῖς ποιήσαιμεν; (Εβουλεύοντο ..)
- Οὗτος οὐ ποιεῖ ταῦτα. (Ἔγνωσαν...)
- Κατέβην χθὲς εἰς Πειραιᾶ. (Ἐφη Σωκράτης...)
- Ἐπειδὴν ἡ στρατεία λήξη, εὐθύς ἀποπέμψω σε. (Ἐφη..)
- Ὁ βασιλεὺς ἐν τοῖς σκευοφόροις ἐστί. (Οἱ Ἕλληνες ἤσθοντο...)

2. Στα παρακάτω παραδείγματα να τρέψετε τον ευθύ λόγο σε πλάγιο.

- Ἀλλὰ διαλέγου καὶ μάθε πρῶτον τίνες εἰσὶν. (ρήμα εξάρτ.: **παρήνει**).
- Τί φῶμεν πρὸς ταῦτα, ὦ Κρίτων; ἄλλο τι ἢ ὁμολογῶμεν; (ρήμα εξάρτ.: **ἠπόρει**).
- Ἀλλ' ἡμεῖς, ὦ ἄνδρες, μὴ πάθωμεν ταῦτα, ἀλλ' ἴωμεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους. (ρήμα εξάρτ.: **παραινεῖ**).
- Πότερον ὡς αἱ τέχναι νενέμηνται, οὕτω καὶ ταύτας νείμω; (ρήμα εξάρτ.: **ἠρώτα**).
- ἽΩ Σώκρατες, ἐγὼ μὲν ὦμην τοὺς φιλοσοφοῦντας εὐδαιμονεστέρους χρῆναι γίνεσθαι. (ρήμα εξάρτ.: **λέγει**).

3. Να μετατρέψετε σε πλάγιο λόγο τις επόμενες προτάσεις χρησιμοποιώντας ως ρήμα εξάρτησης αυτό που δίνεται σε παρένθεση.

- Τίς ἐστὶν ἡ χώρα; (Ξενοφῶν ἀνηρώτα)
- Βούλει τι, ὦ Κῦρε, παραγγεῖλαι; (Ξενοφῶν ἠρετο Κῦρον).
- Ἀναπλευσῆ (< ἀναπλέομαι = ἔρχομαι) ἔχων ἀργύριον; (Ἡρώτων αὐτόν)
- Πέρσης εἰμί, πορεύομαι δὲ ἀπὸ τοῦ Τιριβάζου στρατοπέδου, ὅπως τὰ ἐπιτήδεια λάβω. (Ἐφη)
- Ὁ Ἀγησίλαος ὅπως βοηθήσῃ τοῖς τυράννοις, πράγματα τῇ πόλει παρέχει. (Ἐλεγον οἱ πολῖται)
- Ἵστε τι χωρίον ἔξω τῆς Ἀττικῆς, ἐνθα οὐ προσβατὸν θανάτῳ; (Σωκράτης ἐπισκώπτων ἠρώτα)
- Εἰ μὴ βοηθήσετε, στρατεύσουσιν ἐφ' ἡμᾶς. (Οἱ Ὀλύμπιοι εἶπον αὐτοῖς)
- Κῦρος μὲν τέθνηκεν, Ἀριαῖος δὲ πέφευγεν ἐν τῷ σταθμῷ. (Ἐλεγε)
- Κλέαρχε, ἦκε. (Κῦρος παραγγέλλει (+ δοτική))
- Ποίαν ὁδὸν ἐπὶ τὸν βίον τράπωμαι; (Ὅρῳ σε ἀποροῦντα)
- Τί ἄν ποιῶν τὸν βίον εὐδαιμονέστατα διατελέσαιμι; (Ἐπερωτᾷ τὸν θεὸν)

4. Να τρέψετε τον ευθύ λόγο σε πλάγιο με εξάρτηση από το ρήμα στην παρένθεση:

1. Βουλεύησθε περὶ τῶν αἰχμαλώτων (Λύσανδρος τοὺς συμμάχους ἐκέλευσε).
2. Ἡμῖν οὐδὲν ἔστιν ἀγαθὸν ἄλλο εἰ μὴ ὄπλα καὶ ἀρετὴ (Θεόπομπος εἶπεν).
3. Ἀφίκοντό ποτε εἰς Παναθήναια Ζήνων τε καὶ Παρμενίδης (ἔλεγεν Πυθόδωρος).
4. Πότερον βούλει μένειν ἢ ἀπιέναι; (Ἡ μήτηρ διηρώτα τὸν Κύρον).
5. Ἡ πόλις κατελήφθη (Ἡσθοντο).
6. Ἐὰν ἡμῖν φίλια ταῦτ' ἦ βεβαίως, πέριξ τὴν Πελοπόννησον πολεμήσομεν (Ἐπρεσβεύοντο ὀρῶντες).

5. Να μετατρέψετε τις ακόλουθες προτάσεις από τον πλάγιο στον ευθύ λόγο.

1. Σωκράτης ἔλεγεν ὅτι, εἰ ἀναγκαῖον εἶη ἀδικεῖν ἢ ἀδικεῖσθαι, ἔλοιτ' ἂν ἀδικεῖσθαι.
2. Ἡγεῖται τὸ νόμιμον εἶναι δίκαιον.
3. Ἡσθοντο ὅτι ἡ πόλις ἂν καταληφθεῖη.
4. Καὶ τούτους ὀρᾶτε προθύμως σώζοντας τοὺς φίλους.
5. Οἱ Μυτιληναῖοι ἐβούλοντο ἀποπέμψασθαι τὰς ναῦς τῶν Ἀθηναίων.
6. Καὶ τοὺς φυγάδας ἐκέλευσε σὺν αὐτῷ στρατεῦεσθαι.
7. Ὁ Ἀγησίλαος ἔλεγεν ὅτι, εἰ βλαβερὰ τῇ Λακεδαιμόνι πεπραχῶς εἶη, δίκαιος εἶη ζημιοῦσθαι.
8. Πρωταγόρας ἐρωτᾷ, εἰ οὐκ αἰσχύνομαι τάγαθὰ δεινὰ καλῶν.
9. Μάθε πρῶτον τίνες εἰσίν.
10. Παρεκελεύοντο Κύρω, μὴ μάχεσθαι, ἀλλ' ὀπισθεν ἑαυτῶν τάττεσθαι.
11. Λέγουσιν ὡς, ἐπειδὴν τις ἀγαθὸς ὦν τελευτήσῃ, μεγάλην τιμὴν ἔχει.

6. Να μετατρέψετε τις ακόλουθες προτάσεις από τον πλάγιο στον ευθύ λόγο.

1. Σωκράτης ἔλεγεν ὅτι, εἰ ἀναγκαῖον εἶη ἀδικεῖν ἢ ἀδικεῖσθαι, ἔλοιτ' ἂν ἀδικεῖσθαι.
2. Ἡγεῖται τὸ νόμιμον εἶναι δίκαιον.
3. Ἡσθοντο ὅτι ἡ πόλις ἂν καταληφθεῖη.
4. Καὶ τούτους ὀρᾶτε προθύμως σώζοντας τοὺς φίλους.
5. Οἱ Μυτιληναῖοι ἐβούλοντο ἀποπέμψασθαι τὰς ναῦς τῶν Ἀθηναίων.
6. Καὶ τοὺς φυγάδας ἐκέλευσε σὺν αὐτῷ στρατεῦεσθαι.
7. Ὁ Ἀγησίλαος ἔλεγεν ὅτι, εἰ βλαβερὰ τῇ Λακεδαιμόνι πεπραχῶς εἶη, δίκαιος εἶη ζημιοῦσθαι.
8. Πρωταγόρας ἐρωτᾷ, εἰ οὐκ αἰσχύνομαι τάγαθὰ δεινὰ καλῶν.
9. Μάθε πρῶτον τίνες εἰσίν.
10. Παρεκελεύοντο Κύρω, μὴ μάχεσθαι, ἀλλ' ὀπισθεν ἑαυτῶν τάττεσθαι.
11. Λέγουσιν ὡς, ἐπειδὴν τις ἀγαθὸς ὦν τελευτήσῃ, μεγάλην τιμὴν ἔχει.

7. Να μεταφέρετε τις επόμενες περιόδους από τον πλάγιο λόγο στον ευθύ.

1. Ζεὺς ἐκέλευε Ἑρμῆν ἀπελθεῖν πρὸς Τίμωνα.
2. Λέγεται ὅτι Ἀλκιβιάδης, πρὶν εἴκοσι ἐτῶν εἶναι, Περικλεῖ διελέχθη περὶ νόμων.
3. Μάθε οἵτινές εἰσίν.
4. Ὁ ἀνὴρ ἔλεγε τῷ Ἑρμῆϊ ὅτι οὐκ ἂν λάβοι παρὰ τοῦ μὴ ἔχοντος.
5. Τισσαφέρνης ἐκέλευε, μέχρι δ' αὐτὸς ἦκοι, τὰς σπονδὰς μένειν.

8. Να τρέψετε σε ευθύ λόγο τις επόμενες προτάσεις:

1. Θεμιστοκλῆς εἶπεν ὅτι ἡ πόλις σφῶν τετείχισται.
2. Πάντες ἂν ὁμολογήσαιεν ὁμόνοιαν μέγιστον ἀγαθὸν εἶναι.
3. Κλέαρχος ἐκέλευσεν τοὺς κήρυκας περιμένειν.
4. Ξενοφῶν ἐπυρθάνετο ὅπως κάλλιστα πορευθεῖη.
5. Οἱ Μάκρωνες ἠρώτων εἰ δοῖεν ἂν τούτων τὰ πιστά.
6. Πάντες ἐψηφίσαντο βοηθεῖν μετ' Ἀγησιλάου τῇ Λακεδαιμόνι.
7. Οὐδενὶ φασιν Λακεδαιμόνιοι πολέμιοι ἦκειν.

ΜΑΘΗΜΑ 19ο: ΛΑΝΘΑΝΩΝ & ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΟΣ ΥΠΟΘΕΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΛΑΝΘΑΝΩΝ ΥΠΟΘΕΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

Λανθάνων ονομάζεται ο υποθετικός λόγος του οποίου η υπόθεση δεν είναι φανερή αλλά «λανθάνει», κρύβεται. Η υπόθεση μπορεί να κρύβεται:

σε μια υποθετική μετοχή

α) *Μή σωθέντων εκείνων τότε οὐδ' ἂν ὑμεῖς ὑπήρχετε νῦν.*

Υπόθεση: «εἰ μή ἐκεῖνοι ἐσώθησαν»

Απόδοση: «ἂν ὑπήρχετε»

Μη πραγματικό.

β) *Οἱ κολακεύοντες καὶ οἱ ἐξαπατῶντες πιστευθέντες τοὺς πιστεύσαντας ἀδικοῦσιν.*

Υπόθεση: «Ἐὰν πιστευθῶσιν»

Απόδοση: «ἀδικοῦσιν»

Αόριστη επανάληψη στο παρόν και στο μέλλον.

γ) *Μή καμῶν, οὐκ ἂν δύναιο εὐδαιμονεῖν.*

Υπόθεση: «εἰ μή κάμοις»

Απόδοση: «ἂν δύναιο»

Απλή σκέψη του λέγοντος.

Παρατήρηση: Τα στοιχεία που συναποτελούν τον υποθετικό λόγο είναι η μετοχή που ισοδυναμεί με υποθετική πρόταση και το ρήμα ή ο ρηματικός τύπος της πρότασης την απόδοση. Για να αναγνωρίσουμε το είδος του υποθετικού λόγου, στηριζόμαστε κατ' αρχάς στην απόδοση και έπειτα στο νόημα. Η αναγνώριση του είδους, διευκολύνει στη συνέχεια να αναλύσουμε τη μετοχή στην αντίστοιχη υποθετική πρόταση, σύμφωνα με το είδος του υποθετικού λόγου.

σε μια χρονικοῦποθετική πρόταση

α) *Σπουδαίων τοίνυν ἐστὶν ἀνθρώπων, ὅταν βελτίστη τῇ παρούσῃ τύχῃ χρῶνται.*

Υπόθεση: «ἂν χρῶνται»

Απόδοση: «ἐστίν»

Αόριστη επανάληψη στο παρόν – μέλλον

β) *Ἐπειδὴν γὰρ τι δόξη καὶ ψηφισθῆ, τότε ἴσον τοῦ πραχθῆναι ἀπέχει ὅσον περ πρὶν δόξαι.*

Υπόθεση: «ἂν δόξη / ψηφισθῆ (σύνθετος υποθετικός λόγος)

Απόδοση: «ἀπέχει»

Αόριστη επανάληψη στο παρόν – μέλλον

γ) *Ὅπότεν ὀργιζόμεθα, μαινόμεθα πάντες.*

Υπόθεση: «ἂν ὀργιζόμεθα»

Απόδοση: «μαινόμεθα»

Αόριστη επανάληψη στο παρόν - μέλλον

Παρατήρηση: Τα στοιχεία που συναποτελούν τον υποθετικό λόγο είναι η χρονικοῦποθετική πρόταση που ισοδυναμεί με υποθετική πρόταση και το ρήμα ή ο ρηματικός τύπος της κύριας την απόδοση.

σε μια αναφορικοῦποθετική πρόταση

α) *Ὅ,τι ἂν συμβῆ, τλήσομαι.*

Υπόθεση: «Ἄν τι συμβῆ»

Απόδοση: «τλήσομαι»

Προσδοκώμενο

β) *Διὰ τὸ ἐπιλελοιπέναί ἅπαντα τὸν σῆτον ἔμελλον ὁμολογήσειν ὅ,τι τις λέγοι.*

Ο υποθετικός λόγος είναι και λανθάνων και πλάγιος υποθετικός λόγος. Είναι λανθάνων γιατί η υπόθεση κρύβεται στην αναφορικοῦποθετική πρόταση «ὅ,τι τις λέγοι» και πλάγιος γιατί η απόδοση βρίσκεται στο ειδικό απαρέμφατο «ὁμολογήσειν».

Στον ευθύ λόγο μετατρέπεται ως εξής:

Υπόθεση: «ἔάν τις λέγη»

Απόδοση: «ὁμολογήσουσιν»

Προσδοκώμενο

γ) *Καὶ ὅτω δοκεῖ ταῦτ', ἔφη, ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα.*

Υπόθεση: «εἴ τιμι δοκεῖ»

Απόδοση: «ἀνατεινάτω»

Πραγματικό

Παρατήρηση: Τα στοιχεία που συναποτελούν τον υποθετικό λόγο είναι η αναφορικοῦποθετική πρόταση που ισοδυναμεί με υποθετική πρόταση και το ρήμα ή ο ρηματικός τύπος της κύριας την απόδοση.

σε εμπρόθετους προσδιορισμούς ἄνευ, μετά, ἔκ, ἀπό, + γενική

α) *εἰ δέ τις λέγοι ὅτι ἄνευ τοῦ τὰ τοιαῦτα ἔχειν καὶ ὅσα καὶ νεῦρα καὶ ὅσα ἄλλα ἔχω οὐκ ἂν οἶός τ' ἦ ποιεῖν τὰ δόξαντά μοι.*

Υπόθεση: «εἰ μὴ τὰ τοιαῦτα εἶχον»

Απόδοση: «οὐκ ἂν οἶός τ' ἦν»

Μη πραγματικό

β) *Ἄνευ χρημάτων οὐδέν ἔστι γενέσθαι.*

Υπόθεση: «ἐὰν μὴ ᾧσι χρήματα»

Απόδοση: «ἔστι γενέσθαι»

Προσδοκώμενο

σε επιρρήματα ἄλλως, ἀμαχεῖ, οὕτως, δικαίως, ἐκείνως, ταύτη

α) *Οὕτως γὰρ πρὸς τὸ ἐπιέναι τοῖς ἐναντίοις, εὐψυχότατοι ἂν εἶεν.*

Υπόθεση: «εἰ οὕτως ἔχοιεν»

Απόδοση: «ἂν εἶεν»

Απλή σκέψη του λέγοντος

β) *Νῦν δὲ οὕτως ἔχει· ἀμαχεῖ μὲν ἐνθένδε οὐκ ἔστιν ἀπελθεῖν· [ἦν γὰρ μὴ ἡμεῖς ἴωμεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, οὗτοι ἡμῖν ὁπότεν ἀπίωμεν ἔψονται καὶ ἐπιτεσοῦνται.]*

Υπόθεση: «ἐὰν μὴ μαχώμεθα»

Απόδοση: «ἔστιν ἀπελθεῖν»

Προσδοκώμενο

ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΟΣ ΥΠΟΘΕΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

Εξαρτημένος ή πλάγιος υποθετικός ονομάζεται ο υποθετικός λόγος του οποίου η απόδοση δεν βρίσκεται στην κύρια πρόταση.

Σε αυτή την περίπτωση η απόδοση του υποθετικού λόγου μπορεί να βρίσκεται:

α) σε δευτερεύουσα πρόταση (ειδική ή πλάγια ερωτηματική)

Ἀγησίλαος ἔλεγεν ὅτι εἰ μὲν βλαβερά τῇ Λακεδαίμονι πεπραχὼς εἶη, δίκαιος εἶη ζημιουῖσθαι.

Δηλώνει το πραγματικό.

Λύσανδρος εἶπεν ὅτι ὑποσπόνδους ὑμᾶς ἔχοι, εἰ μὴ ποιήσετε ἃ Θηραμένης κελεύει.

Δηλώνει το πραγματικό.

Ἵς εἶπεν ὁ Σάτυρος ὅτι, εἰ μὴ σιωπήσειεν, οἰμώξοιτο, ἐπήρετο.

Δηλώνει το προσδοκώμενο.

β) σε απαρέμφατο (ειδικό ή τελικό με ή χωρίς δυνητικό «ἂν»)

Ὁ δὲ Ἀγησίλαος οὐκ ἔφη δέξασθαι τοὺς ὄρκους, ἐὰν μὴ ὀμνύωσιν, ὥσπερ τὰ βασιλέως γράμματα ἔλεγεν.

Δηλώνει το προσδοκώμενο.

Οἱ Λακεδαιμόνιοι ἠγοῦντο, εἰ τοῦτο ἄνευ τῆς σφετέρας γνώμης ἔσοιτο, χαλεπὸν ἔσεσθαι.

Δηλώνει το προσδοκώμενο.

Ἦγεῖτο γὰρ ἅπαν ποιήσειν αὐτόν, εἴ τις ἀργύριον διδοίη.

Δηλώνει το προσδοκώμενο.

γ) σε μετοχή (κατηγορηματική)

Τίς οὕτως εὐήθης ἐστὶν ὑμῶν, ὅστις ἀγνοεῖ τὸν ἐκεῖθεν πόλεμον δεῦρο ἦξοντα, ἂν ἀμελήσωμεν;

Δηλώνει το προσδοκώμενο.

Είδότες δὲ τὴν πόλιν τῶν μὲν περὶ τοὺς θεοὺς μάλιστ' ἂν ὀργισθεῖσαν, εἴ τις εἰς τὰ μυστήρια φαίνοιτ' ἑξαμαρτάνων, [...] εἰσήγγελλον εἰς τὴν βουλὴν [...].

Δηλώνει την αόριστη επανάληψη στο παρελθόν.

Παρατηρήσεις:

1. Αν η απόδοση εξαρτάται από αρκτικό χρόνο, ο υποθετικός λόγος αναγνωρίζεται σαν να ήταν ανεξάρτητος. π.χ. *Καὶ γὰρ ἀκούω Δέξιππον λέγειν πρὸς Κλέανδρον ὡς οὐκ ἂν ἐποίησεν Ἀγασίας ταῦτα, εἰ μὴ ἐγὼ αὐτὸν ἐκέλευσα.*

Δηλώνει το αντίθετο του πραγματικού.

2. Αν η απόδοση εξαρτάται από ιστορικό χρόνο, η υπόθεση (με εξαίρεση την υπόθεση του μη πραγματικού, η οποία δε μεταβάλλεται) έχει την μορφή εἰ + ευκτική του πλαγίου λόγου. Τότε το είδος της απόδοσης, το νόημα και η τροπή του εξαρτημένου υποθετικού λόγου σε ανεξάρτητο μας βοηθούν στην αναγνώρισή του.

π.χ. *Γινώσκων δέ, ὅτι, εἰ μὴ ἵππικὸν ἱκανὸν κτήσαιτο, οὐ δυνήσοιτο κατὰ τὰ πεδία στρατεύεσθαι, ἔγνω τοῦτο κατασκευαστέον εἶναι, ὡς μὴ δραπετεύοντα πολεμεῖν δέοι.*

(ευθύς λόγος:) Ἐὰν μὴ ἵππικὸν ἱκανὸν κτήσωμαι, οὐ δυνήσομαι κατὰ τὰ πεδία στρατεύεσθαι.(δηλώνει το προσδοκώμενο)

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Να βρεθεί και να αναγνωρισθεί το είδος του λανθάνοντος υποθετικού λόγου στα παρακάτω παραδείγματα.

1. Δίκαια δράσας συμμάχους ἔξεις θεοῦς.
2. Καὶ ὅσα αὐτὸς (Κῦρος) ὑπ' ἄλλων ἐρωτῶτο, διὰ τὸ ἀγχίνους εἶναι ταχὺ ἀπεκρίνετο.
3. Ἐγὼ ὀκνοίην ἂν εἰς τὰ πλοῖα ἐμβαίνειν, ἃ ἡμῖν Κῦρος δοίη.
4. Ταῦτα παραβὰς καὶ ἑξαμαρτάνων τι τούτων τί ἀγαθὸν ἐργάση σαυτὸν;
5. Οὔτε γὰρ βοδὸς ἂν ἔχων σῶμα, ἀνθρώπου δὲ γνώμην ἐδύνατ' ἂν πράττειν ἃ ἐβούλετο.
6. Οὐκ ἂν ἔλαθεν ὀρμώμενος ὁ Κλέων πάση τῇ στρατιᾷ.
7. Ὅποτε τὸν μισθὸν ἔχοιμεν, ἀπίοιμεν ἂν.
8. Φαίη δ' ἂν ταῦτα καὶ αὐτὸς ἐλεγχόμενος.

2. Να μετατρέψετε την υποθετική μετοχή στο είδος που σας ζητείται.

1. Ταῦτα ποιοῦντες τοὺς θεοὺς βοηθοὺς ἔχοιτ' ἂν. (προσδοκώμενο)
2. Δίκαια δράσας συμμάχους ἔξεις θεοῦς. (απλή σκέψη)
3. Οὔτε γὰρ βοδὸς ἂν ἔχων σῶμα, ἀνθρώπου δὲ γνώμην ἐδύνατ' ἂν πράττειν ἃ ἐβούλετο. (αόριστη επανάληψη στο παρόν – μέλλον)
4. Κατεφαίνετο πάντα αὐτόθεν, ὥστε οὐκ ἂν ἔλαθεν αὐτὸν ὀρμώμενος ὁ Κλέων τῷ στρατῷ. (αόριστη επανάληψη στο παρελθόν)
5. Προθύμως μαχόμενοι ἐκρατοῦμεν ἂν τῶν πολεμίων. (απλή σκέψη)

3. Να αναγνωρίσετε τους εξαρτημένους υποθετικούς λόγους στα παρακάτω παραδείγματα.

1. Αξιῶ, ἐάν τέ τι ἀπορῶ, πρὸς ὑμᾶς ἰέναι.
2. Ἀπαγγέλλετε Ἀριαίῳ ὅτι εἰ μὴ ὑμεῖς ἦλθετε, ἐπορευόμεθα ἂν ἐπὶ βασιλέα.
3. Δῆλον ὅτι ἐπιβουλεύουσι τοῖς ἄλλοις, ὡς, ἢν δύνωνται, ἀπολέσωσι.
4. Ἔγνωσαν ὅτι, εἰ δώσοιεν εὐθύνας, κινδυνεύουσι ἀπολέσθαι.
5. Δῆλόν ἐστιν, ὅτι, εἰ ἐξῆν τοῖς κρατίστοις συνθεμένους ἐπὶ τοὺς χεῖρους ἰέναι, πάντας ἂν τοὺς ἀγῶνας οὔτοι ἐνίκων.
6. Κῦρος νομίζεται ὅτι, εἰ μὴ ἀπέθανεν, ἄριστος ἂν ἐγένετο ἄρχων.

4. Να εντοπίσετε τους λανθάνοντες υποθετικούς λόγους των επομένων προτάσεων και, αφού αναγνωρίσετε το είδος τους, να τους τρέψετε στο προσδοκώμενο.

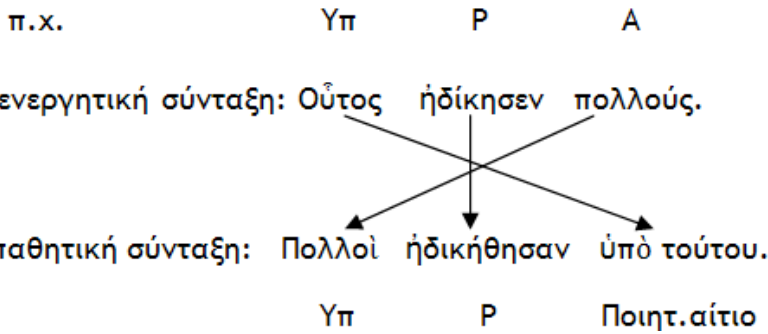
1. Συμβουλεύει αὐτοῖς βουλομένοις ἀδεῶς ζῆν ἰέναι θαρροῦντας ἐπὶ τοὺς πολεμίους.
2. Ὅποτε θύοι Κρίτων, ἐκάλει Ἀρχέδημον.
3. Ἐγὼ ὀκνοίην ἂν εἰς τὰ πλοῖα ἐμβαίνειν ἃ ἡμῖν Κῦρος δοίη.
4. Ἄκουσον ὡς ἂν μάθης.
5. Φήσουσι σοφὸν εἶναι, εἰ καὶ μὴ εἰμί.
6. Γελᾷ ὁ μωρός, κἂν τι μὴ γελοῖον ᾖ.
7. Μακάριός ἐστι πᾶς ὁ μὴ θνητὰ φρονῶν.
8. Οὐδὲ δις ἀποθανόντες δίκην δοῦναι δύναιντ' ἂν ἀξίαν.

1. ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΤΗΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ ΣΕ ΠΑΘΗΤΙΚΗ

Κατά τη μετατροπή της ενεργητικής σύνταξης σε παθητική γίνονται οι ακόλουθες μεταβολές:

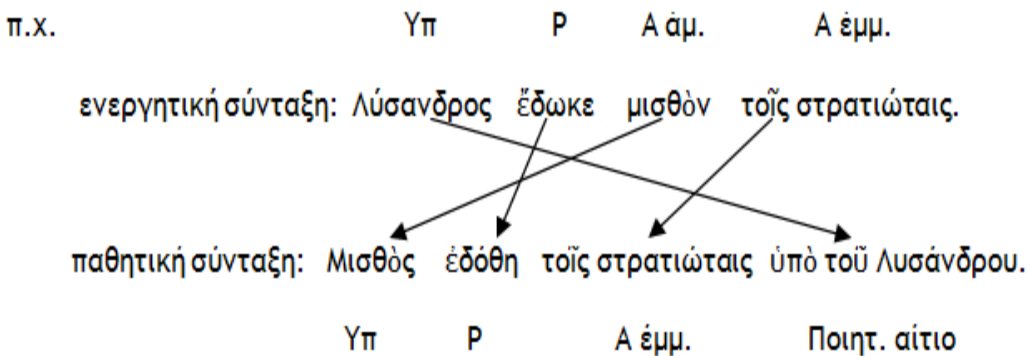
α. Όταν το ρήμα είναι μονόπτωτο:

- i. το ενεργητικό ρήμα τρέπεται σε παθητικό
- ii. το υποκείμενο του ενεργητικού ρήματος γίνεται ποιητικό αίτιο
- iii. το αντικείμενο του ενεργητικού ρήματος γίνεται υποκείμενο του παθητικού.

β. Όταν το ρήμα είναι δίπτωτο:

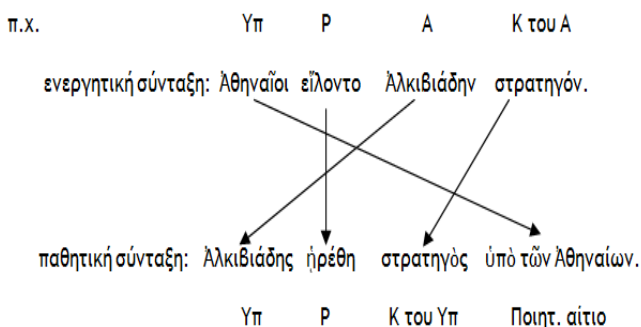
- i. το ενεργητικό ρήμα τρέπεται σε παθητικό
- ii. το υποκείμενο του ενεργητικού ρήματος γίνεται ποιητικό αίτιο
- iii. το άμεσο αντικείμενο του ενεργητικού ρήματος γίνεται υποκείμενο του παθητικού
- iv. το έμμεσο αντικείμενο του ενεργητικού ρήματος δε μεταβάλλεται και παραμένει ως αντικείμενο του παθητικού

Παρατήρηση:

Όταν το ρήμα είναι δίπτωτο με δύο αιτιατικές, η μία αντικείμενο και η άλλη κατηγορούμενο του αντικειμένου, τότε:

- i. το ενεργητικό ρήμα τρέπεται σε παθητικό
- ii. το υποκείμενο του ενεργητικού ρήματος γίνεται ποιητικό αίτιο
- iii. το αντικείμενο του ενεργητικού ρήματος γίνεται υποκείμενο του παθητικού
- iv. το κατηγορούμενο του αντικειμένου γίνεται κατηγορούμενο του υποκειμένου

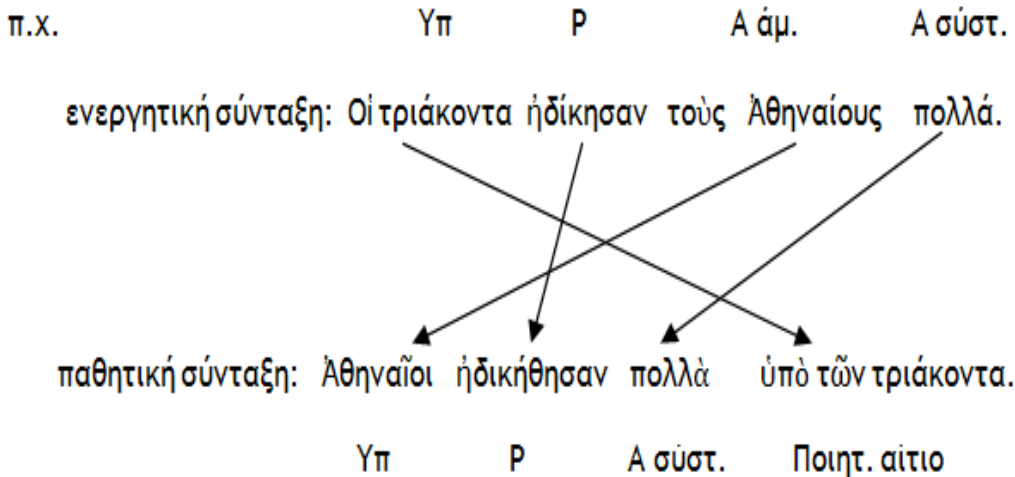

γ. Όταν το ρήμα συντάσσεται με σύστοιχο αντικείμενο:

5. το σύστοιχο αντικείμενο ενός μονόπτωτου ρήματος τρέπεται σε σύστοιχο υποκείμενο:

π.χ. γράφω γραφήν → ἡ γραφή γράφεται ὑπέμοῦ

6. ενώ, το σύστοιχο αντικείμενο ενός δίπτωτου ρήματος δε μεταβάλλεται, παραμένει σύστοιχο αντικείμενο του παθητικού ρήματος:

Παρατηρήσεις:

α) Όταν το ρήμα έχει τη σημασία του αἰτέῖ (ζητώ), υποκείμενο του παθητικού ρήματος γίνεται το ἔμμεσο αντικείμενο:

π.χ. Ἡριππίδας αἰτεῖ τὸν Ἀγησίλαον ὀπλίτας. → Ὀπλῖται αἰτοῦνται τὸν Ἀγησίλαον ὑπὸ τοῦ Ἡριππίδου.

β) Στην περίπτωση των ρημάτων ἀποκόπτω τινός τι, ἀποτέμνω τινός τι, ἐκκόπτω τινός τι, ἐπιτάσσω τινί τι και ἐπιτρέπω τινί τι, υποκείμενο του παθητικού ρήματος γίνεται το αντικείμενο σε γενική ή δοτική (ἔμμεσο): π.χ. Ἐπέτρεψαν τοῖς ἑννέα ἄρχουσι τὴν φυλακὴν. → Οἱ ἑννέα ἄρχοντες ἐπιτετραμμένοι ἦσαν τὴν φυλακὴν.

2. ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΤΗΣ ΠΑΘΗΤΙΚΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ ΣΕ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ

Κατά τη μετατροπή της παθητικής σύνταξης σε ενεργητική γίνονται αντιστρόφα οι μεταβολές:

- i. παθητική σύνταξη: Πολλοὶ ἠδικήθησαν ὑπὸ τούτου.
ενεργητική σύνταξη: Οὗτος ἠδίκησεν πολλούς.
- ii. παθητική σύνταξη: Μισθὸς ἐδόθη τοῖς στρατιώταις ὑπὸ τοῦ Λυσάνδρου.
ενεργητική σύνταξη: Λύσανδρος ἔδωκε μισθὸν τοῖς στρατιώταις.
- iii. παθητική σύνταξη: Ἀλκιβιάδης ἠρέθη στρατηγὸς ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων.
ενεργητική σύνταξη: Ἀθηναῖοι εἵλοντο Ἀλκιβιάδην στρατηγόν.
- iv. παθητική σύνταξη: Ἀθηναῖοι ἠδικήθησαν πολλά ὑπὸ τῶν τριάκοντα.
ενεργητική σύνταξη: Οἱ τριάκοντα ἠδίκησαν τοὺς Ἀθηναίους πολλά.

Παρατηρήσεις

Μερικά ενεργητικά ρήματα έχουν ως παθητικό ένα άλλο ρήμα ενεργητικής ή μέσης φωνής ή μια περίφραση που αποτελείται από τα ρήματα ἔχω, γίνομαι, λαμβάνω κ.ά. και ένα όνομα ομόρριζο ή συνώνυμο του ενεργητικού ρήματος:

<p>αἰρῶ τι/ τινα (= συλλαμβάνω, κυριεύω) [αλλά και:] αἰροῦμαι τινα (= εκλέγω) ἀποκτείνω τινά (= σκοτώνω) δίκην λαμβάνω παρά τινος (= τιμωρώ) διώκω τινά (= κατηγορώ, εξορίζω κάποιον) ἐκβάλλω τινά (= εξορίζω) εὖ ποιῶ/ δρῶ τινα (= ευεργετώ) ζημιῶ τινα (= ζημιώνω, τιμωρώ) κακῶς λέγω τινά (= κακολογῶ)</p>	<p>ἀλίσκομαι ὑπό τινος (= συλλαμβάνομαι, κυριεύομαι) αἰροῦμαι ὑπό τινος (= εκλέγομαι) ἀποθνήσκω ὑπό τινος (= σκοτώνομαι) δίκην δίδωμι τινι (= τιμωρούμαι) φεύγω ὑπό τινος (= κατηγορούμαι, εξορίζομαι) ἐκπίπτω ὑπό τινος (= εξορίζομαι) εὖ πάσχω ὑπό τινος (= ευεργετούμαι) ζημιοῦμαι/ ζημιάν λαμβάνω παρά τινος (= ζημιώνομαι, τιμωρούμαι) κακῶς ἀκούω ὑπό τινος (= κακολογούμαι)</p>
--	---

μισῶ τινα (= μισώ)

μισοῦμαι/ μισητὸς γίγνομαι/ μῖσος ἔχω πρὸς τινος (= μισοῦμαι) κ.ά.

Περιφραστικά σχηματίζουν συνήθως τον παθητικό τους τύπο τα αποθετικά ρήματα, αυτά δηλαδή που έχουν μόνο μέση φωνή:

αἰδοῦμαι τινα (= σέβομαι, ντρέπομαι κάποιον) **αἰδοῦς τυγχάνω ὑπό τινος** (= με σέβεται, με ντρέπεται κάποιος)
αἰτιῶμαι τινα (= κατηγορώ κάποιον) **αἰτίαν ἔχω/ αἰτίαν λαμβάνω/ ἐν αἰτία εἰμί ὑπό τινος** (= κατηγοροῦμαι)
ἐπιμελοῦμαι τινος (= φροντίζω κάποιον) **ἐπιμελείας τυγχάνω ὑπό τινος** (= με φροντίζει κάποιος)

ΕΚΦΟΡΑ ΤΟΥ ΠΟΙΗΤΙΚΟΥ ΑΙΤΙΟΥ

Ποιητικό αίτιο ονομάζεται το πρόσωπο ή το πράγμα από το οποίο προέρχεται η ενέργεια που δέχεται το υποκείμενο ενός παθητικού ρήματος.

Το ποιητικό αίτιο εκφέρεται:

1. Εμπρόθετα: με την πρόθεση **ὑπό + γενική**,
π.χ. *Κέφαλος ἐπέισθη ὑπὸ Περικλέους.*
και σπανιότερα με τις προθέσεις:
ἀπό, ἐκ, πρὸς, παρὰ + γενική,
π.χ. *Τὰ δῶρα πέμπεται παρὰ τοῦ βασιλεύοντος.*
2. **Με δοτική προσωπική του ενεργούντος προσώπου** (δοτική ονόματος ή αντωνυμίας),
π.χ. *Οὐδὲν ἡμάρτηταί μοι.*

ΑΣΚΗΣΕΙΣ:

Να μετασχηματίσεις την ενεργητική σύνταξη σε παθητική και το αντίστροφο.

1. Οἱ τύραννοι ἐδιώχθησαν ὑπὸ Ἀθηναίων.
2. Ἀλέξανδρος ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους ἐπαιδεύθη.
3. Δύο λόχοι κατεκόπησαν ὑπὸ τῶν Κιλικίων.
4. Ἡμεῖς ἐδιδάχθημεν ὑπὸ τοῦ διδασκάλου.
5. Ἡ πόλις ἐσώθη ὑπὸ τῶν συμμάχων.
6. Ὑπὸ τῶν θεῶν οἱ ἄδικοι κολάζονται.
7. Αἱ πόλεις ἐδόθησαν ὑπὸ Δαρείου τῷ Κύρῳ.
8. Ὑπὸ Κλεάρχου μισθὸς αἰτεῖται Κῦρον.
9. Ὑπὸ Ἀρίστιπου ἠρωτήθη Κῦρος τὰ δόξαντα τῆ στρατιᾶ.
12. Οἱ ἄλιεῖς ἰχθῦς ἀλιεύουσι.
13. Δημοσθένης ἐπλήρωσε τὰς ναῦς ἀνδρῶν.
14. Οἱ φρουροὶ τὴν πόλιν ἔσωσαν.
15. Προμηθεὺς μετέδωκε τοῖς ἀνθρώποις τῆς τέχνης.
16. Οἱ Ρωμαῖοι εἴλοντο ὑπατον τὸν Φαβρίκιον.
17. Ὁ θῆς διεσκόρπισε τὴν οὐσίαν αὐτοῦ.
18. Ἐξέπεσεν ὑπὸ Ἀθηναίων Θεμιστοκλῆς.
19. Κῦρος ἀπέκτεινεν Ἀρταγέρσην τὸν ἄρχοντα αὐτῶν.
20. Πάντες εὖ λέγουσιν αὐτόν.
21. Ἐκεῖνος ἀεὶ τοὺς ἄλλους εὖ ἐποίει.
22. Διογένη εἴλον οἱ πειραταί.
23. Οἱ Κορίνθιοι ἠτιῶντο Λακεδαιμονίους.
24. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐζημίωσαν Περικλέα.
25. Πάντες ἰσχύμαχον ἐπωνόμαζον ἀγαθόν.
26. Πρωταγόρας ἐδίδαξε τὴν ῥητορικὴν Ἴπποκράτη.
27. Οἱ Ἀθηναῖοι εἴλοντο τὸν Ἀλκιβιάδην στρατηγόν.
28. Οἱ Ἀθηναῖοι δίκην ἔλαβον παρὰ τοῦ Ἐρατοσθένους.
29. Τὰς πόλεις βασιλεύς τῷ Τισσαφέρνῳ ἔδωκεν.
30. Οἱ βάρβαροι ἀπέτεμον τῶν στρατηγῶν τὰς κεφαλὰς.

2. Στις παρακάτω προτάσεις να εντοπίσετε το ποιητικό αίτιο και να αναγνωρίσετε τον τρόπο εκφοράς του.

- α. Καὶ δικαίως ἂν οὗτος ὑπὸ τῆς πόλεως ζημιόϊτο.
- β. Τὰ μέγιστα τῶν πεπραγμένων κατείργασται Φιλίππῳ.
- γ. Αἰρετέον ἡμῖν ἔστιν τὸν μετ' εὐδοξίας θάνατον.
- δ. Πολλὰὶ θεραπεῖαι τοῖς ἰατροῖς εὕρηνται.
- ε. Οἱ φίλοι εὖ ἔπαθον ὑπὸ τοῦ Κύρου.

3. Στις παρακάτω προτάσεις να μετατρέψετε την ενεργητική σύνταξη σε παθητική ή την παθητική σε ενεργητική.

- α. Ὁ βασιλεὺς κελεύει τοὺς Ἕλληνας τὰ ὄπλα παραδοῦναι.
- β. Ἡμεῖς ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἐσώθημεν.
- γ. Σωκράτης ἐδίδασκεν τοῖς Ἀθηναίοις τὴν ἀρετὴν.
- δ. Ταῦτα ὑφ' ἡμῶν ἐπράχθησαν.
- ε. Ταῦτα ὠμολόγητο ἡμῖν τε καὶ σοί.

4. Να τρέψετε την ενεργητική σύνταξη των επομένων προτάσεων σε παθητική.

- α. Οἱ Φαρσάλιοι παρακατέθεντο αὐτῷ τὴν ἀκρόπολιν (οἱ Φαρσαλινοὶ τοῦ παρέδωσαν τὴν ἀκρόπολη).
- β. Οὐδένα πώποτε ἀπεστέρησα χάριτος (= ποτέ μέχρι τώρα δεν στέρησα ἀπὸ κάποιον τὴν ευγνωμοσύνη μου).
- γ. Τὰ μαθήματα ταῦτα ἀποτρέπει γε τοὺς νεωτέρους πολλῶν ἀμαρτημάτων (= τὰ μαθήματα αὐτὰ ἀποτρέπουν βέβαια τοὺς νεότερους ἀπὸ πολλά παραστρήματα).
- δ. Ἐστρατήγει δὲ αὐτῶν Λακεδαιμόνιός τε ὁ Κίμωνος (= στρατηγὸς τοὺς ἦταν ὁ Λακεδαιμόνιος ὁ γιος τοῦ Κίμωνος).
- ε. Τοὺς αὐτῶν ὑεῖς διδάσκουσιν (= μορφώνουν τὰ παιδιά τοὺς).
- στ. Τὴν τοιαύτην δύναμιν ἀνδρείαν ἐγὼ καλῶ (= μια τέτοια δύναμη προσωπικά τὴν ἀποκαλῶ ἀνδρεία).
- ζ. Χρὴ πάντας ἀμύνειν τῇ πόλει (= Ὅλοι ἔχουν τὴν ἠθικὴ υποχρέωση νὰ υπερασπίζουσαν τὴν πόλη).
- η. Ἀπέτεμον τῶν στρατηγῶν τὰς κεφαλὰς (= ἔκοψαν τὰ κεφάλια τῶν στρατηγῶν).
- θ. Ἐπέτρεψαν τοῖς ἐννέα ἄρχουσι τὴν φυλακὴν (= ἀνέθεσαν τὴ φρούρηση στους ἐννέα ἀρχοντες.)

Ιδιαιτερότητες των ασκήσεων η και θ.

- Κατὰ τὴν μετατροπὴ τῆς ενεργητικῆς σύνταξης σε παθητικὴ, στα παθητικὰ τῶν ρημάτων **ἀποτέμνω, ἀποκόπτω, ἐκκόπτω τινός τι** (λ.χ. τὴν κεφαλὴν, τὴν χεῖρα) τρέπεται, συνήθως, ἀντίθετα βέβαια με τὸν κανόνα, σε υποκείμενο ἢ γενικὴ κτητικὴ καὶ ὄχι το σε αιτιατικὴ ἀντικείμενο. Τα παθητικὰ τοὺς εἶναι **ἀποτέμνεται, ἀποκόπτεται, ἐκκόπτεται τίς τι ἢ τινός τι.**
- Κατὰ τὴν μετατροπὴ τῆς ενεργητικῆς σύνταξης σε παθητικὴ, στα παθητικὰ τῶν ρημάτων **ἐπιτάσσω, ἐπιτρέπω τινί τι** τρέπεται, συνήθως, ἀντίθετα βέβαια με τὸν κανόνα, σε υποκείμενο το σε δοτικὴ πτῶση ἔμμεσο ἀντικείμενο καὶ ὄχι το σε αιτιατικὴ ἄμεσο ἀντικείμενο. Τα παθητικὰ τοὺς εἶναι **ἐπιτάσσεται, ἐπιτρέπεται τίς τι ἢ τινί τι.**

ΡΗΜΑΤΙΚΑ ΕΠΙΘΕΤΑ ΣΕ -τος

Σημαίνουν:

α) **ό,τι και η μετοχή του παρακειμένου ή ενεστώτα ή αορίστου ενεργητικής ή μέσης φωνής** (γραπτός=γεγραμμένος, αστράτευτος=ό μη στρατευθείς)

β) **εκείνον που μπορεί να πάθει ό,τι δηλώνει το ρήμα** (όρατος=ό δυνάμενος όρᾶσθαι, τρωτός= ό δυνάμενος τιτρώσκεσθαι)

γ) **αυτόν που αξίζει να πάθει ό,τι δηλώνει το ρήμα** (θαυμαστός=αξιοθαύμαστος, έπαινετός=ἄξιος επαινεῖσθαι).

- Συνήθως συνοδεύονται από δοτική προσωπική του ενεργούντος προσώπου ή του ποιητικού αιτίου.
- Όσα προέρχονται από ρήματα μεταβατικά συντάσσονται με προσωπική σύνταξη και όσα από αμετάβατα με απρόσωπη.

Προσωπική σύνταξη

Κατά την προσωπική σύνταξη τα ρηματικά επίθετα σε -τός λαμβάνονται ως απλά επίθετα, συνήθως σε θέση κατηγορουμένου μέσω του συνδετικού εϊμί.

Ὁ άνεξέταστος βίος έστιν οὐ βιωτός τῷ άνθρώπῳ

Ὁ Πειραιεύς ἦν άφύλακτος και ἄκληστος

Απρόσωπη σύνταξη

Κατά την απρόσωπη σύνταξη τα ρηματικά επίθετα σε -τός αναλύονται σε απρόσωπη έκφραση δυνατόν έστι ή ἄξιόν έστι (η επιλογή εξαρτάται από τη σημασία του ρηματικού επιθέτου) + απαρέμφατο του ρήματος από το οποίο προέρχεται το ρηματικό επίθετο. Η δοτική προσωπική μετατρέπεται σε αιτιατική ως υποκείμενο του απαρεμφάτου που προκύπτει από την ανάλυση.

Ἀβιώτόν έστι τῷ άισχύνοντι τούς αύτοῦ → Οὐκ ἄξιόν έστι ζῆν τόν άισχύνοντα τούς αύτοῦ

Οὐδέ τοῖς ίππεῦσι προσβατόν ἦν → Οὐδέ δυνατόν ἦν προσβαίνειν τούς ίππέας

ΡΗΜΑΤΙΚΑ ΕΠΙΘΕΤΑ σε -τέος

- Τα ρηματικά επίθετα σε -τέος σημαίνουν ότι πρέπει ή είναι ανάγκη να γίνει αυτό που σημαίνει το ρήμα από το οποίο προέρχονται.
- Συνοδεύονται συνήθως από δοτική προσωπική του ενεργούντος προσώπου ή του ποιητικού αιτίου.
- Είναι δυνατό να έχουν παθητική σημασία, οπότε συντάσσονται κατά προσωπική σύνταξη, ή ενεργητική, οπότε συντάσσονται κατ' απρόσωπη.

Προσωπική σύνταξη

Προσωπική σύνταξη έχουμε όταν το ρηματικό επίθετο σε -τέος βρίσκεται σε ονομαστική πτώση.

Η προσωπική σύνταξη λαμβάνει συνήθως το ακόλουθο σχήμα:

Ονομαστική ρηματικού επιθέτου + τύπος του εϊμί + δοτική προσωπική + υποκείμενο

Διαβατέος έστιν ἡμῖν ό ποταμός

Ανάλυση

- Το ρηματικό επίθετο αναλύεται σε δεῖ + παθητικό απαρέμφατο του ρήματος από το οποίο προέρχεται.
- Το υποκείμενο της περιφρασης γίνεται υποκείμενο του απαρεμφάτου σε αιτιατική πτώση.
- Η δοτική προσωπική μετατρέπεται σε ὑπό + γενική (εμπρόθετος του ποιητικού αιτίου)

Διαβατέος έστιν ἡμῖν ό ποταμός → Δεῖ διαβαθῆναι ὑφ' ἡμῶν τόν ποταμόν

Οἱ συμμαχεῖν έθέλοντες εὔ ποιητέοι εἰσίν ἡμῖν → Δεῖ εὔ ποιεῖσθαι ὑφ' ἡμῶν τούς έθέλοντας συμμαχεῖν

Απρόσωπη σύνταξη

Η απρόσωπη σύνταξη ενός ρηματικού επιθέτου σε -τέος σχηματίζεται:

- Από το ουδέτερο ενικού ή σπανίως πληθυντικού του ρηματικού επιθέτου
- Από τη δοτική προσωπική του ενεργούντος προσώπου
- Από το αντικείμενο της ρηματικής ενέργεια (ανάλογο με τη σύνταξη του ρήματος από το οποίο προέρχεται το ρηματικό επίθετο)

Τῶν φίλων έπιμελητέον έστί τοῖς άνθρώποις

**Πειρατέον σοι τήν Ἑλλάδα εὖ ποιεῖν
Παρασκευαστέον ἐστὶν ἡμῖν τοὺς συμμάχους βοηθεῖν**

Ανάλυση

- Το ρηματικό επίθετο σε -τέος αναλύεται σε δεῖ + απαρέμφατο ενεργητικής φωνής (ή μέσης, ανάλογα με τη σημασία του ρήματος) του ρήματος από το οποίο προέρχεται.
- Η δοτική προσωπική που υπάρχει ή εννοείται γίνεται υποκείμενο, σε αιτιατική πτώση, του απαρεμφάτου που προκύπτει από την ανάλυση.

Ἰτέον ἐστὶ ἡμῖν ἐπὶ τοὺς πολεμίους → Δεῖ ἰέναι ἡμᾶς ἐπὶ τοὺς πολεμίους

Μεθεκτέον τῶν πραγμάτων πλείοσιν → Δεῖ μετέχειν τῶν πραγμάτων πλείονας

Οἰστέον ἡμῖν τήν τύχην → Δεῖ ἡμᾶς φέρειν τήν τύχην

ΑΣΚΗΣΗ:

Να αναλυθούν τα ρηματικά επίθετα των ακόλουθων παραδειγμάτων:

1. Παρὰ τούτους ἐλθόντες σκεψόμεθα ὃ τι ἡμῖν ποιητέον ἐστὶν
2. Ἔστι δ' ὑμῖν οὐ τοῦτο μόνον σκεπτέον
3. Ἄλλ', ἔφη ὁ Κλειτοφῶν, τὸ τοῦ κρείττονος συμφέρον ἔλεγεν ὁ ἠγοῖτο ὁ κρείττων αὐτῷ συμφέρειν· τοῦτο ποιητέον εἶναι τῷ ἥττονι, καὶ τὸ δίκαιον τοῦτο ἐτίθετο.
4. Δοτέον οὖν τῷ τελέως ἀδίκῳ τὴν τελεωτάτην ἀδικίαν, καὶ οὐκ ἀφαιρετέον ἀλλ' ἑατέον τὰ μέγιστα ἀδικοῦντα τὴν μεγίστην δόξαν αὐτῷ παρεσκευακέναι εἰς δικαιοσύνην
5. Ἄλλ' ἄρα ἵνα βελτίους ὦσιν οἱ πολῖται ὀρώντες ἅπαντας ὁμοίως τιμωμένους, διὰ τοῦτο δοκιμαστέος ἐστὶν
6. Οὐκοῦν, εἰ μηδὲν αὐτοῖς τῶν ἀνθρωπίνων μέλει, τί καὶ ἡμῖν μελητέον τοῦ λανθάνειν αὐτούς;
7. Πρῶτον δὴ ἡμῖν, ὡς ἔοικεν, ἐπιστατητέον τοῖς μυθοποιῶσι, καὶ ὄν μὲν ἂν καλὸν μῦθον ποιήσωσιν, ἐγκριτέον, ὄν δ' ἂν μή, ἀποκριτέον
8. Ἦν δ' ὁ μῦθος ὡς ἀνοιστέον σοὶ τοῦργον εἶη τοῦτο κούχι κρυπτέον.
9. Ἴν' εἰδότες τὸ κέρδος ἔνθεν οἰστέον τὸ λοιπὸν ἀρπάζητε
10. Κάτω νυν ἐλθοῦσ', εἰ φιλητέον, φίλει κείνους· ἐμοῦ δὲ ζῶντος οὐκ ἄρξει γυνή.
11. Ἀρετῆς σοι μεταδοτέον τοῖς πολίταις.
12. Ὁφελητέα σοι ἢ πόλις ἐστί.
13. Ἴσως οὖν ἡμῖν γε ἀρκτέον ἀπὸ τῶν ἡμῖν γνωρίμων.
14. Οὐδὲ τοῖς ἵππεῦσι προσβατὸν ἦν.
15. Οὔτοι δὲ καὶ ζῶντες καὶ ἀποθανόντες ἡμῖν ζηλωτοί.
16. Θεραπευτέοι εἰσὶν οἱ θεοί.
17. Πειρατέον σοι τήν Ἑλλάδα εὖ ποιεῖν.
18. Μεθεκτέον τῶν πραγμάτων πλείοσι.
19. Ἄρ' οὖν βιωτὸν ἐστὶν ἡμῖν μετὰ διεφθαρμένου σώματος;